

YA 'BEFI

mi pe yá mpote ar tsi Hmu Hesukristo

Ár Hñö Jö xki ñhöt'kagihu
nda m'enkagihu

1 Nuga dar Luka, nö'ö ar 'bet'o
t'of'o da ot'i ne da peñ'a 'mu,
nu'ge nda Teofilo, ja mömp'u gatho
te bi ndui bi 'yot'e ne te mi uta ar
tsi Hmu Hesu,

²ne di göxa nú'mu bi mengi bi ma
mhets'i. M'et'o bi zohna yá mpote
xki hwahni, ne mi hömpa ár ts'edi
ár Hñö Jö, bi xipabi tema nda 'yot'u.

³Ar tsi Hmu mi wadi bi tho ne
bi mengi bi nte man'agi, bi ñ'udi
yon'ate mpa nda hyanda yá maxte
ne nda ñ'emui'u, ne himi tsaya mi
petwabi'u ár ts'ut'wi Jö.

⁴Nú'mu mi 'buhwiyu, bi 'ñembabi:
—Yo ma gi poñhu har hnini
Herusalén. To'mhu gi hñöñhu nö'ö
xi ñöt'ahu Jö ar Dada, ne ngu xta
xi'ahu ma gi hñöñhu.

⁵Majöni ar Xuwa mi xixthe'ihu
har dehe. 'Bap'utho ar pa ma gi
nxixthehu gi hñöñhu ár Hñö Jö.

Ar tsi Hmu Hesu bi menga mhets'i

⁶Nú'mu mi ñöwi yá maxte xki
mhunts'i, n'a mbi 'yambatho'u ne bi
ñembabi:

—Ma tsi Hmu'ihe, hage nuya payu
ma gi umba man'agi ár ts'edi ar
hnini Israel da ndö ngu mam'et'o.

⁷Nu'mu ar Hesu bi dötwabi'u ne
bi 'ñembabi:

—Hingo di 'ñep'ahu gi pöhu ham'u
ma da 'yot'a Jö ar Dada nö'ö o hár
'ye da 'yot'ö.

⁸Ha nu xta e da zu'ahu ár Hñö Jö,
ma gi hñömfu ár ts'edi, ne ma gi
dahü majöni togogi nuwa Herusalén,
gathowa Nhudea, núnu Nsamaria, ne
gatho ár nxidi ar ximhai.

⁹Nu mi wadi bi mönga njap'u,
bi njuxa mañö mhets'i nú'mu mi
handa yá mpote, ha n'ar gui bi
go'matho, ne himbi tsa bi hyant'u.

¹⁰Nu'u xa mi no'sa mañö mi handa ar
Hesu bi ma mhets'i, n'a mbi dan'u mi
'bahwi yoho ya enxé mi he ya t'axdutu.

¹¹Ne nuya enxé bi 'ñembabi nu'u
yá maxtehmö:

—Me Ngallileahu, tema gi no'su mañö.
Nu ar Hesu xka hyanthupya xi ma
mhets'i, go gehnu'ho ma da mengi da
ehe ngu xka hyanthu bi ma.

Bi thahna ar Matia nda pöta ar Huda

¹²M'efa nuyá maxte ar Hesu, ba
kö har t'ohö Njömdöni, bi menga

har hnini Herusalén. Mi get'utho, bi ñ'o ngu hñōtonthebe ya wēni ár yap'u, ngu ár yap'u mi tsá nda ñ'o har pa ntsaya.

¹³Nu mi zoñ'u har hnini, bi box'u har tongu habu mi ko'u. Ka mi 'buhnu ar Pedro, ar Hakobo, ar Xuwa, ar Andre, ar Lipe, ar Toma, ar Bartolo, ar Teo, man'a ar Hakobo ár t'u ar Alfeo, ar Simu nö'ö mi t'embabi ar ñōngahnini, ne ar Huda ár jödö ar Hakobo.

¹⁴Gathoyu hyax'mu mi mhunts'i, mi pes'u n'adar mfeni mi apa Jö. Mi 'buhwi'u mahyegi yá jödö ar Hesu, ar Maria ár nönö'ö, ne ma'ra ya 'behñö.

¹⁵Ha nuya pa'u bi mhushnu ngu n'anthebe ne n'ate ya ku. Nu'mú ar Pedro bi m'a madetho ne bi 'ñembabi'u:

¹⁶—Ma tsi kuhu, mi mahyoni nda njap'u ngu nö'ö xki mönga ar Dabi har T'ofu, nu mi 'yot'i ngu xki xipabi ár Hñö Jö. Bi nōnga ar Huda nö'ö togo bi zixa ya jö'i ba ju ar Hesu.

¹⁷Ne nuju ndi pöhu mi gehnu n'ár maxte ar Hesu, ne mahyegi ndi pefu.

¹⁸Bi ma'ö ar tsi Hmu Hesu, ne nunar bojö bi t'umbabi, bi dānga n'a xeni ar hai. Ka gehnu habu bi dāgi nzit'ei, ne bi fō ár mui, gatho yá xefo bi nxani.

¹⁹Ne gatho ya me Herusalén bi bö nö'ö bi thogi, jange bi thu'spabi nor hai'ö ha yá hñö'u: Aseldama, di boni da 'ñenö, ar Haiji.

²⁰Bi njap'u ngu xi t'ot'a hár T'ofu Jö ne ha ya Dōnga Nsadi habu enö: Nda nhwata ár ngu'ö, hinto ma da m'uhnu.

Ne enö n'e:

Nunár 'befihmö, man'ar jö'i da mefi.

²¹Jange mahyoni ga hwañhupya n'a togo ndi ñ'ohu nuya pa'u ndi 'buhwihu ma tsi Hmuhu Hesu.

²²Bi du'mi da ñ'ohu nú'mu mi xixthe ar Xuwa ne hiñham'u bi 'wege, bi zonga ar pa mi ts'ixa ar tsi Hmu mhets'i. Nö'ö togo ma ga hwañhu go ma da maxkagihu ga dahu majöni, nuna ma tsi Hmuhu Hesu xi mengi xi nte man'agi.

²³Bi hwañ'u yoho ya ku, n'a már thuhu ar Huse nö'ö xki thu'spabi ar Barsaba, ne mi t'embabi ar 'Yomañho, ne bi nhwahna man'a ár thuhu ar Matia.

²⁴Nep'u bi 'yapabi'u Jö ne bi 'ñenö: —Ma tsi Dada'ihe, gi pötka ma mfenihe, utkagihe nuya yoho ya ku 'bukwa, togo xka hwahni.

²⁵Nu'ge go gi pödi togo xka hwahni da mep'a'i. Ne gi 'ñets'i ngu ri mpote, da pōta ar Huda nö'ö togo bi nts'oki, ne bi 'wege bi gu ar 'ñu habu ndi 'ñepi nda ma.

²⁶Ne nu'u bi 'yents'a n'ar nthöhö, ne bi bōnga ár thuhu ar Matia. Jange bi m'ede ngu n'a nu'u 'ret'amayoho yá maxte ar tsi Hmu Hesu.

Ár Hñö Jö bi zokwa

2 Nu mi zo ar dāngo ár thuhu Pentekoste, gatho ya ku xki mhunts'a ha n'adar ngu, ne n'adar mfeni mi pes'u.

²N'a mbi nhekitho n'ar döta ñuni ndi 'ñe mhets'i ngu n'ar 'yomndöhi, ne xa bi fat'a mbo ar ngu.

³Ne bi nheki 'ra ngu ya jöhne faspi xki ñhege mi 'ba ha yá ñö n'a ngu n'a nu'u mi 'buhnu.

⁴Ne gatho'u bi hñömba ár nzini ár Hñö Jö, ne bi ndui bi ñö ma'ra ya hñö n'a ngu n'a, ngu mi japabi ár Hñö Jö nda ñö'u.

⁵Nuya pa'u mi 'buhnu Herusalén 'ra ya xodyo, habu gatho ár nxidi ar ximhai xki 'ñehe, gehyu mi ndönga Jö.

⁶Ne nú'mu mi nt'ode ar döta ñuni, nzeýe ya jö'i xa dama bi mhunts'i habu mi 'bu ya ku, ne bi 'yotho ngetho mi oxa yá hñö n'a ngu n'ayu.

⁷Ne himi pödi te nda beni, mi eñ'u:

—Hage hingya me Ngalilea nuyu di öhu ñö.

⁸Nu'mú, hanja di öhu n'a ngu n'a ma hñöhu di ñöhu har hai xta m'uhu.

⁹Ngetho 'ra dar menguhu Partia ne Media, Elam, Mesopotamia, Nhudea, Kapadosia, Mponto, ne Asia.

¹⁰Ma'ra ya me Frigia, Panfilia, Ehipto, ne 'ra ya hnini Afrika tho ár yap'u ar hai Sirene. Ne ma'ra ya me Nroma, 'ra majöni ya xodyo, ha nu ma'ra xi nxodyo ngetho temga ma nt'umbihu.

¹¹Ya me Kreta ne Arabia n'ehe, gatho di öhu ma hñöhu ñöyu ngu di ñöhu n'a ngu n'a, ne xikagihu yá döta 'befi Jö.

¹²Nuya jö'i himi pödi te nda beni, ne xa mi 'yotho mi enga n'a ngu n'a: —Xipyá, te di bompýanu.

¹³Ha ma'ra mi thentho mi eñ'u: —Xi ntiyu zëi.

Ar Pedro bi ndui bi zo ya jö'i

¹⁴Nu'mú ar Pedro bi m'ahwi nu'u ma 'ret'aman'a yá mi maxtewi. Bi ñö nts'edi ne bi 'ñenö:

—Nu'ahu me Nhudea, ne gatho nu'ahu gi 'buhüwa Herusalén, 'yoxu xiñho nö'ö ma ga mö.

¹⁵Nuya togo gi öhu ñö, hinxi nti ngu xka beñhu, ngetho jar guto xudi.

¹⁶Nö'ö gi hanthu xi thopya, gehnu xki mönga ar m'ehni Hoel ma nda njap'u. Xki 'yot'a njawa:

¹⁷Jö bi 'ñenö: Nuya pa xi 'ñep'u, ma ga pempa ma Hñö gatho ya meximhai.

Nuya ri t'uhu ne ri t'inxuhu ma da ñö di hömpa ár ts'edi'ö.

Nuya bötsi ma da hyanda ya nthandi,

nuya dönzia ma da 'wi ya t'i.

¹⁸Xa majöni nuya pa'u, nuya ñ'oho ne ya 'behñö di pepkagi, xa ma ga umba ma Hñö.

Gehnu da umba tema da möñ'u.

¹⁹Ne ma ga ut'wa'u 'ra ya döta nt'udi mañö mhets'i

ne nuwa har ximhai, ár nt'udi ar ji, ar tsibi, ne ar 'bifi.

²⁰Ma da nheki da boka ar hyadi. Ar zönö ma da thenga ngu ar ji. M'efa da zo ar pa da e ar tsi Hmu.

Ge'ö ar pa ma da nheki ár döta ts'edi'ö.

²¹Ne gatho nu'u da matwa ár thuhu ar tsi Hmu, da mpöho.

²²Nu'ahu gar menguhu Israel, 'yöhu nö'ö tema ga xi'ahu: Gi pöhu ar Hesu me Nasare, gatho nu'u ya döta nt'udi bi 'yot'e ga hyanthu, bi 'yot'e mi hömpa ár ts'edi Jö, ne njap'u mi ñ'u Jö go xki meñ'ö.

²³Ha nu'ahu ga juhu, ne ga dathu ha yá 'ye ya 'yot'ats'oki, ne bi hyo'u ha n'ar pont'i. Gatho nö'ö bi thogi,

bi njap'u ngetho Jö go xki bense
nda jap'u ngu mi ne'ö.

²⁴Ne gese Jö bi japi bi nte
man'agi. Njap'u bi guka har ugi mi
'bui xki du, ngetho ar ndöte himi
pe'sa ar ts'edi nda zöm'ö.

²⁵Ar ndö Dabi xki noñ'ö nú'mu bi
'ñenö:

Ndi handga Jö hyax'mu ndi

'bu'be,

'ba ha ma ñ'ei, hinga ntsu.

²⁶Jange nuga xa di johya ne di
petwa ma'ra nor johya'ö.

Ne di to'mi nú'mu xka tu, ma ga
pengi ga nte.

²⁷Ngetho nu'ge, ma tsi Dada'i,
hinge ma gi tsohnu ma te
habu bi ku gatho nu'u xi du.
Ne hingi ma gi hye ma ndo'yo
da 'ya har hai, ngetho go ri
hoga 'begogi.

²⁸Xka utka ar 'ñu tsixka har te,
ne ma gi 'raka n'ar döta johya
nu xka 'buhwipu mhets'i.

²⁹Nu'ahu ma tsi kuhu xka
mhunshuwa, ngu xka pöhu, ma
palehu ar Dabi bi du, bi t'agi, ne
nuya payu di handwathobihu
'bukwa ár t'agi.

³⁰Ha nunar Dabi már m'ehni Jö
mi mönga nö'ö ma nda thogi. Ne
mi pödi ma nda m'u n'ár t'u togo
nda pot'ö, ngetho njap'u xki ñöt'wa
Jö. Ne nór t'u'ö gehnu ar Kristo xki
ñhöt'wabi nda m'ehni nda ndö.

³¹Jange ar Dabi xki t'utwa nö'ö
m'efa bi thogi. Ne bi 'yot'i ma nda
mengi nda nte ar Kristo, ne hinge
nda gohnu ár te habu ku nu'u xi du,
ne hinge nda 'yanu ár ndo'yo har hai.

³²Nuje di dāhe majöni, Jö bi japi
bi nte man'agi nunar Hesunu di
noñhe.

³³Jange nupya xi t'exa hár ñ'ei
Jö, bi njuxa mhets'i ba huxkwi ár
Dada. Ne bi umba ár Hñö Jö xki
ñhöt'kagihu. Gehnu ba penkagihu,
ne xi tho nö'ö xka hyanthu ne xka
'yohupya.

³⁴Ar ndö Dabi himbi njuxa
mhets'i, ha go bi 'ñeñ'ö:

Jö ar Dada bi 'ñemba ma tsi

Hmu:

Hñu ha ma ñ'ei ga huxkwi,

³⁵to'mi ga tsiñ'a nuya ri ñ'uni ga
tsep'a ha ri wa.

³⁶Nupya, mahyoni da bö gatho ya
me Israel, hinto di yomi: Jö ar Dada
xi hñuxa ar Hesu ngu ar Hmu ne
ar Ndö, ngetho gehnu ar Kristo xpa
peñ'ö, togo ga tsuthu har pont'i ga
hyohu.

³⁷Ha nu mi 'yode nö'ö bi mönga
ar Pedro, nuya jö'i mi 'buhnu xa bi
du yá müi, ne bi 'yamba ar Pedro
ne nu'u ma'ra yá mpote ar tsi Hmu
mi 'buhnu, ne bi 'ñeñ'u:

—Ma tsi kuhu, xi'mu tema
mahyoni ga pehepya.

³⁸Nu'mü ar Pedro bi 'ñembabi:

—'Yothu ár ntso'mi, ne gi
nxixthehu gatho hár thuhu ar
tsi Hmu Hesukristo. Njap'u da
pump'ahu ri ts'okihu, ne gi hñöñhu
ár Hñö Jö da m'u ha ri müihu.

³⁹Ngetho nuna ar ñhöt'inu go
xi t'aju ne ma bötsihu, ne gatho
nuya ma'ra ya jö'i 'bu hár nxidi
ar ximhai, nu'u da zohna Jö ma
Hmu.

⁴⁰Ar Pedro xa mi zo ya jö'i, ne mi
xipa nzeye ya mhö, ne mi embabi'u:
—Mpohu, ne hinda zu'ahu ár mfei
to'ma nuya ts'ojö'i 'bu nuya payu.

⁴¹Gatho nu'u togo bi 'ñet'a yá
müi nö'ö te mi möñ'ö, bi nxixthe.

Jange nu ar pa'ö bi hñuxa ngu n'atema'ret'anthebe ya gamfi.

⁴²Ne nuyü mi tenda nö'ö mi xipa yá maxte ar tsi Hmu, ne n'adar mfeni mi pes'u. Ne hyax'mü mi nt'oxi mahyegi ne mi tsipa ár t'oxi ar tsi Hmu, ne mi mat'a Jö.

Njanu mi 'bu ya 'bet'o ku

⁴³Gatho ya mengunu xa bi ntsu, ngetho xki hyandwa yá maxte ar tsi Hmu mi ot'a nzeýe ya döta nt'udi, ne ya 'befi xa mi 'yot'u.

⁴⁴Ne gatho ya gamfi mi mpe mahyegi, ne mi mfaxa n'a ngu n'a, njap'u hinte nda k'at'i.

⁴⁵Ne mi pa'u nö'ö te mi pes'u, ne mi thekwabi nö'ö te mi k'at'a n'a ngu n'a.

⁴⁶Ne hyaxtho mi mhunts'a har dönganijö, mi pes'u n'adar mfeni. Ne mi tsi'u ár t'oxi ar tsi Hmu ha yá ngu'u, ne xa mi johya mi ñuñ'u mahyegi, ne mi pes'u n'ar hogamui.

⁴⁷Ne mi nsunda Jö mahyegi. Ne ma'ra ya jö'i mi handa te mi pe'u, mi numañho'u. Ne hyax'mü ar tsi Hmu mi hu'sa ya gamfi, hyaxtho mi ñ'emui ma'ra ne nda mpohö.

Bi t'othe n'ar tsi dowa

3 N'ar pa ar Pedro ne ar Xuwa yá maxtehmö ar Hesu, ndi ma har dönganijö ngu hñu nde, ge'mü mi jar mhat'a Jö.

²Ne nu hár goxthi ar dönganijö ár thuhu Nzätho, ka mi huhnu n'ar ñ'ohö xki m'ui mi dowa. Hyaxtho mi t'ehnu mi apa ar tsi bojö gatho nu'u mi thohnu ndi yut'a har nijö.

³Nunar tsi dowanu n'a mbi hyandatho ar Pedro ne ar Xuwa, ma nda yut'a har nijö, bi 'yapa n'ar tsi bojö.

⁴Nu'mü ar Pedro ne ar Xuwa bi m'ai, bi ñhanda habu mi hu ar tsi metí, ne ar Pedro bi ñembabi: —Hyandgagihe.

⁵Nu ar tsi dowa xa bi gohi mi k'öt'a nuya yohoyu, mi to'mi te nda hwëkwabi.

⁶Nu'mü ar Pedro bi ñembabi: —Hinte di hö ar t'axbojö wa ar k'axtbojö ga 'ra'i. Hönse nö'ö di pets'i, ge'ö ga 'ra'i. Hár thuhu ar Hesukristo mar me Nasare, di xi'a'i, nangi gi 'yo.

⁷Ne bi mipa ár ñ'ei, bi 'ba'mi, ne bi me'sa ár ts'edi yá wa ne yá bosndo'yo.

⁸Dama bi 'yenga n'ar nsagi bi m'ai xiñho, ne bi ñ'o. Bi mewiyu bi yut'a mbo ar nijö, mi 'yo ne xa mi sagi mi mat'a Jö.

⁹Ne gatho ya jö'i bi hyanda ar dowa mi tsä nda ñ'o ne mi mat'a Jö.

¹⁰Dama bi böt'u go mi gehnu togo mi dowahmö, mi hu hár goxthi ar nijö ár thuhu Nzätho, mi a ar tsi bojö. Xa bi 'yotho ne xa bi zu'u nö'ö xki thogi.

Ar Pedro bi mömba ár mhö Jö ha ya m'et'e xki thu'spa ár thuhu ar Salomon

¹¹Nö'ö ar ñ'ohö mar dowahmö himi ne nda hye ar Pedro ne ar Xuwa. Ne gatho ya jö'i xa mi 'yoda nö'ö mi handi, jange dama bi mhunts'a ha ya m'et'e ár thuhu ar Salomon, habu mi 'bu'u.

¹²Ar Pedro mi hyanda xki mhunts'a ya jö'i, bi ñembabi'u: —Nu'ahu gar me Israelhu, hanja xa gi 'yothu ne xa gi k'ötkagihe. Ha gi beñhu ma ts'edishe, wa xa di 'buhe xiñho, jange xta jafe xi ñ'o nunar ñ'ohönu.

¹³Jö togo mi ndönga ar Abra ne ar Isa ne ar Hakob, ne gatho nu'u ma'ra ma palehu xi du, get'ö ar Jö togo bi japi bi ñ'o nunar ñ'ohonu, ne bi ñ'e'spa ár nsu ar Hesukristo ár T'u'ö. Gehnu togo ga dathu ya ndö, ne ga xifu ar Pilato hinga nda hyegi, mödi mi nemhö nda hye'ö.

¹⁴Ha nu'ahu hinga nehü, mödi gehnu ár hoga T'u Jö hinte ma ts'oki xki 'yot'e. Ne ga 'yahü nda the n'ar hyote.

¹⁵Ne njap'u ga hyohu togo hö ar te. Ha Jö bi japi bi nte man'agi. Go da hanthe, jange di dāhe majöni.

¹⁶Go di ñ'emüibihe'ö, jange nunar ñ'ohonu gi hanthu ne gi pöhu, xi dits'i, ne njap'u xi ñ'u ár ts'edi'ö. Xi othe nunar ñ'oho gi hanthupya. Xi njap'u ngetho di ñ'emüibihe.

¹⁷Tsi kuhü, di pöhe xiñho ga dahu ar Hesu ngetho hinte ngi pöhu, ngu nu'u ma ndöhu himbi zo yá mfeni n'ehe teme bi 'yot'u.

¹⁸Njap'u Jö bi japi nda thogi ngu xki xipabi yá m'ehni maham'u, xki 'yot'u mi mahyoni ar Kristo nda tho ya ügi, ne nda du.

¹⁹Jange 'yothwu ár ntso'mi ne penju gi hyoñhu Jö, ne da pump'ahu ri ts'okihu. Njap'u hö, da 'ra'ahu n'ar hogam'ui, ter entho gi 'buhü.

²⁰Ne da mengi da meñ'ahu ar tsi Hmu Hesukristo xki thuxa mam'et'o nda meñni.

²¹Ne xa majöni bi boxnu mhets'i, bi 'buhnu to'mda ar pa Jö da hoka ma'ra'yo gatho, ngu xki xipa maham'u yá hoga m'ehni nda möñ'u.

²²Ngu bi mönga ar Moise, bi xipa ma palehu ne bi ñembabi'u: Jö ma tsi Hmuhu ma da hñux'a

n'a'ahu ngu ár m'ehni'ö, njangu xi hñuxkagi n'ehe, ne ma gi 'yothu nö'ö da xi'ahu'ö.

²³Ne gatho nu'u hinda ne da 'yota nö'ö ar m'ehni'ö, ma da 'weka har hnini.

²⁴Di ndu ar Samuel injawa, gatho nuyá m'ehni Jö xi nonga nuya pa di 'buhupya.

²⁵Ne gatho nu'u ya ñhöt'i bi mönga nuya m'ehni'u, go xi'ahu. Ne nu'u ya njöpi bi nkohwi Jö ma palehu, xi zok'ahu n'ehe. Jange Jö bi ñembabi ar Abra: Ha n'a ri n'ogi ma da e m'efa, ma ga jöpa xoge ya jö'i 'bu hár nxidi ar ximhai.

²⁶Ne nu'ahu go gar 'bet'ohu ba peñ'ahu ár T'u Jö, bi jöp'ahu gi hyehup'u ri ts'okihu.

Ar Pedro ne ar Xuwa bi m'a'ma hár mhunts'a ndö ya xodyo

4 Ar Pedro ne ar Xuwa mi 'buhnu har dönganjö mi zo ya jö'i. N'a mbi zöñnu 'ra ya möjö mi ñ'owi ár ndö ya sunijö, ne ya dengamöjö nu'u himi ñ'emüi nda mengi nda nte nu'u xi du.

²Xa bi mbo yá kwé mi bö'u ar Pedro ne ar Xuwa mi uta ya jö'i nda mengi da nte nu'u xi du, ngu bi mengi bi nte ar Hesu.

³Nu'mü bi nju ar Pedro ne ar Xuwa, ne bi ts'its'i ba njot'a har fadi. Ne ka bi goñnu nor nxuinu, ngetho xki nde nor pa'ö.

⁴Ha nu'u togo xki 'yode nö'ö mi mönga ar Pedro, nzeye bi ñ'emüi, mi tsu ngu ngüdminthebe ya ñ'oho.

⁵Nu ár hyax'ö bi mhuntsnu Herusalén yá dönzandö ya xodyo, ya böt'ofö, ne gatho nu ma'ra yá ndö ya xodyo.

⁶Gathoyu bi mhuskwi mahyegi ar Anas, gehnu mar döngamöjö. Ka mi 'buhnu ar Kaifas, ar Xuwa ne ar Handro, ne gatho nuyá mēni ya döngamöjö.

⁷Nep'u bi ts'ixnu ar Pedro ne ar Xuwa, bi m'a'ma madetho ne bi t'ambabi njawa:

—Togo yá m'ehni'ihu, ne togo ár ts'edi gi hömfu gi pēhu njap'u.

⁸Nu'mú ar Pedro xki nzinga ár Hñö Jö bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu gár ndöhu ha ma hninihu Israel.

⁹Ngetho gi ñ'anihu nö'ö ar ñho bi t'ot'wa nunar tsi ñ'ohonu mi dowa, ne gi ne gi pöhu hanja bi dits'i,

¹⁰ma ga xi'ahe hanja bi zä bi dixhnu, ne njap'u gi pöhu ne gatho nu'u ma'ra ya me Israel. Nunar ñ'ohö gi hanthu 'bahnu, nunu bi dits'i bi mhömba ár thuhu ar Hesukristo mar me Nasare, nö'ö ga tsuthu ha n'ar pont'i, ne Jö bi japi bi mengi bi nte man'agi.

¹¹Gehnu ar Hesu ga utsahu, gi ñehewihu n'ar guxjödo bi 'yemp'u'utho ar müdi do nö'ö ma nda hyoka ár nijö Jö. Ha nupya gehnu ar müdi do xi nju'spa ár nijö Jö.

¹²Hinjo'o man'a togo da 'raju ar ts'edi ga mpöhu, honse ma tsi Hmu'hu Hesu. Ngetho hinjo'o man'a xi t'umba nunar ts'edinu ne da thokwa ya meximhai.

¹³Nu'mú nuya ndö mi 'buhnu xa mi 'yotho, ngetho bi hyanda ar Pedro ne ar Xuwa himi ntsu. Ne mi pö'u himya ñ'ohö mi pe'sa ar döta mfödi, gehyu ma ya hyoya jö'i. Njap'u bi bö'u xki ñ'owi ar Hesu.

¹⁴Ne himbi zä te bi dötwabi'u, ngetho bi hyandi mi 'bahwi'u nö'ö ar tsi dowa xki dits'i.

¹⁵Nu'mú nuya ndö'u bi 'bepabi nda bönga har mhunts'i, ne bi gohnutho'u mi ñö'u.

¹⁶Ne mi eñ'u:

—Xipya, te ga jafu nuya ñ'ohoyu. Ngetho xi 'yot'a n'ar döta nt'udi, pö gatho ya jö'iwa ha ma hninihu Herusalén, ne hinda tsä ga koñhu.

¹⁷Hindi nehü da nungar 'bede. Ma ga zoñhu ne ga pihu, ne njap'u hinto ma da zofo hár thuhu ar Hesu.

¹⁸Nep'u bi ts'ohna man'agi ar Pedro ne ar Xuwa, bi pidi, ne bi nsipabi hinte nda möñ'u, ne hinto nda zofo hár thuhu ar Hesu.

¹⁹Nu'mú ar Pedro ne ar Xuwa bi dödi ne bi 'ñenö:

—Beñhu, hage da 'ñet'a mañho ár müi Jö ga ot'ahe m'et'o ne m'efa'ö.

²⁰Ngetho hinda tsä ga hehe ga möñhe nö'ö xta hanthe ne xta öhe.

²¹Nu'mú nuya ndö bi hñu'spar pidi, njap'u hinte nda xipabi ya jö'i, ne bi hyegi bi ma'u. Himbi tsä te bi japabi, ngetho mi tsu ya jö'i nda mbo yá kwē. Gatho xa mi umba njamödi Jö nö'ö bi 'yot'u.

²²Ngetho nö'ö ar ñ'ohö xki t'ot'wa ar nt'udi xki dits'i, mi tho yon'ate njeje xki m'ui.

Ya gamfi apa Jö da hu'mba yá müi ne da umbar ts'edi

²³Nu mi nthē ar Pedro ne ar Xuwa, bi ma ba k'ö'sa nu'u ma'ra ya gamfi, ne bi metwabi nö'ö xki xipabi ya ndömöjö ne yá dönzian dö ya xodyo.

²⁴Ha nu mi 'yo ya ku, n'adar mfeni bi umba njamödi Jö, ne bi 'ñeñ'u:

—Ma tsi Hmu'ihe, go ge'e ar Jö togo ga hoka mhets'i ne ar ximhai, ar dehe ne gatho nö'ö te janu.

²⁵Nu'ge ga xipa ri 'bego ar Dabi
nda mönga njawa:

Yo'ö ya jö'i bi mhunts'i bi ñ'ut'u
hanja nda 'yot'a ar ts'om'ui,
ne nuya hnini te gatho benthö
da 'yot'e.

²⁶Bi mhunts'a gatho yá ndö ya
hnini
ne yá maxte 'bu har ximhai,
ne n'at'wü bi ñ'ut'u nda utsa Jö
ne ár Kristo togo xi hñux'ö da
ndö.

²⁷Ngetho xa majöni har hnininu,
bi mhunts'a ar ndö Erode ne ar
Ponsio Pilato, ya me Israel ne nu'u
himya me Israel, bi utsa ri hoga T'u
ar Hesu togo xka 'ñets'i da ndö.

²⁸Ne bi 'yot'u ngu nö'ö xka beni,
ne xka mönga mam'et'o nda thogi.

²⁹Ha nupya ma tsi Hmu'ihe,
hyanda hanja hu'sje ya jö'i. Ne
faxkagihe hinga ntsuhe ga möñhe ri
mhö, ngetho go ri 'begogihe.

³⁰Ne hñuxke ri 'ye ha ya dathi
da dix'u. Ne gi 'yot'a nzeye ya döta
nt'udi hár thuhu ri hoga T'u Hesu.

³¹Ngu mi wa'u bi ñöwi Jö, bi
nhwönga ar ngu habu xki mhunts'i.
Ne gatho nu'u mi 'buhnu bi
nthexkwi ár nzini ár Hñö Jö, ne
himbi ntsu'u bi mömba ár mhö Jö.

**N'at'wü yá meti gatho nö'ö
mi pe'sa ya gamfi**

³²Ne gatho nu'u xki ñ'emui ár mhö
Jö, mi pe'sa n'ada ar mfeni, ne n'ada
yá mhöte'u. Gatho nö'ö mi pes'u,
mahyegi mar meti'u. Himi njo'o n'ar
ku mi enö te mi pets'i mar metise.

³³Ne xa mi pes'u ar ts'edi
yá mpöte ar tsi Hmu Hesu, mi
damajöni xki mengi xki nte'ö, ne Jö
xa mi hwëkwabi'u ár mfats'i.

³⁴Ha hinto mi tho'u ar k'at'i,
ngetho gatho nu'u mi pe'sa yá hai
ne yá ngu mi pa'u, ne mi hö gatho
nö'ö mi njut'wabi,

³⁵ne mi umba yá mpöte ar tsi
Hmu. Ha nuyü mi hekwabi n'a ngu
n'a ya gamfi, ngu nö'ö mi ot'wa ar
'bedi, njap'u mi t'umbabi n'ehe.

³⁶Ne mi 'buhnu n'ar ku már
thuhu ar Huse me Txipre, xki 'ñe ha
yá 'beto ar Lebi. Ha nuyá mpöte ar
tsi Hmu bi hñu'spabi ar Berhnabe,
di boni da 'ñenö, nö'ö hu'mba yá
mui ma'ra.

³⁷Nö'ö mi pe'sa n'a xeni ar hai,
bi gu bi ma, ne gatho ar bojö bi
njut'wi ba hö bi datwa yá mpöte ar
tsi Hmu.

Ar Anania ne ar Safira

5 Mi 'bu n'ar ñ'ohö már thuhu
ar Anania, ha nunár 'behñö
már thuhu ar Safira. Nuyü bi ma
n'a xeni ar hai mar meti'u.

²Ne bi zöma n'a xeni ar bojö xki
njut'wabi ar hai, ne ár 'behñö bi
bödi n'ehe. Nö'ö man'ar xeni bi ma
ba datwa yá mpöte ar tsi Hmu.

³Nu'mü ar Pedro bi 'ñembabi:

—Anania, hanja xka hye ar
ts'ondöhi xi hya'a'i. Yo'ö xka ne ngi
hyat'a ár Hñö Jö. Ngetho hinga unga
gatho ar bojö bi njut'a ri hai ga pa.

⁴Nu'mü xka tsöma ri hai go ma ri
meti, ne nö'ö ar bojö bi njut'a'i go
ma ri meti n'ehe. Yo'ö ga beni ga
jap'u. Hinge go xka kakagihe, xka
beni gi ka Jö.

⁵Nu mi 'yo njap'u ar Anania, bi
hwangi xki du. Ne gatho nu'u ma'ra
bi bö nö'ö xki thogi, xa bi zu'u.

⁶Nep'u nuya bötsi mi 'buhnu bi gu
bi mats'i, ne bi guki ma ba agi.

⁷Xki tho ngu hñu xenimpa, bi yutnu ár 'behñö n'ehe. Ha nunu hinte mi pödi te xki thogi.

⁸Ne ar Pedro bi 'ñembabi:

—Ha gi öde. Xikagi, hage bi njut'ahu njanu ar hai ga pahü.

Nu'mú nö'ö bi dödi ne bi 'ñenö:

—Hö, njap'u.

⁹Nu'mú ar Pedro bi 'ñembabi:

—Yo'ö ga nkohwi n'ada ar nkohi ri döme, ne ngi hyathmöhu ár Hñö ma tsi Hmuhu. Xi 'ñehnu har goxthi nu'u togo xpa pengi ba ak'a ri döme, ha nupya xpa ehe da dux'a'i ma da yak'a'i n'ehe.

¹⁰Nu'mú ar Safira bi hwangi xki du ha yá wa ar Pedro. Ne mi yut'a nu'u ya bötsi, bi hyandi xki du'ö n'ehe, dama bi duts'i bi ma ba agi habu mi o ár döme, ka bi t'ap'utho n'ehe.

¹¹Nep'u gatho nuya ku bi bödi tema bi jayu, xa bi ntsu, ngu gatho nuya bi zo yá gu.

Bi nheki nzeýe ya döta nt'udi

¹²Nuyá mpote ar tsi Hmu mi ot'a nzeýe ya döta nt'udi mi handa ya jö'i. Ne gathoyu mi pes'u n'ada ar mfeni mi mhunts'a ha ya m'et'e mi t'embabi ár thuhu Salomon.

¹³Gatho nu'u himya ku mi ntsu nda mhunskwi'u, mödi mi numañho gatho nö'ö mi ot'e.

¹⁴Ne mi 'yo mi ñ'emui ar tsi Hmu nzeýe ya jö'i, ya ñ'ohö ne ya 'behñö.

¹⁵Ne 'yo mi födi nuya nt'udi mi ot'u. Jange mi njuka ya dathi nthi ha ya 'ñu, ne mi 'be ha ya fidi, ne nú'mu nda thohnu ar Pedro, mödi nda zuhmö honse ár xudi, nda dixa ya dathi.

¹⁶Nzeýe ya jö'i mi 'bu ha ya hnini get'u Herusalén, mi pa mi tsixa

ya dathi ne nu'u mi nthexkwi ya ts'ondöhi, gathoyu mi thits'i.

Ar Pedro ne ar Xuwa bi nt'utsa

¹⁷Nep'u bi njuxa ar döngamöjö ne ya dengamöjö mi mfax'u, ngetho xki zot'a yá müi, hinto mi ne nda hñömba yá nsu.

¹⁸Ne bi njumpa yá mpote ar tsi Hmu, bi njot'a har fadi.

¹⁹Ha nunar nxui'ö, n'ár enxe Jö bi xokwa ár goxthi ar fadi, bi guka nuyá mpote ar tsi Hmu, ne bi 'ñembabi'u:

²⁰—Di ma ba 'bahü har dönganijö, ba zohü ya jö'i, ne xipabihu ar hoga mhö nonga ar 'ra'yo te.

²¹Jange ár hyax'ö ra n'itho, bi ma'u har dönganijö, ngu xki xipabi ár enxe Jö. Ne nu mi zoñ'u, bi yut'a mbo bi zofo ya jö'i. Nú'mu mi 'buhnu mi zohyu, ar döngamöjö ne yá maxte bi zohnu yá mindöwi me Israel nda me'sa n'ar mhunts'i. Ne bi mehna togo nda tsi nu'u ya mpote mi jot'a har fadi.

²²Ha nu mi zonga ya gujö'i har fadi, himi njo'onu ya 'yofadi. Nu'mú, dama ba penk'u bi mö,

²³ne bi 'ñeñ'u:

—Da tiñhe ar fadi mi jot'i xiñho, ne nuya sufadi ka mi 'bahnü har goxthi. Ha nú'mu nda kuthe, hinto da tiñhenü mbo.

²⁴Nu mi 'yo njap'u ar döngamöjö, ne ár ndö ya sunijö, ne ma'ra ya ndömöjö, himi pödi te nda beni, ne mi eñ'u:

—Xipya, te di bompyanu.

²⁵N'a mbi zota n'ar jö'i, ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'u ya ñ'ohö ga kothuhmö har fadi, bi 'bu har dönganijö bi zo ya jö'i man'agi.

²⁶Nu'mú ár ndö ya sunijö bi mewi ya guj'ö'i, ne bi mengi bi gu ya mpote. Ba ju'u ne hinte bi japabi, ngetho mi tsu nda mbo yá kwe ya jö'i, ne nda umba ya nk'ahni.

²⁷Nep'u bi zixa hár mhunts'i ya ndöxodyo, ne bi 'ba'ma madetho. Ne ar döngamöjö bi 'yambabi:

²⁸—Hage hinda xi'ahe hingeni zohu ya jö'i, ne hingeni nomfu ár thuhu ar Hesu. Nu'mú, hanja hinxka 'yohu. Gatho ya me Herusalén xka xifu ri jamfihu. Ne gi ne gi hyoxkagihe da hoje nö'ö ar ñ'ohö'ö.

²⁹Nu'mú ar Pedro ne gatho nu ma'ra ya mpote, bi dödi ne bi ñeñ'u:

—Nuje mahyoni m'et'o ga othe Jö, ne m'efa ya meximhai.

³⁰Jö togo mi ndönga ma palehu, go bi japi bi nte man'agi ar Hesu, gehnu ga tsuthu ha n'ar za, ne ga hyohu.

³¹Ne nupya Jö xi 'ñe hár ñ'ei da ndöwi ne da mpohöte, njap'u da 'yot'wa yá ntso'mi ya me Israel, ne da mpumba yá ts'oki.

³²Nuje di dāhe majöni togonu, ne ár Hñö Jö damajöni n'ehe, ha Jö xi umba ár Hñö gatho nu'u togo öte.

³³Ha nu mi 'yo njap'u ya ndö, xa bi mbo yá kwe, xa mi nehmö nda hyo ya mpote.

³⁴Bi nank'mu n'ar ñ'ohö mi 'buhnu har mhunts'i mar denga'bepate, már thuhu ar Gamalie, n'ar böt'ofö, ne gatho ya jö'i xa mi numañho'ö. Bi m'ai ne bi mö nda t'enga n'a tsi tui ya mpote.

³⁵Nep'u bi ñembabi gatho ya jö'i xki mhunsnu:

—Ha gi öhu ndadahü. Hyanthu xiñho nö'ö te gi jafu nuya ñ'ohöyü.

³⁶Beñhu hingar yapa bi nanga n'ar ñ'ohö mar thuhu Teuda, mi humamui mi pe'sa n'ar nsu, ne bi denga ngu gohonthebe ya ñ'ohö. Bi tho'ö, ne gatho nu'u mi ñ'owi bi mfont'i, ne hinte ponk'u.

³⁷M'efa ba e man'ar ñ'ohö már thuhu ar Huda, mar me Ngálie, nú'mu mi nja ar nthuxthuhu. Nö'ö bi gut'a nzeýe ya jö'i bi deni. Bi tho'ö n'ehe, ne bi mfont'a gatho ya jö'i mi ñ'owi.

³⁸Jange nuga di xi'ahü, hyehup'u nuya ñ'ohöyü. Nu'mu nö'ö te pehyu go xi bense'u, ma da göxtho.

³⁹Ha nu'mu ár meti Jö nö'ö te pehyu, hinda za gi hñökwabihu. Ngetho nu'mu gi jahup'u, pontho gi ntunkwihu Jö.

⁴⁰Ne nu'u mi 'buhnu har mhunts'i, bi 'yoxa nö'ö te bi möñ'ö. Jange bi mengi bi kut'a ya mpote, bi 'wext'u. Ne bi xipabi'u nda hyegi nda mömba ár thuhu ar Hesu, ne bi hyegi bi ma'u.

⁴¹Ne mi boñ'u har mhunts'i, xa mi johya'u, ngetho Jö xki 'ñet'amañho ár mui nda tho n'ar m'etsa ngetho mi nomba ár thuhu ar tsi Hmu Hesu.

⁴²Ne hyax'mu himi tsaya mi zofo ne mi uta ya jö'i har dönganijö, ne mi 'yo ha ya ngu mi mömba ár hoga mhö ar tsi Hmu Hesukristo.

Bi t'exa yoto ya maxte

6 Nuya pa'u xa mi xönda ya ku. Ne nu'u ya ku mi ñö ar griego bi ñömañ'ubi ya ku mi ñö ar ebreo. Ne mi eñ'u, nuyá 'ranxu himi t'umba mahyegi ar ñhuni mi thekwabi hyax'mu, ngu nu ma'ra ma ya ebreo.

²Nu'mú nu'u 'ret'amayoho ya mpote bi zohna gatho ya ku ha n'ar mhunts'i, ne bi 'ñembabi'u:

—Ma tsi kuhu, nuje di 'buhe ga mömfe ár mhö Jö, hanja ma ga tsayahe ga hemfe te da zi nu'u hingi jwadi.

³Jange hwañhu yoto'ihu nu'u xka hyanthu 'bui xiñho, xi nzimba ár Hñö Jö, ne xa di ja ár mfödi. Nu'u go ma da me'sa nuna ar 'befinu.

⁴Nuje hinga ma ga tsayahe ga afe Jö, ne ga mömfe ár mhö'ö.

⁵Ha nu mi 'yoxa nö'ö xki nsipabi, gatho bi numañho njap'u. Ne bi nhwahna ar Teba nö'ö mi pe'sa n'ar döta ñ'emui, ne xki nzimba ár Hñö Jö, ar Lipe, ar Prokoro, ar Nikanor, ar Timon, ar Parmena, ne ar Nikola mar me Antiokia, xki nxodyo ngetho xki demba yá nt'umbi'u.

⁶Ne bi ts'ixa habu mi 'bu ya mpote, ne nuyu bi tet'wa Jö'u, mi huspa yá 'ye.

⁷Ne njap'u dama mi nxanga ár mhö Jö, ne ya ku hyax'mu xa mi xu núnu Herusalén, ne nze'ye ya möjö bi gamfi n'ehe.

Ar ku Teba bi mhihi

⁸Ha nu ar ku Teba xa mi pe'spa ár ts'edi Jö ne ár nthekate. Mi ot'a ya döta nt'udi ha yá nthandi ya jö'i.

⁹Ne núnu ha yá nijö ya xodyo, nö'ö mar thuhu Nu'u xi Thegi, bi njuxa 'ra ya ñ'ohö, ne bi mfaxkwi 'ra ya me Sirene, ma'ra ya me Alejandria, ya me Nsilisia, ne ya me Asia. Gatho'u bi ntsahñökiwi ar Teba.

¹⁰Himi tsa te nda döt'u, ngetho nö'ö mi pe'sa ar hoga mfödi, ne mi hömpa ár ts'edi ár Hñö Jö mi ñö.

¹¹Nep'u nuya jö'i'u bi 'yut'a 'ra ya ñ'ohö, ne bi gu'twabi nda mönga ya nhemhñö, ne nda 'ñeñ'u, xki 'yo'u mi tsanga ar Moise, ne mi tsanga Jö n'ehe.

¹²Njap'u bi pompa yá kwe ya jö'i, yá dönziandö ya xodyo, ne ya böt'ofö. Nep'u bi nju ar ku Teba, ne ntukitho bi ts'ixa hár mhunts'a ndö ya xodyo.

¹³Ne bi njapabi 'ra ya jö'i nda hyoxa ya nhemhñö ar ku Teba, ne bi 'ñeñ'u:

—Nuna ar ñ'ohonu hingi tsaya tsanga nuna ar jöpa nijönu ne ár t'ofö ar Moise.

¹⁴Nuje go xta öhe teme xi mö, xi 'ñenö, nunar Hesu mar me Nasare ma da hwata nunar nijönu, ne ma da pata ma nt'umbihu nu'u bi utkagihu ar Moise ga öthu.

¹⁵Nu'mú gatho nu'u togo mi 'buhnu har mhunts'i, nú'mu mi k'öt'a ar ku Teba, bi hyandwabi ár hmi mi ñhehwi ár hmi n'ár enxé Jö.

Ar ku Teba bi ñö har mhunts'andö, nep'u bi tho

7 Nep'u ar döngamöjö bi 'yamba ar Teba, ne bi 'ñembabi:

—Hage majöni nö'ö nthox'a'i.

²Nu'mú ar Teba bi dödi ne bi 'ñenö:

—Ma tsi ku'ahu, ne ma tsi ndadahü, 'yohu nö'ö tema ga xi'ahu. Jö nö'ö xar nsunda, bi zo ma palehu ar Abra nú'mu mi 'buhnytho Mesopotamia, hinxki mada har hai Aran.

³Ne bi 'ñembabi: Pöni, tsokwa nunar hainu, ne tsop'u nu'u te ri njawi. Di ma man'ar hai habu ma ga ut'a'i, ne ka ma gi 'buhnu.

⁴Nunar Abra 'mü, bi bonga habü mi 'buhmö núnu ha yá hai ya kaldeo, ne bi ma ba 'bü har hai Aran. Ne nu mi du ár dada, Jö ba tsi injawa habü di 'buhüpya, ka bi m'ükwa n'ehe.

⁵Ha Jö himbi umba n'a xeni ar hai nda 'ñenö már meti. Bi ñö'twabi m'efa nda umbabinü ne gathö yá 'beto nda m'ui. Nunar ñhö'tinu bi nsipabi nú'mü hinte mi 'ñeta ar bötsi.

⁶Ne Jö bi 'ñembabinü: Nuya ri 'beto ma da m'u ha n'ar hai ngu ya nzohotho habü hingya meti. Ne ka ma da m'uhnu ngu gohonthebe njeye di m'ego, ne xa ma da mfei.

⁷Ne bi 'ñenö n'ehe: Nuga ma ga ko'spár mfei nunar hnininü habü ma da m'ego'u. Ne m'efa ma nda bonü nda ndöngagiwa.

⁸Nep'u Jö bi gohwi n'ar nkohi ar Abra, bi xipabi gathö nuyá 'beto nda thu'spa n'ar nsegi ha yá ndo'yo. Jange nu mi m'u ár t'u ar Abra mar thuhu ar Isa, ár hñöto mpa bi hñu'spa ar nsegi xki gohwi Jö. Ne njap'u bi 'yot'wa ar Isa ár t'u, már thuhu ar Hakob. Ne bi jap'u'ö n'ehe, bi tutwa nor nsegi'ö nu'u 'ret'amayoho yá t'u, go gehyü ma palehü habü xta ehü.

⁹M'efa nuyá t'uyu xa bi utsa n'ár jödö már thuhu ar Huse. Bi mayü, har Huse bi ts'ixa Ehipto. Ha Jö himbi hyese.

¹⁰Bi mǎxa ha ya thogi bi tho'ö. Ne bi umba n'ar döta mfödi, ne bi hwëkwabi nda numañho ar faraon togo már ndö Ehipto. Ne nunü bi 'ñexa ngu ár mǎxte xöge har hai Ehipto, ne nda supa ár ngu ar ndö n'ehe.

¹¹M'efa xa bi nja n'ar thuhu xöge Ehipto ne Kanan, ne xa mi ñ'uda yá m'ui'u. Numa palehü hinte mi tini te nda zi'u.

¹²Nep'u ar Hakob bi 'yöde mi ja ar t'ei núnu Ehipto, jange bi mehna yá t'u, gehyü ma dadahü, ka bi ndup'u ndi ma Ehipto.

¹³Nep'u ar ño'gi mi ma'u, ar Huse bi ñ'udi togo'ö, njap'u bi bö'u már jödö'u. Ne bi bö ar faraon togo yá mēni ar Huse.

¹⁴M'efa ar Huse bi mempar nzengwa ár dada nda e nda m'uhwi, nunü ne gathö yá mēni, mi tsü ngu hñun'ate ne 'ret'amakut'a.

¹⁵Njanü bi ma'u Ehipto. Ne ka ba tunü ar Hakob ne yá t'u, nu'u ma palehü.

¹⁶M'efa mi du'u, ba njukwa yá ndo'yonu, bi thöxa Sikem, ne ba t'a hár nt'agi ar Abra xki damba yá t'u ar Hamor.

¹⁷Nú'mü mi 'bap'utho nda tho ngu ár ñhö'ti Jö xki gohwi ar Abra, xa xki xönda nuyá 'beto har hai Ehipto.

¹⁸Ne bi yut'a man'ar ndö himi pödi togo mar Huse.

¹⁹Nunar ndö'ö bi kadi ne bi 'yot'war ts'om'ui nuya ma palehü. Ne bi japabi nda guka nthi yá tsi bötsi mi leletho nda du'u, ne hinge nda nxöndi.

²⁰Ha nuya pa'u bi m'u ar Moise, ne xa bi numañho Jö. Bi tede yá dada honse hñu nzönö ha yá ngu'u.

²¹Nu mi tho nu'u hñu nzönö, bi guka nthi nda duhmö. Ge'mü ár t'inxu ar faraon ba juts'i, ne bi tede ngu ár bötsi'ö.

²²Jange ar Moise bi t'utwa gathö yá mfödi ya me Ehipto, ne mi pe'sa ar ts'edi te nda mö ne te nda 'yot'e.

²³Nu mi jwata yon'ate njeje, bi zopa ár mfeni nda ma nda k'ò'sa yá ku, ya me Israel, ne nda nu tengu yá m'ui'u.

²⁴Nu mi zonga habu mi 'bu'u, bi hyanda n'ar me Ehipto mi net'wa n'a yá ku'u. Bi ma ba ñöni, jange ar Moise bi hyo nö'ö ar me Ehipto, ne njap'u bi ko'spa ár ñöni.

²⁵Nu ar Moise mi beni nda zo yá mfeni yá mi me Israelwi gehnu xki meñ'ö Jö nda ñöñ'u, ha nu'u himbi benga njap'u.

²⁶Ne ár hyax'öp'u bi mengi bi thohnu ar Moise man'agi, bi hyanda yoho ya me Israel mi ntuñ'u. Bi ma nda hyek'u, ne bi 'ñembabi: Nu'ahu gi nkuhu, yo'ö gi ntuñ'u.

²⁷Nu'mú nö'ö togo mi net'a ár ñ'ohu, bi umba n'ar ntuki ar Moise, ne bi 'ñembabi: Togo xi hñux'age ngu ar ts'ut'wi wa ngu ar ndö, ne da tsá gi hñögagihe nö'ö te di pehe.

²⁸Wa gi ne gi hyogagi ngu ga hyo ar me Ehipto mande.

²⁹Nu mi 'yo njap'u ar Moise, bi ma ba ñ'önga har hai ár thuhu Madian. Ka ba 'buhnu ngu n'ar nzohö, ne ka ba tinu yoho yá t'u.

³⁰Nu mi tho yon'ate njeje, bi hyanda n'ár enxé Jö bi ñ'udi mi 'ba madedá n'ar 'minza mi fagi, mi 'buhnu har ot'at'ohö ár thuhu Sinai.

³¹Nu mi hyanda ar Moise, xa bi 'yotho. Bi wat'a har faspi nda hyanda te mar me'ö, bi 'yoxa ár mhö Jö, mi embabi:

³²Nuga dár Jö ri pale ar Abra, ar Isa, ne ar Hakob. Nu'mú ar Moise xa bi ntsu mi nhwöt'i, ne himi nemhö nda hyanda nö'ö ar faspi'ö.

³³Ha bi 'ñemba ar tsi Hmu: K'ot'a ri thiza, ngetho nuwa habu gi nets'i, n'ar jöpa hai xint'axi.

³⁴Xa majöni xta handa ya dumui thohnu Ehipto ma bötsi. Xta oxa yá ts'oni, ne xta e ga ñöni. Jange nupya ba e ga peñ'a gi penga Ehipto.

³⁵Nunar Moisenü xki nt'utsabi ár mfats'i ne xki t'embabi: Togo xi hñux'age ngu ar ts'ut'wi wa ngu ar ndö, ne da tsá gi hñögagihe nö'ö te di pehe. Gehnu togo bi 'ñexa Jö ngu ar ndö, ne nda maxa yá ku nda bonga Ehipto, ngu xki mehna ár enxé nda mö, xki ñ'udi har 'minza mi zo.

³⁶Gehnu ar Moise ba tsinga gatho ya me Israel mi 'buhnu Ehipto. Ka ba otnu nzeje ya döta nt'udi, ne har Thenga Ñhonthé, ne núnu ha ya ot'at'ohö habu ba 'yo'u yon'ate njeje.

³⁷Nö'ö ar Moise'ö go bi xipa ma jö'ihu ya me Israel, ne bi 'ñembabi: Jö ma tsi Hmuhu ma da 'ñexa n'a'ahu ngu ár m'ehni'ö, njangu xi hñuxkagi n'ehe. Ne ma gi 'yothu nö'ö da xi'ahu'ö.

³⁸Getnu ar Moise mi 'yo har mhunts'i ndu ma palehu nú'mu mi 'yo ha ya ot'at'ohö. Ne ka ba 'buhwinu ár enxé Jö mi ñöwi har t'ohö Sinai. Ne bi hñönga ya mhö ungar te, ne bi thogagihu.

³⁹Ha nu'u ndu ma palehu himbi ne bi 'yote, bi zantho, ne yá mfeni mi 'yoda Ehipto.

⁴⁰Nu'mú bi 'ñembabi'u ar Aron: Di nehe gi hogagihe 'ra ma tsitahe ga teñhe. Ngetho nunar Moise ba jugagihe Ehipto, hindi pöhe teme xi ja'ö.

⁴¹Jange bi hyok'u n'ar boi bojö, ne bi 'bo'spabi yá m'oñhó. Ne xa bi njohya'u bi ndönga nö'ö bi hyokase'u.

⁴²Nu'mú Jö bi 'wege, ne bi hyep'u
nda nsunda'u ya tso, ar zönö, ne ar
hyadi, ngu xi t'ot'a ha yá t'ofó yá
m'ehni Jö, ha enö njawa:

Me Israelhu, ham'u ga 'rakagihu
n'ar m'oñho
nú'mu ga 'yohu yon'ate njeye ha
ya ot'at'ohö.

⁴³Hinga jahup'u, ngetho nö'ö ngi
othu ngi mu'sfu ár ngu ar
Molok,

ne ngi juthwu ár tso ri tsitahu
ar Renfán.

Gehyu ya tsita ga hyoju ngi
ndöñhu.

Jange ma ga thok'ahu da
ts'ix'ahu injanu har hai
Mbabelonia.

⁴⁴Núnu har ot'at'ohö habu bi
'ranga ndu ma palehu, ka xki thoknu
n'ar ngudutu, habu mi ndönga Jö.
Nunar ngudutu'ö xki thoki ngu xki
utwa Jö, ne xki xipa ar Moise nda
hyoki.

⁴⁵M'efa nunar ngudutu'ö bi
gohwi ndu ma palehu. Ne ba hö
injawa'u mi ñ'owi ar Hosue, nú'mu
bi hñömba yá hai nu'u himya me
Israel. Jö go bi 'yeñ'u mi zokwa
ndu ma palehu. Ge'mu bi ndu'u bi
nsundabiwa Jö. Mi jap'utho'u nuya
pa mi 'bu ar Dabi.

⁴⁶Nunar ñ'ohönu xa bi numañho
Jö. Mi nemhö nda hyokwa n'ar ngu
habu nda nsundabi nö'ö ar Jö mi
ndönga ndu ma palehu ar Hakob.

⁴⁷Ha n'ár t'u'ö hö, nö'ö már thuhu
Salomon, go bi hyokwa ár ngu Jö
nö'ö mi bemhö nda hyoka ár dada.

⁴⁸Mödi Jö bi 'bu mañö mhets'i,
hingi 'bu ha n'ar ngu xi hyoka ár 'ye
ar jö'i, ngu bi 'ñenga ár m'ehni Jö,
mi enö njawa:

⁴⁹Mhets'i go ma thuxandö,
har ximhai habu di exa ma wa.
Tema ngu da tsa gi hyogagihu
'mu, enga ar tsi Hmu.

Wa habu ga tsaya.

⁵⁰Hage hinxta hokaga gathoyu.

⁵¹Xa xi me ri ñöhu, hinti tuka
ri muihu, ne gar me'skuhu. Xa
hingi ne gi 'yothu ár Hñö Jö, gi
njanguthohu ndu ma palehu.

⁵²Hangu yá m'ehni Jö himbi
'yot'wa ar ts'om'ui ri palehu. Ne bi
hyo nu'u togo mi nomba ár 'ñehe
ar Hogañ'ohö, gehnu ga dahü ne ga
hyohu nuya payu.

⁵³Nu'ahu ga hñöñhuhmö ar t'ofó bi
zok'ahu yá enxé Jö, ne hinga 'yothu.

⁵⁴Nu mi 'yo njap'u nuya jö'i xa mi
ntsinse yá kwe, ne xa mi guxt'u yá
ts'i.

⁵⁵Ha nunar ku Teba xa bi nzinga
ár Hñö Jö, bi no'sa mhets'i, ne bi
hyandwa ár nsunda Jö ne ar tsi
Hmu Hesu mi huhnu hár ñ'ei Jö.

⁵⁶Ne bi 'ñenö:

—'Yohu. Di handa mhets'i xogi, ne
di handa Nö'ö Togo ba e bi Njö'i bi
huhnu hár ñ'ei Jö.

⁵⁷Nu'mú, gatho nu'u ya jö'i xa bi
mafi ne bi got'a yá gu, bi mfats'i bi
gu ar Teba.

⁵⁸Nep'u bi njuka har hnini bi
nk'ahni. Nuya jö'i bi mo yá dutu
hár wa n'ar ñ'ohö mi bötsitho ár
thuhu ar Saulo.

⁵⁹Ne nú'mu mi thoxa ya nk'ahni
ar Teba, mi mat'a Jö, ne mi enö:
—Ma tsi Hmu Hesu, ha ri 'ye di
ent'a ma hñö.

⁶⁰Bi ndandihmö, ne bi 'ñenga
nts'edi:

—Ma tsi Hmu'i, yo ma gi hñö'spa
majöni nunar ts'okinu.

Ne ngu mi wadi bi mönga njap'u,
bi hyoñ'a Jö.

Ar Saulo xa mi e n'ar m'ui ya ku

8 Nunar Saulo xki 'ñet'atho ár xutha nú'mu bi tho ar ku Teba. Nor pa'ö bi ndui bi nt'utsa ya ku núnu Herusalén. Hagatho bi mfont'a nuya gamfi har hai Nhudea ne Nsamaria. Hönse yá mpöte ar tsi Hmu himbi mfont'u.

²Raya hogajö'i bi gu'spa ár ndo'yo ar Teba bi 'yagi, ne xa bi zont'u.

³Ar Saulo xa mi e n'ar m'ui ya gamfi, 'raman'ar ngu mi kut'i mi júka ya ñ'ohö ne ya 'behñö nda zixa nda got'ar fadi.

Bi mhönga ar hoga mhö núnu Nsamaria

⁴Ha nu ma'ra ya gamfi xki njui ne xki mfont'i, habu gatho mi thogi, mi mönga ar hoga mhö.

⁵Ha nö'ö már thuhu ar Lipe, bi ma har hnini Nsamaria, ma ba xipa ya jö'i togo ar tsi Hmu Hesukristo.

⁶Ne nuya jö'i n'at'wu mi huxa ma su nö'ö mi mönga ar Lipe, ne mi hant'u nu'u ya nt'udi mi ot'ö.

⁷Ngetho nzeye ya jö'i nu'u xki nthexkwi ya ts'ondöhi mi embabi, ha nuya ts'ondöhi xa mi hexa ya mhafi nda boni. Ne nzeye ya dathi xki nza yá ndo'yo, ne ya dowá mi thits'i.

⁸Ne njap'u xa mi pe'sa n'ar döta johya nuya mengu nor hnini'ö.

⁹Ka mi 'buhnu n'ar ñ'ohö már thuhu ar Simu, mar ñ'ete har hnini'ö. Xki hyat'a nzeye ya me Nsamaria, ne xa mi ot'a ndöta.

¹⁰Ne gatho ya mengunu, ya döta ne ya tx'ulo, xa mi jamasu mi oxa

nö'ö te mi mönga nö'ö ar ñ'ete'ö, ne mi eñ'u:

—Nunar ñ'ohönu hömpa ár döta ts'edi Jö.

¹¹Gatho ya jö'i xa mi japamasu, ngetho ya maham'u xki hyat'u mi uta ya nt'ete.

¹²Ha nu mi zonga ar ku Lipe har hnini'ö, bi mönga ar hoga mhö nomba ár ts'ut'wi Jö, ne ár thuhu ar tsi Hmu Hesukristo. Ne nzeye ya ñ'ohö ne ya 'behñö mi ñ'emui ne mi nxixthe'u.

¹³Gese ar Simu bi jamfi ne bi nxixthe. Ne hyax'mu mi ñ'owi ar Lipe, mi handa tengu ya döta nt'udi mi ot'e, ne xa mi 'yotho.

¹⁴Nu mi bö ya mpöte mi 'bu Herusalén, nuya me Nsamaria xki hñömba ár mhö Jö n'ehe, jange dama bi mehna ar Pedro ne ar Xuwa bi ma injanu.

¹⁵Nu mi zoñ'u, bi 'yapa Jö nda hñöñ'u ár Hñö Jö.

¹⁶Ngetho hinto xki m'empatho ár Hñö Jö, hönse xki nxixthe hár thuhu ar tsi Hmu Hesukristo.

¹⁷Jange ar Pedro ne ar Xuwa bi hñu'spa yá 'ye ya gamfi, ne bi hñömbabi'u ár Hñö Jö.

¹⁸Nu mi hyanda njap'u ar Simu nö'ö mar ñ'etehmö, mi hömba ár Hñö Jö nu'u togo mi hñu'spa yá 'ye ya mpöte, jange bi xipabi nda umba ar bojö,

¹⁹ne bi ñ'embabi:

—'Raju n'a tui ar ts'edi gi höhu. Njap'u to gatho ga huxa ma 'ye da hñömba ár Hñö Jö n'ehe.

²⁰Nu'mu ar Pedro bi döti ne bi ñ'embabi:

—M'ehwi ri bojö. Yo'ö xka beni da tsá da thanga ár ts'edi Jö.

²¹Hingi pe'sa ar seki, ne hindi
'ñep'a'i gi pe nunar 'befinu, ngetho
Jö hingi numañho nö'ö xka beni.

²²Jange mahyoni gi 'yot'wa ár
ntso'mi ri ts'oki xka beni, ne 'yapa
Jö, xomhö da pump'a nö'ö ga tsä ha
ri müi.

²³Ngetho nuga di handi xa tsot'a
ri müi, ne xi gop'atho ar ts'oki.

²⁴Nu'mü ar Simu bi dödi ne bi
'ñenö:

—'Yapkagihuts'u Jö, hinda zükagi
nö'ö xka möñhu.

²⁵Ne nu'u ya mpote bi damajöni
togo ma tsi Hmuhu Hesu, bi mömba
ár mhö Jö. M'efa bi menga Herusalén,
ne hagatho ya hnini Nsamaria mi
thogi, mi mönga ar hoga mhö.

Ar ku Lipe bi xixthe n'ar me Etiopia

²⁶M'efa n'ár enxé Jö bi zo ar ku
Lipe, ne bi 'ñembabi:

—Lipe, xta e ga peñ'a'i gi ma
mak'angi, ju ar 'ñu kö Herusalén, di
ma har hnini ár thuhu Gasa, thota
ha ya ot'at'ohö.

²⁷Nu'mü ar Lipe dama bi gu ar
'ñu bi ma. Ne nú'mü mi 'yo ar 'ñu,
bi nthewi n'ar ñ'ohö már me Etiopia,
ár mǎxte ar ndö'behñö ár thuhu
Kandase mar ndönu Etiopia. Nor
ñ'ohö'ö már mesbojö ar ndö'behñö,
xki mengi ma ba ndönga núnu
Herusalén.

²⁸Mi huxa har tönza ndi menga ár
hai, ne mi ne ar t'ofö xki 'yot'a ar
m'ehni Isaia.

²⁹Nu'mü ár Hñö Jö bi 'ñemba ar
Lipe:

—Di ma ba tsu nunar tönza xi manu,
ne mewi.

³⁰Ar Lipe xa bi ntihi bi ma ba
tsu ar tönza. Ne bi 'yoxa nö'ö ar

ñ'ohö'ö mi ne ár t'ofö ar m'ehni
Isaia, ne bi 'ñembabi:

—Hage gi pödi tema di bonga nö'ö
gi nehe.

³¹Ha nor ñ'ohö'ö bi dödi ne bi
'ñenö:

—Hanja da za ga pödi te di boni
nu'mü hinto da utkagi.

Ne bi 'yapa ar Lipe nda bots'e ne
nda hñuhwi.

³²Nö'ö ar xeni ár T'ofö Jö habu
mi nehe, enö njawa:

Nö'ö bi ñhetho ngu n'ar tsi deti
ts'its'i da tho.

Ngu n'a tsi ndöni da ngone
nú'mü da t'öxi,
njap'u himbi mafi.

³³Mi ñ'enda ya jö'i, ne hinto bi
'yot'wa ar ts'ut'wi.

Ne nuyá mēni, hinto tsä da
metwabi,
ngetho bi thökwa ár tewa har
ximhai.

³⁴Nep'u nor me Etiopia bi
'ñembabi ar Lipe:

—Jakar möte gi xikagi togo nonga
ár m'ehni Jö. Hage mi nonga ár
m'uise, wa mi nonga man'a.

³⁵Nu'mü ar Lipe bi gu nunár xeni
ar T'ofö mi ne ar me Etiopia, ne bi
ndui bi xipabi ar hoga mhö nonga
ar tsi Hmu Hesu.

³⁶Nú'mü mi 'yo ar 'ñu'u, bi zonga
habu mi jar dehe, ne bi 'ñenga nö'ö
ar me Etiopia:

—Jawa ar dehe. Hage hinda tsä ga
nxixthega 'mu.

³⁷Ha nor Lipe bi 'ñembabi:

—Nu'mü xa gi ñ'emui ne xi zo ri
müi, hö da tsä.

Nor me Etiopia bi 'ñenö:

—Hö, di ñ'emui ar tsi Hmu
Hesukristo gehnu ár T'u Jö.

³⁸Nunū bi mö nda m'a'ma ar tönza, ne bi göi bi yut'u har dehe gatho yoho. Ne ar Lipe bi xixthe ar me Etiopia.

³⁹Ha nu mi box'u har dehe, ar Lipe bi m'etho, ngetho ár Hñö Jö bi zits'i. Ne ar me Etiopia himbi mengi bi hyandi, ne xa bi njohya'ö bi gu ar 'ñu bi ma.

⁴⁰Ha nunar Lipe bi zonu Asoto. Ha nú'mu mi thohnu, bi ndui bi mönga ar hoga mhö ha ya hnini mi ja har 'ñu ndi ma Nsesarea.

Ar Saulo bi ñ'emui ar tsi Hmu Hesukristo

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Ha nuya pa'u ar Saulo mi hu'sa nda hyo gatho nu'u mi ñ'emui ar tsi Hmu. Ne bi ma ba k'ö'sa ar döngamöjö,

²ma ba apa ya he'mi nda hñö'spa yá nijö ya xodyo núnu Ndamasko. Njap'u nú'mu nda dinga 'ra nu'u mi temba ár 'ñu ar tsi Hmu Hesu, ya ñ'ohö wa ya 'behñö, gatho nda tsi Herusalén, ne nda got'a har fadi.

³Ha nú'mu mi 'yo ar 'ñu, 'butho nda zonga Ndamasko, n'a mbi hyexta n'ar hyats'i ndi 'ñe mhets'i.

⁴Bi hwank'mu, ne bi 'yo n'ar mhö mi enö:

—Saulo, Saulo, yo'ö gi utsagi.

⁵Nu'mú ar Saulo bi dödi ne bi 'ñenö:

—Ndada, togo'i.

Nö'ö bi dödi:

—Nuga dar Hesu, togo gi utsa. Go xka nts'okse, ngu n'ar boi punga ar maza.

⁶Ne ar Saulo xa mi ntsu mi nhwöt'i, ne bi 'ñenö:

—Ma tsi Hmu'i, teme gi ne ga pepya.

Nu'mú ar tsi Hmu bi 'ñembabi:

—Nangi, di ma ba kut'a har hnini, ka ma da nsi'anu tema gi pefi.

⁷Ne nu'u ya ñ'ohö mi ñ'owi ar Saulo, bi m'a'u himi pödi te nda beñ'u, ngetho bi 'yo'u ar mhö n'ehe, ha hinto bi hyandi togo mi ñö.

⁸Nep'u ar Saulo bi nangi bi m'ai, ne bi zotyá da, mödi himbi za te bi hyandi. Jange bi nguhni bi ts'ixa har hnini Ndamasko.

⁹Ne ka ba 'buhnu hñupa himi handi. Ne nuya hñupayü hinte bi zi.

¹⁰Núnu Ndamasko ka mi 'buhnu n'ar gamfi már thuhu ar Anania. Nunū bi zo ar tsi Hmu ngu n'ar t'i, ne bi 'ñembabi:

—Ha gi ode, Anania.

Nö'ö bi dötwabi:

—Te gi jaki, tsi Hmu.

¹¹Ha nu ar tsi Hmu bi 'ñembabi:

—Nangi di ma har 'ñu ár thuhu Njöntho, ne ba honga n'ar ñ'ohö ár thuhu ar Saulo me Tarso, 'bu hár ngu ar Huda. Nu xki tsonu ma gi tini mat'a Jö.

¹²Nö'ö xta utwabi ngu n'ar t'i, ma da zonga n'ar ñ'ohö ár thuhu ar Anania, ne da hñu'spa yá 'ye, njap'u da mengi da hyandi.

¹³Nu mi 'yo njap'u ar ku Anania, bi dödi ne bi 'ñenö:

—Ma tsi Hmu'i, nzeye togo xi xikagi nunar ñ'ohonu xa xi 'ñe ar m'ui nu'u teñ'a'i 'buhnu Herusalén.

¹⁴Ha xi umba nseki ya ndömöjö da e da gu gatho nu'u mat'a ri thuhuwa n'ehe.

¹⁵Nu'mú ar tsi Hmu bi 'ñemba ar Anania:

—Di ma gi 'yot'a nō'ö di xi'a'i.
Ngetho go ger ñ'ohonü xta hwahni
da mepkagi, ne da utka ma thuhu
nu'u ya me Israel, nu'u hingya me
Israel ne yá ndö.

¹⁶Ne go ma ga utka hangu ma da
thogi ngetho datka ma thuhu.

¹⁷Nu'mú ar Anania bi ma, ba
kut'a har ngu habu mi 'bu ar Saulo,
bi hñu'spa yá 'ye, ne bi ñ'emababi:

—Ku Saulo, ar tsi Hmu Hesu nō'ö ga
hyanda har 'ñu ngi ñ'ekwa, gehnu xpa
penkagi ga hus'a ma 'ye ne da mengi
gi hyandi, ne gi nzinga ár Hñö Jö.

¹⁸Nu'mú bi hyo 'ra ngu yá koto ya
hwö mi kotwa yá da ar Saulo, ne
dama bi mengi bi hyandi, ne bi m'ai
bi ma ba nxixthe.

¹⁹Nu mi ñuni bi menga ár ts'edi,
ne bi m'uhwinu ya ku Ndamasko
'ra ya pa.

Ar ku Saulo bi mömba ár mhö Jö har hnini Ndamasko

²⁰Nep'u ngut'a bi ma ba damajöni ar
tsi Hmu Hesukristo ha yá nijö ya xodyo,
mi xipabi'u ar Hesu gehnu ár T'u Jö.

²¹Ne gatho nu'u togo mi oxa nō'ö
mi möñ'ö, xa mi 'yo'tho ne mi eñ'u:

—Ha hinga gehnu togo mi ju mi
net'a nu'u togo mi mat'wa ár thuhu
ar Hesu núnu Herusalén. Wa hinga
gehnu xki ñe'he nda xotya gamfi,
ne nda zi'spa ya ndömöjö.

²²Ha nunar ku Saulo hyax'mu
mi huxa ár ts'edi nda xipa yá
mixodyowi nunar Hesu gehnu ar
Kristo. Ne nuya xodyo mi 'buhnu
Ndamasko himi pödi te nda beni.

Ar Saulo bi k'ot'a ha yá 'ye ya xodyo

²³Bi tho yapa, ne ya xodyo bi nko
nda hyo'u ar Saulo.

²⁴Bi nsipabi ar Saulo nō'ö mi beñ'u
nda 'yot'e. Parxui mi supa gatho yá
goxthi ar hnini, mi ne nda hyohmö.

²⁵Jange nuya ku bi mǎxa ar Saulo
nda bongar har hnini, bi njö'mtho
har jödo mi kot'a ar hnini, bi t'ent'a
ha n'ar 'bots'e mi nxui.

Ar Saulo mi 'buhnu Herusalén

²⁶Nu mi zonü Herusalén ar Saulo,
mi nemhö nda ñ'owi ya ku. Ha nuyü
xa mi ntsu, himi ñ'emui'u xki gamfi
n'ehe.

²⁷Nunar ku Berhnabe bi zixa habu
mi 'bu ya mpote, ne bi metwabi'u
hanja xki hyanda ar tsi Hmu har
'ñu, ne xki ñöwi, ne himbi ntsu bi
data majöni ár thuhu ar tsi Hmu
Hesu núnu Ndamasko.

²⁸Ne njap'u bi za bi mpehwi ya
gamfinu Herusalén habu gatho mi
'yo'u.

²⁹Himi ntsunu nda mömba
ár thuhu ar tsi Hmu, ne mi
ntsahñökiwi nuya xodyo mi ñö ar
griego, jange nuyü n'e, mi nehmö
nda hyo.

³⁰Ha nu mi bö ya ku nō'ö xki
t'ekwabi, bi zix'u Nsesarea, nep'u bi
meñ'u nda ma Tarso.

³¹Nu'mú gatho ya gamfi mi pe'sa
n'ar hogam'uinu Nhudea, Ngáliea
ne Nsamaria. Ne ndi hñuxa yá
jamfi, ne mi 'yo'u mi tsupa Jö, ne ár
Hñö Jö mi fax'u nda xu ya gamfi.

Ar Enea bi dits'i

³²Har ku Pedro mi 'yo mi tsonga
gatho ya gamfi, ne bi ma ba k'ö'sa
ya ku mi 'buhnu Lida.

³³Ne ka bi nthewinu n'ar ñ'ohö ár
thuhu ar Enea, mi pe'sa hñöto njeje
mi 'bengar t'oxi, xki nza ár ndo'yo.

³⁴Ne bi 'ñemba ar Pedro:

—Ha gi ɔde Enea, ar tsi Hmu
Hesukristo xi ɔthe'i. Nangi, juxa ri
fidi.

Ne nö'ö dama bi nangi.

³⁵Ne gatho ya mengunü Lida ne
ya me Saron, mi hyant'u, bi ñ'emui
ar tsi Hmu.

Ar Dorka bi jo'spa ár te

³⁶Núnü har hnini Nhope mi
'buhñü n'ar 'behñö mar gamfi,
mar thuhu ar Tabita, har griego
t'embabi Dorka. Nunü himi tsaya
mi ɔt'a ya ñho ne mi faxa ya hyoya.

³⁷Ha nuya pa'u bi zü n'ar hñeni
ne bi du. Nep'u bi nsukwa ár ndo'yo
ngu yá nt'umbi'u, ne ba 'be ha n'ar
ngu mi to mañö.

³⁸Get'u Nhope 'bü ar hnini Lida.
Ne nuya gamfi me Nhope xki 'yode
mi 'buhñü Nlida ar ku Pedro. Jange
bi m'ehna yoho togo ma nda tsihi,
ne nda 'ñembabi:

—Di ɔ'ahe gi jar möte ga möhö
ngut'a Nhope.

³⁹Dama bi nanga ar Pedro bi
mewi. Ne nu mi zoni, bi ts'ixa har
ngu mi to mañö, habü xki mhunts'a
nzeye ya 'ranxu xa mi zont'a togo
bi du. Ne ar Pedro bi got'atho, ne bi
t'utwabi nuya pahni ne ma'ra ya he
xki hyoka ar Dorka nú'mü mi tetho.

⁴⁰Nu'mü ar Pedro bi 'bepa nda
bönga nthi gatho nu'u mi 'buhñü,
ne bi ndandihmö, bi 'yapa Jö. Nep'u
bi ñhanda habü mi 'benga nö'ö xki
du, ne bi 'ñembabi:

—Tabita, nangi.

Ne nö'ö dama bi zot'a yá ɔa, ne nu
mi hyanda ar Pedro, bi nangi bi hñüdi.

⁴¹Ne ar Pedro bi mipa ár 'ye, ne
bi 'ba'mi. Nep'u bi zohna ya 'ranxu

ne nu ma'ra ya ku, ne bi utwabi xki
mengi xki nte.

⁴²Ne xoge har hnini Nhope bi
nxanga nö'ö teme xki thogi, ne
nzeye ya jö'i bi ñ'emui ar tsi Hmu
Hesu.

⁴³Har Pedro bi gohnü Nhope
nzeye ya pa hár ngu n'ar ku ár
thuhu ar Simu, ar hokaximhni.

Ar Pedro ne ar Kornelio

10 Mi 'buhñü Nsesarea
n'ar ñ'ohö már thuhu ar
Kornelio. Nunü mar döndogu har
mhunts'a ndogu mi t'embabi ya me
Italia.

²Nunü xa mar hogajö'i, ne mi
tsupa Jö, mahyegiwi gatho nu'u mi
'bü hár ngu. Ne mi faxa nu'u ma ya
hyoya, ne hyax'mü mi mat'a Jö.

³Zota n'ar pa ngu n'ar hñu nde,
bi hyanda xiñho n'ár enxé Jö ngu
n'ar t'i, bi wat'a habü mi 'bü'ö, ne
bi 'ñembabi:

—Kornelio.

⁴Nu mi hyandi xa bi k'öt'i ne xa
bi ntsu, bi 'ñenö:

—Tsi Hmu, te gi jaki.

Ha nunar enxé bi 'ñembabi:

—Nuya ri nt'apa Jö, ne nuya ri
hoga 'befi xka 'yot'e, xi hyant'a Jö
ne hinxi pumhni.

⁵Jange nupya pēhna 'ra ya m'ehni
har hnini Nhope, ma da tsi ar Simu
nö'ö xi thu'spabi ar Pedro.

⁶Nö'ö bi 'bü hár ngu man'ar
Simu nö'ö hoka ya ximhni, 'bü har
ñönthe. Nunar Pedronü go ma da
xi'a'i te di 'ñep'a'i gi 'yot'e.

⁷Ne nu mi ma nor enxé mi ñöwi
ar Kornelio, nunü bi zohna yoho yá
'bego ne n'ar ndogu xa mi hongá Jö
n'ehe, gehñü mi pepabi xiñho.

⁸Bi metwabi gatho nō'ō te xki thogi, ne bi meḥna har hnini Nhope.

⁹Ha nu ár hyax'ō mi 'yo ar 'ñu'u, ne tx'utho mi 'bedi nda zonga har hnini Nhope, ge'mu ar Pedro bi boxa mañō ár njo'mi ar ngu nda 'yapa Jō, ngu mi made mpa.

¹⁰Ne xa mi tsu n'ar thuhu, xa mi nemhō nda ñuni. Ha nú'mu mi thokwabi te nda zi, bi hyanda n'ar nt'udi ngu n'ar t'i.

¹¹Bi hyandi bi xo mhets'i, ne ba jō'ma har hai ngu n'ar dōta dutu mi thu'sa gatho goho yá ñōni.

¹²Ne har dutu'ō, mi kuxa gatho ya zu'we tu goho yá wa, nu'u njut'a har hai, ne nu'u nsanga har ndōhi.

¹³Ne bi 'yo n'ar mhō mi enō:

—Pedro, nangi, hyo ya zu'we gi tsa.

¹⁴Ha nunar Pedro bi dōdi ne bi 'ñenō:

—Hinda nejō, tsi Hmu, ngetho hiñham'u xta tsi nō'ō hindi 'ñepki ga tsi ne hingi t'axi.

¹⁵Bi mengi bi nheki nuna ar mhō man'agi:

—Yo gi xipa hindi 'ñep'a'i gi tsi nō'ō xi xuka Jō ne xi t'axki.

¹⁶Hñu'gi bi nt'ode, ne bi njuxa mhets'i man'agi nō'ō ar dutu'ō.

¹⁷Nunar Pedro mi 'buhnu xa mi 'yonga ár mfeni, mi ne nda bōdi te ndi bonga nō'ō ngu ar t'i xki hyandi. Ja bi zo 'mu har goxthi yá m'ehni ar Kornelio, mi n'ani habu mi 'bu ár ngu ar Simu mi hoka ya ximhni.

¹⁸Ne bi ñ'añ'u nts'edi, ha mi 'buhnu ar Simu nō'ō xki thu'spabi ar Pedro n'ehe.

¹⁹Ar Pedro mi benda nō'ō ngu ar t'i xki hyandi, ge'mu bi 'ñembabi ár Hñō Jō:

—Bi zo hñu ya ñ'ohō hoñ'a'i.

²⁰Bai, ne kōi gi mewi. Yo gi yomi, ngetho go xta penkayu.

²¹Nu'mu ar Pedro bi göi bi ma habu mi 'ba nu'u yá m'ehni ar Kornelio, ne bi 'ñembabi'u:

—Go geke togo gi hoñhu. Tema xka 'ñehu.

²²Nuyu bi dōdi ne bi 'ñenō:

—Xpa penje ma dōndoguhe ar Kornelio, n'ar hoga ñ'ohō tsupa Jō, ne gatho ya xodyo ñōmañhobi. Ha n'ár enxē Jō bi xipabi nda meḥna togo nda e nda zix'a ár ngu'ō, da 'yoxa nō'ō gi xipabi.

²³Ar Pedro bi thoki bi umba nseki bi ñ'ox'u nō'ō ar nxui'ō habu mi 'bu'ō. Ne ár hyax'ō ar Pedro bi nangi bi mewi'u, ne bi denga ma'ra ya ku ma ya mengunu Nhope.

²⁴Ár yopa bi zoñ'u Nsesarea habu mi 'bu ar Kornelio mi to'mi. Ne xki zohna gatho yá mēni, ne nu'u yá ñ'owi mi ntsixkwi xiñho.

²⁵Nu mi zonga ar Pedro hár ngu ar Kornelio, nunu bi boni bi dōdi, ne bi ndandihmō ha yá wa mi ne nda ndōni.

²⁶Ha nunar Pedro bi 'ba'mi, ne bi 'ñembabi:

—Nangi, ngetho nuga dar ñ'ohō ngu nu ma'ra.

²⁷Nú'mu mi ñōwi, bi yut'u mbor ngu. Ka mi 'buhnu nzeye ya jō'i xki mhunts'i.

²⁸Ne ar Pedro bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu gi pōhu dar xodyohe, ne ha ma nt'umbihe hōgagihe ga nthōskwihe nu'ahu hingar xodyohu, ne hingi tsa ga kuthe ha ri nguḥu. Mōdi njap'u, Jō xi utkagi hinto ga embabi hindi 'ñepi ga ñō'be, ne hinga xipi hingi t'axi.

²⁹Jange mi xikagi ri m'ehni nga ekwa, hinda ot'a ma 'ñöngi, ngut'a da ehe. Xikagihu te gi jaju.

³⁰Nu'mú ar Kornelio bi döti ne bi 'ñembabi:

—Pe'sa goho mpa ngu ar xenimpanu, ndi 'bukwa ha ma ngu, ndi bēhē ne ndi mat'a Jö ngu di nzöi di ot'e. Ngur hñu nde, n'a nda handatho n'ar ñ'oho mi he n'ar dutu xa mi hwexki, mi 'bahnü ndi ñhant'be.

³¹Ne bi 'ñengagi: Kornelio, Jö xi 'yoxa nö'ö xka 'yapabi, ne xi hyanda nö'ö ar ñho xka 'yot'wa ya hyoya.

³²Pehna togo da ma har hnini Nhope, ma da tsiñ'a ar Simu, nö'ö t'embabi ar Pedro n'ehe. 'Bu hár ngu man'a ar Simu ar hokaximhni, 'bu har ñonthē. Ne nu xta zo'ö, ma da xi'a te gi pefi.

³³Jange ngut'a da pemp'u togo ba hoñ'a'i, ne xka 'yot'a xiñho xka ekwa. Ngu gi nu, gatho di 'buhewa hár nthandi Jö, ne di ne ga ohe nö'ö xi 'ra'i gi xije.

³⁴Nu'mú ar Pedro bi du'mi bi ñö, ne bi 'ñenö:

—Nupya hö, xta pödi majöni Jö handa mahyetho gatho ya jö'i.

³⁵Numaño'ö gatho nu'u togo 'yo hár nsu'ö ne ot'a nö'ö xiñho, mödi habu gatho ya mengu'u.

³⁶Jö ba pempa ár mhö ya me Israel, ar hoga mhö nonga ar hogam'ui unga ar Hesukristo, gehnu ár Hmu gatho ya meximhai.

³⁷Ngü xka 'yosehu gatho nö'ö xi tho ha ma haihe nuje dar xodyohe, bi ndu Ngalaria nú'mu ar Xuwa xki wadi mi nonga ar xixthe, ne bi nunga gatho har hai Nhudea.

³⁸Gi pöhu n'e, Jö bi umba ár Hñö ar Hesu me Nasare. Bi me'sa ar

ts'edi bi ñ'o bi 'yot'a ya ñho, ne bi othebi yá hñeni gatho nu'u togo xki dēnt'a ar ts'ondöhi. Bi tsá bi 'yot'a njap'u, ngetho mi 'buhwi Jö.

³⁹Ne nuje di dahe majöni gatho nö'ö bi 'yot'a ar Hesu har hnini Herusalen ne xoge har hai Nhudea. M'efa nunu bi ts'uta ha n'ar za bi tho.

⁴⁰Gehnutho togo Jö bi japi bi nte man'agi ár hñupa, ne bi ñ'udi da hanthe.

⁴¹Himbi ñ'udi bi hyanda gatho ya jö'i. Hönsegihe da hanthe, ngetho hár nduitho, Jö xki hwankagihe nga dathwe majöni. Nuje da ñum'ehe ne da tsithehe mahyegi nú'mu mi mengi bi nte.

⁴²Ne bi menkagihe ga xife ya jö'i, ne ga dahe majöni gehnu xi hñuxa Jö ngu ar ts'ut'wi, ne da hñö'spa majöni nu'u tetho ne nu'u xi du.

⁴³Ne gatho yá m'ehni Jö mi 'bu mam'et'o, bi damajöni bi 'ñeñ'u, gatho nu'u da ñ'emüibi ár thuhu, da mpumbabi yá ts'oki.

⁴⁴Ar Pedro himi jwatho nda mönga nuya mhöyu, ba kö ár Hñö Jö, ne bi zu gatho nu'u mi oxa nö'ö mi mönga ar Pedro.

⁴⁵Ha nuya xodyo ma ya gamfi ba ñ'owi ar Pedro, xa mi 'yotho, ngetho xki hñömba ár Hñö Jö n'ehe nu'u himya xodyo.

⁴⁶Bi 'yode mi ñö ma'ra ya mhö nu'u himi pö'u, ne mi umba njamödi Jö.

⁴⁷Nu'mú ar Pedro bi 'ñenö: —Togo da za da hñökwabi da nxixtheyu. Nuyü xi hñömba ár Hñö Jö mahyegi ngu xta hñöhu n'ehe.

⁴⁸Ne bi 'bepabi'u nda nxixthe hár thuhu ar tsi Hmu Hesukristo. Ha

nuyü bi 'yapa ar Pedro nda gohwinu ma'ra ya pa.

**Ar Pedro bi metwa ya ku me
Herusalen nö'ö xki 'yot'a Jö**

11 Bi 'yo ya mpöte ne ma'ra ya gamfi mi 'bü Nhudea, nuya himya xodyo xki hñömba ár mhö Jö n'ehe.

²Ne mi menga ar ku Pedro Herusalen, ka ba tsuhnu nuyá mixodyowi ma ya gamfi ne mi tenda yá nt'umbi'u.

³Ne bi 'ñembabi:

—Hanja xka kut'a ha yá ngu ya ñ'ohö hingya xodyo, ne xka ñungwi.

⁴Nu'mú ar Pedro bi müdi bi 'yot'wa ar 'ñu gatho nö'ö xki thogi, ne bi 'ñembabi'u:

⁵—Nuga ndi 'buhnu ndi apa Jö har hnini Nhope, ne da handa n'ar nt'udi ngu ar t'i. Ba jö'ma mhets'i n'ar döta dutu mi thu'sa gatho goho yá ñöni, ne bi jö'ma habu ndi 'büi.

⁶Ne nu nda k'öt'i, da handi mi ku gatho ya zu'we tu goho yá wa, ya zate, ya zu'we njut'a har hai, ne nu'u nsanga har ndöhi.

⁷N'a nda ota n'ar mhö bi 'ñengagi: Pedro, nangi gi hyo gi tsa.

⁸Ne da embabi: Hinda nejö, tsi Hmu, ngetho hiñham'u xta tsiga nö'ö hindi 'ñepki ga tsi hingi t'axi.

⁹Nu'mú, nö'ö ar mhö mi e mhets'i bi mengi bi zokagi, ne bi 'ñengagi: Yo gi xipabi hindi 'ñep'a'i gi tsi nö'ö xi xuka Jö, ne xi t'axki.

¹⁰Bi nheki ar hñu'gi, ne bi njuxa mhets'i nö'ö ar dutu'ö.

¹¹N'a mbi zonda hñu ya ñ'ohö har ngu habu ndi 'büka, xki 'ñe Nsesearea xki 'behni nda zixkagi.

¹²Ne ár Hñö Jö bi xikagi hinge nga yomi nga me'be'u. Ne da me'be

nuyü ma 'rato ya kuyu. Nda tsoñhe da kütthe hár ngu nö'ö togo xki mehna yá m'ehni nda zixkagi.

¹³Ha nor ñ'ohö'ö bi xije hanja xki hyandnu hár ngu n'ár enxé Jö mi 'bahnu, ne bi 'ñembabi 'nö: Pehna 'ra ya m'ehni har hnini Nhope, ma da tsi ar Simu nö'ö xi thu'spabi ar Pedro.

¹⁴Nunu ma da xi'a'i ya mhö da max'a'i gi mpohö, ne gatho ya mengu ri ngu.

¹⁵Ha nu nda dü'mi da ñö, bi hñöñ'u ár Hñö Jö ngu da hñöñu ar ndui n'ehe.

¹⁶Da bem'u nö'ö xki mönga ma tsi Hmuhu nú'mü bi 'ñenö: Ar Xuwa mi xixthe har dehe, ha nu'ahu ma gi nxixthehu gi nziñhu ár Hñö Jö.

¹⁷Nu'mü Jö bi ne bi hwëkwabi ár Hñö mahyegi ngu'u di ñ'emuihu ma tsi Hmuhu Hesukristo, ter m'ekagiga ga hökwa ár 'befi Jö.

¹⁸Nu mi 'yo njap'u nuya ku mi 'buhnu Herusalen, bi ñhetho, ne bi nsunda Jö, bi 'ñeñ'u:

—Njap'utho xi hwëkwa Jö nu'u hingya xodyo da 'yot'wár ntso'mi, ne da me'sa ar te hiñham'u da göts'i nguju.

Nu'u xi jamfi 'bü har nijö Antiokia

¹⁹Nu'u ya ku xki nt'utsa xki mfont'i nu'u ya pa mi tho ar ku Teba, 'ra ba tsonga har hai Fenisia, ma'ra Txipre, ha ma'ra Antiokia. Ne habu gatho mi tho'u, hinto ma'ra mi xipa ár mhö Jö, hönse yá mixodyowi.

²⁰Ha mi ñ'owi 'ra ya ku ma ya me Txipre, ne ma'ra ya me Sirene. Nu mi zoñ'u har hnini Antiokia, bi metwabi'u ár hoga mhö ar tsi Hmu

Hesu nu'u ya jö'i himya xodyo n'ehe.

²¹Jö bi umba ar ts'edi'u, ne nzeýe ya jö'i bi ñ'emui, ne bi demba ár ñu ar tsi Hmu Hesu.

²²Nu mi bö ya ku mi 'buhnu Herusalen nö'ö mi thohnu Antiokia, bi meñ'u injanu ar ku Berhnabe.

²³Ne mi zoñ'ö, bi hyandi teme xki hwëkwabi Jö'u, ne xa bi njohya. Ne bi xipa gatho nu'u xki ñ'emuinu, hinge nda hyep'u nunar jamfinu, ne nda umba yá mui nda hyonga Jö.

²⁴Ar Berhnabe xa mar hoga ku, ne xki nzinga ár Hñö Jö, xa mi tse ár jamfi. Njap'u nzeýe ya jö'i bi ñ'emui ar tsi Hmu.

²⁵Nep'u ar Berhnabe bi ma Tarso, ba honga ar Saulo, ne mba tini bi ziza Antiokia.

²⁶Ne ka bi m'uhnu n'a njeýe nuya yohoyu, mi mhunskwi ya gamfi, ne mi utwa ár mhö Jö nzeýe ya jö'i. Ka gehnu Antiokia habu bi ndui bi nsipabi ya gamfi ma ya mepa Kristo.

²⁷Nuya pa'u ba ponga Herusalen 'ra yá m'ehni Jö, bi ma Antiokia.

²⁸N'a'u már thuhu ar Agabo, bi m'a mada da habu xki mhunts'a ya ku. Ne bi nzinga ár Hñö Jö, bi 'ñenö ma nda nja n'ar döta thuhu xoge ár nxidi ar ximhai. Ne hö, bi tho ngu xki möñ'ö nuya pa mar dönga ndö Nroma ar Klaudio.

²⁹Nep'u nuya gamfi me Antiokia bi beñ'u nda mempa n'ar mfats'i nu'u ma'ra ya gamfi mi 'buhnu Nhudea. N'a ngu n'a bi unga nö'ö mi tsupa yá ts'edi.

³⁰Ne nunar mfats'i bi uñ'u, bi mempa nuyá ndö ar nijö Nhudea, ne go bi hñöxa ar Berhnabe, bi mewi ar Saulo.

Ar Hakobo bi tho, ne ar Pedro bi nju bi jot'i

12 Nuya pa'u ar ndö Erode bi ndui bi utsa ya gamfi, mi honi hanja nda hyo.

²Ne ndojwaitho bi tho ar Hakobo ár jödö ar Xuwa.

³Ha nu mi bödi mi numañho ya xodyo, bi mehna nda nju ar Pedro n'ehe. Bi nju ha n'ár ngo ya xodyo nú'mu mi ts'i ar thuhme himi jots'i.

⁴Ha nu mi nju'ö, bi jot'a har fadi. Ne bi t'ent'wa ha yá 'ye 'ret'ama'rato ya ndogu, xki ñhege goho n'a ngu n'a nda su'ö. Ngetho ar Erode mi beni ngu nda wata ár ngo ar baxjwa, nda njuka har fadi nda m'a'ma nts'ut'wi mada da ya jö'i.

⁵Nu'mú ar Pedro, xa mi nsu xiñho har fadi. Ha nuya ku himi tsaya mi mat'wa Jö.

Ar Pedro bi njuka har fadi

⁶N'apatho mi 'bedi nda guka har fadi ar Erode, nor nxui'ö ar Pedro mi öhö mada da yoho ya ndogu, mi thöt'a ya nthöhibojö, ne nu ma'ra ya ndogu mi 'ba hár goxthi ar fadi mi su.

⁷Mi dani bi m'ahnu n'ár enxé Jö, ne xa bi yot'a mbo har fadi. Nunar enxé bi dambár 'bots'e ar Pedro ne bi 'ya, ne bi 'ñembabi:

—Nxoni nangi.

Nu'mú, dama bi hyöta ya bojö ha yá 'ye ar Pedro.

⁸Nep'u bi 'ñemba ar enxé:

—Dut'a ri ngut'i ne thöt'a ri thiza.

Ne nö'ö dama bi 'yot'a ngu xki m'epabi. Bi 'ñemba ar enxé n'ehe:

—Pat'a ri pat'i, ne tēngagi.

⁹Nu'mú ar Pedro bi boni mi tēnga ar enxé, mödi himi ñ'emui

mi majöni nö'ö mi thogi, ngetho mi beñ'ö mi 'wi'thö.

¹⁰Bi tho habu mi 'ba ar 'bet'o nsute. Nep'u bi tho habu mi 'ba man'a, ne bi zonga har döta goxthibojö mi tsonga nthi. Nunar goxthinu bi xose. Ne bi bon'u bi 'rañ'u n'ar 'ñu. Ne n'a mbi 'weta ar enxe.

¹¹Nu'mú ar Pedro bi nja ár mfeni, ne bi 'ñense:

—Nupya hö, di pödi xpa pehna ár enxe Jö, bi ñöngagi da k'ont'a hár 'ye ar Erode, ne gatho nö'ö mi ne nda jaka ya xodyo.

¹²Mi wadi bi zo ár mfeni njap'u, bi már ngu ar Maria ár nönö ar Xuwa, nö'ö xki thu'spabi ar Mörko n'ehe. Ne ka mi 'buhnu nzeze ya ku mi apa Jö.

¹³Mi zoni bi ma har goxthi, ne n'ar nxutsi már thuhu ar Rode, bi ma ba nu togo mi 'ba har goxthi.

¹⁴Nö'ö ar nxutsi bi bötowatho ár mhö ar Pedro. Xa bi njohya'ö, jange himbi beni bi xokwa ar goxthi. Bi nixt'i bi ma ba xipa nu'u ma'ra ya ku mi 'ba ar Pedro nthi.

¹⁵Nu'u bi 'ñembabi:

—Xka 'be ri mfeni.

Ha nö'ö xa mi hu'mba yá mui go mi ge'ö ar Pedro. Jange nuya ku bi 'ñeñ'u:

—Hingo ge'ö, zage ár enxe xpa ehe.

¹⁶Ha nunar Pedro himi tsaya mi mafi. Ne nu mi soka ar goxthi, ka bi hyant'u mi ge'ö, ne himi pödi te nda beñ'u.

¹⁷Ar Pedro bi ja ár 'ye bi xipabi nda ñhe'u, ne bi metwabi hanja xki guka Jö har fadi. Ne bi 'ñembabi'u:

—Xifu ar ku Hakobo ne gatho nu ma'ra ya ku teme xi thogi.

Ne bi boni bi ma.

¹⁸Ár hyax'ö nuya ndogu xa mi nxint'i, himi pödi te xki ja ar Pedro.

¹⁹Nu'mú ar ndö Erode bi mehna nda mengi nda thoni, ne hinto bi dini. Jange bi zohna ya sufadi bi hñö'spa majöni, ne bi mö nda tho. Ne bi bonga núnu Nhudea, bi ma ba 'bu har hnini Nsesarea.

Ar ndö Erode bi du

²⁰Ar ndö Erode xki pompa ár kwe ya me Tiro ne Sido. Nuyu xki nkohi ma nda k'ö'sa ar Erode. Ha m'et'o bi umbar bojö ar Blasto nö'ö mi supa ár ngu, mi ne nda mats'i nda ñöwi, ne nda 'yapar hogam'ui. Ngetho gatho nö'ö te mi tsi'u, mi hö habu mar ndö ar Erode.

²¹Nu mi zo ar pa xki zohna ya me Tiro ne ya me Sido, ar Erode bi hye yá he ngu ar ndö, bi hñuxa har nthuts'i habu mi ot'a ar ts'ut'wi, ne bi ndui bi zo'u.

²²Nu'mú nuya jö'i xa mi hexa ya mhafi mi eñ'u:

—Nö'ö togo xta oxu xi ñö, hingar jö'i, gehnu n'ar jö.

²³N'ár enxe Jö dama bi umba ar mfei ar Erode, ngetho himbi 'ñe'spa ár nsu Jö. Jange bi du xki deta ya zu'we.

²⁴Ha nuya pa'u xa bi ñ'o bi nxangár mhö Jö hagatho ya hnini.

²⁵Nu mi wa ar 'befi ar Berhnabe ne ar Saulo núnu Herusalén, bi boni bi menga Antiokia. Ne bi zix'u ar ku Xuwa nö'ö mi t'embabi ar Mörko n'ehe.

Ar ku Berhnabe ne ar ku Pablo bi du'ma yá 'befi nda hñö'spa ár mhö Jö

13 Mi 'buhnu har nijö Antiokia 'ra yá m'ehni Jö ne 'ra ya utate: Ar Berhnabe, ar Simu nö'ö mi t'embabi ar 'Bojó'i, ar Lusio

nö'ö mar me Sirene, ar Saulo, ne ar Manaen nö'ö bi tewi mahyegi ar ndö Erode.

²N'ar pa xki mhunts'i mi ndönga Jö, ne xki bë'u. Ár Hñö Jö bi 'ñembabi'u:

—'Wegagihu ar Berhnabe ne ar Saulo da 'yot'a ar 'bëfi xta hu'spabi nda mehyu.

³Jange mi wadi bi bë'u ne bi 'yapa Jö, bi hñu'spa yá 'ye'u, ne bi ñ'ehwi bi ma.

Yá mpöte ar tsi Hmu bi mömba ár mhö Jö núnu har xënihai Txipre

⁴Nu'mú ár Hñö Jö bi mehna ar Berhnabe ne ar Saulo har hnini Seleusia. Ne mi zonu bi yut'a ha n'ar motsa, ne bi ma'u ha n'ar hai oda mada ar dehe, ár thuhu ar Txipre.

⁵Ne nu mi zoñ'u har hnini Salamina, bi du'mi bi mömba ár mhö Jö mbo ha yá nijö yá mixodyowi. Mi ñ'owi'u ar Xuwa mi faxte n'ehe.

⁶Bi tho'u xoge ar hai Txipre, ne bi zonga ha n'ar hnini már thuhu Pafos. Ka bi nthewinu n'ar xodyo már thuhu Barhesus, mar ñ'ete ne mi hatya jö'i, mi embabi már m'ehnihmö Jö.

⁷Hyax'mu mi ñ'owi ar ndö Sergio Paulo togo xaka mbödi te da mēfi. Nunar ndönu bi zohna ar Berhnabe ne ar Saulo, ngetho mi ne nda 'yotwa ár mhö Jö.

⁸Nunar ñ'etenü mi t'embabi ar Elim (di boni da 'ñenö 'ñete), mi ne nda hñökwahmö ar ndö hinga nda ñ'emüibi ár mhö Jö.

⁹Nu'mú ar Saulo nö'ö már thuhu ar Pablo n'ehe, xki nzimba ár Hñö Jö, xa bi k'öt'a nö'ö ar ñ'ete.

¹⁰Ne bi 'ñembabi:

—Nu'ge xa gar nemhñö ne gar 'yot'ats'oki, ár bötsi'i ar ts'ondöhi, gi utsa gatho nö'ö xiñho. Ham'u gi hyep'u gi ts'okwa yá mfeni ya jö'i hinda hyomba ár 'ñu ar tsi Hmu mhets'i.

¹¹Ha gi ode, ma gi tsapa ár 'ye Jö. Nupya ma gi ngoda ne hinda tsä gi hyanda ar hyadi 'ra ya pa.

Dama bi zoxa n'ar 'bexui ár da. Himi tsä nda hyandi, ne mi hongatogo nda guhni nda ñ'o.

¹²Ar ndö mi hyanda nö'ö xki thogi, bi ñ'emüibi ár mhö Jö, ngetho xa bi 'yoda nö'ö xki 'yots'e.

Ar Pablo ne ar Berhnabe mi 'bu har hnini Antiokia har hai Pisidia

¹³Ar Pablo ne nu'u ma'ra yá ñ'ohu, bi gunu Pafos n'ar motsa, bi ma'u har hnini Perge har hai Panfilia. Ha nunar Xuwa bi 'wege bi menga Herusalen.

¹⁴Nu mi zoñ'u Perge, bi gu ar 'ñu bi tho'u har hnini Antiokia har hai Pisidia. Ne n'ar pa ntsaya bi yut'u ha yá nijö yá mixodyowi, ne bi thogi bi hñuhnu.

¹⁵Nu mi wadi bi nhehe ár t'ofö Jö bi 'yot'a ar Moise ne nu ma'ra yá m'ehni Jö, nu'mú nuyá ndö ar nijö bi zohna ar Pablo ne ar Berhnabe, ne bi 'ñembabi:

—Tsi kuhu, nu'mu gi pe'su teme gi möñhu gi hñu'mfu yá müi ya jö'i, möñhupya.

¹⁶Nu'mú ar Pablo bi m'ai, ne bi jár 'ye bi xipabi nda ñhe gatho, ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu ma ñ'owihu gar me Israelhu, ne gatho'ihu gi tsufu Jö, 'yohu nö'ö ma ga xi'ahu:

¹⁷Jö togo ndönga ya me Israel bi hwahna ma palehü, ne bi japi bi xu nú'mü ma ya nzohotho har hai Ehipto, ne bi ñ'u ár döta ts'edi mi guknü.

¹⁸Ne bi me'spa ar ts'eti yon'ate njeye mi 'yo ha ya ot'at'ohö.

¹⁹Nep'ü Jö bi hwata yoto ya hnini har hai Kanan, ne bi hembra ma palehü nuya haiyü, ne ja bi m'uhnu'ü.

²⁰M'efa Jö bi hñuxa ya nzaya nda ñöni. Bi m'ü njap'ü ngu gohonthebe ne ngudmi njeye, ne ka bi m'ü ár m'ehni Jö ár thuhu ar Samuel.

²¹Nep'ü ma palehü bi 'ya'u n'ar ndö nda 'yot'wa ar ts'ut'wi. Jö bi umba ar Saul már t'ü ar Sis, n'a yá mंगा'betö ar Benjamin, bi ndö yon'ate njeye.

²²M'efa bi thöka ar Saul ngu ar ndö, ne bi thuxa ar Dabi. Ne Jö bi 'ñenö mi ngñ'ö: Nunar Dabinü ár t'ü ar Isai, pe'sa n'ar hogam'ui jakagi ga njohya, ne nunü da 'yotkagi gathö nö'ö di nega.

²³Ha n'ár mंगा'betö ar Dabi, ka ba ehnu ar Hesu, ba e bi pö ya me Israel ngu xki ñöt'wabi'ü.

²⁴Himi dü'mda ár 'befi ar Hesu nú'mü ar Xuwa mi xipa gathö ya me Israel nda 'yot'wa yá ntso'mi, ne nda nxixthe'ü.

²⁵Ne nú'mü ma nda wa ár 'befi ar Xuwa, bi 'ñenö: Togo gi beñhü go geke. Nuga hingo geke togo gi to'mhü. Ja togo 'befa, hindi 'ñepkagi ga xot'wats'ü ár thiza hár wa'ö.

²⁶'Yohü ma mixodyowihü, yá mंगा'betogihü ar Abra, ne nu'ahü gi tsufu Jö, go xpa 'benkagihü nunar mhönu nonga ar mpohö.

²⁷Nuya me Herusalén ne yá ndö, himi pödi togo'ö ar Hesu. Hinxki zo yá mfeni teme ndi bonga nö'ö xki 'yot'a maham'ü yá m'ehni Jö, mödi mi ne'ü gathö ya pa ntsaya. Ne nú'mü mi 'yent'ü bi tho, bi thogi ngu xki t'ot'a maham'ü.

²⁸Himbi thimba n'ar ts'oki xki 'yot'ö ndi 'ñepi nda thomhö. Mödi bi bö'u njap'ü, bi 'yapa ar Pilato nda hyo.

²⁹Ne nu mi wadi bi 'yot'wabi'ü gathö ngu xki t'ot'wabi, bi göm'ü har pont'i ma ba a'ü.

³⁰Ha Jö bi ko'spa ár te.

³¹Nu'ü togo xki ñ'owi nú'mü ba ponga har hai Ngáliea ba e Herusalén, go gehyü togo bi hyanda nzeye ya pa nú'mü xki wadi xki mengi xki nte. Ne nupya gehyü togo datwa majöni ya jö'i ha ma hninihü.

³²Nuje n'ehe di xi'ahe ar hoga mhö, bi tho ngu xki ñhöt'wabi ma palehü maham'ü.

³³Ne nupya Jö xi 'yotkagihü ngu xki mö, yá 'betogihü nu'ü togo xki ñhöt'wabi. Bi njap'ü nú'mü mi ko'spa ár te ar tsi Hmu Hesu, ngu xi t'ot'a hár ñoho ar Dönga Nsadi, habu enö njawa: Go ma t'ü'i, ne nupya di ñ'udi go ri Dadagi.

³⁴Jö bi ko'spa ár te, hiñham'ü nda ts'onga ár ndo'yo har hai. Gehnu xki mö bi 'ñenö: Ga 'ra'ahü gathö ya ñhöt'ti da ñöt'a ar Dabi nga umbabi.

³⁵Ha man'ar Dönga Nsadi bi 'ñenga ar Dabi n'ehe: Hinge ma gi hye ri hoga 'begogi da ts'onga ár ndo'yo har hai.

³⁶Xa majöni ar Dabi bi mempa yá mijö'iwi mi 'bü nuya pa'ü ngu mi

ne Jö. Nep'u bi du ne bi t'agi, ha ár ndo'yo bi ts'onga har hai, ngu gatho nu ma'ra ndu ma palehu.

³⁷Ha nö'ö togo bi ko'spa ár te Jö, nö'ö himbi ts'onga ár ndo'yo har hai.

³⁸Ndadahu, dá zo ri mfenihu nö'ö di xi'ahu: Nuna bi 'yot'a ar tsi Hmu, gehnu bi pumgagihu gatho ma ts'okihu.

³⁹Gatho nö'ö himbi tsá da othu ndi teñhu yá 'bepate ar Moise, ne njap'u nda nhugagihu hinte ma ts'oki ndi tuhu, nupya hö da tsá, nu'mu ga ñ'emuihibu'ö.

⁴⁰Jange jamasuhu hinda zu'ahu nö'ö xi mönga yá m'ehni Jö nú'mu bi ñ'enö njawa:

⁴¹'Yohu, nu'ahu gi tsañhu nö'ö majöni, xa ma gi 'yohu ne ma gi nhwathu.

Ngetho nuya pa gi 'buhu, xa ma ga ot'a ya döta nt'udi.

Nu xta nsi'ahu nuya nt'udiyu, hingi ma gi ñ'emuihu.

⁴²Ar Pablo ne yá ñ'ohu, nú'mu mi ponga ha yá nijö ya xodyo, bi t'apa ar möte nda mengi nda xipabi'u nor mhö'ö ár hñöto man'agi.

⁴³Ne mi wadi bi boñ'u, nzeye ya xodyo ne ma'ra ya jö'i xki demba yá nt'umbi ya xodyo ne mi ndönga Jö, bi denga ar Pablo ne ar Berhnabe. Ne nuyu mi ñöwi ne mi hu'mba yá mui nda tsunga nö'ö xki hwëkwa Jö.

⁴⁴Ar hñotop'u har pa ntsaya, tx'utho mi 'bedi nda mhunsa xoge ar hnini nda 'yo'spa ár mhö Jö.

⁴⁵Ha nuya xodyo mi hyanda ra nzeye ya jö'i, xa bi zot'a yá mui ne mi k'a'spa nö'ö mi mönga ar Pablo, ne xa mi ñömañ'u.

⁴⁶Nu'mu ar Pablo ne ar Berhnabe himbi ntsu bi ñ'eñ'u:

—Da du'mhe da xi'ahe ár mhö Jö, nu'ahu gar xodyohu, ngetho mi mahyoni nga jahep'u. Ha hinga ne ga hñöñhu, ne njap'u gi ñ'uhu hindi ñ'ep'ahu ar te hiñham'u da göts'i. Jange nupya ma ga zohe nu'u hingya xodyo.

⁴⁷Ngetho njawa xi 'bemkagihe ar tsi Dada:

Xta hux'ahu ngu n'ar ñot'i gi yot'wahu gatho nu'u hingya xodyo, ne gi xipabihu ar mhö nonga ar mpohö xoge ár nxidi ar ximhai.

⁴⁸Nu mi 'yo njap'u nu'u himya xodyo, xa bi njohya, ne xa mi ñömañhobi ár mhö Jö. Ne bi jamfi gatho nu'u xki thahni nda me'sa ar te hiñham'u da göts'i.

⁴⁹Ne ár mhö ar tsi Hmu bi mhömba xoge nor hai'ö.

⁵⁰Nu'mu nuya xodyo bi utya hoga 'behñö mi nhumañho, ne ya ñ'ohö mi pe'sa yá nsu har hnini, ne bi nt'utsa ar Pablo ne ar Berhnabe, ne bi t'enga ha yá hnini'u.

⁵¹Nu'mu ar Pablo ne ar Berhnabe bi hwöka ar hai mi tu ha yá wa, ne bi gu yá ñ'u'u bi ma har hnini Ikonio.

⁵²Ha nu'u xki ñ'emui ba kohnu, xa mi johya'u, ne xa xki nziñ'u ár Hñö Jö.

Ar Pablo ne ar Berhnabe bi zonu Ikonio

14 Ar Pablo ne ar Berhnabe, mi zonga har hnini Ikonio, bi yut'a ha yá nijö yá mixodyowi, mi xipa ya jö'i ár mhö Jö. Ne mi hyanda hanja mi ñö'u, bi ñ'emui nzeye ya xodyo ne nu'u himya xodyo.

²Ha nuya xodyo himbi ne bi jamfi, bi ut'a nu'u himya xodyo ne bi ts'okwa yá mfeni nda utsa ya ku.

³Jange ar Pablo ne ar Berhnabe bi gohnu nze ye ya pa. Ne himi ntsu'u nda mömba ár mhö Jö, ngetho mi pö'u mi faxa Jö, ne mi umbar ts'edi nda 'yot'a ya döt'a nt'udi. Njap'u bi ñ'udi gehnu ar mhö nonga ar nhwëki nö'ö mi möñ'u.

⁴Nuya mengunu xki ñhege. 'Ra mi tēga ya xodyo, ha ma'ra mi temba yá mpote ar tsi Hmu.

⁵Ha 'ra ya xodyo ne 'ra nu'u himya xodyo, bi mfaxkwi yá ndö'u nda me, mi ne nda gu nk'ahni ya mpote.

⁶Ha nunar Pablo ne ar Berhnabe mi bödi nö'ö mi ne nda njapabi'u, bi boni bi ma'u har hnini Litra ne har hnini Derbe, yá hnini ar hai Likaonia, ne bi ñ'o'u gatho ár nthet'i nö'ö ar hai'ö.

⁷Ne ka ba möñ'unu ar hoga mhö.

Ya me Litra bi gu nk'ahni ar Pablo

⁸Har hnini Litra mi 'buhnu n'ar ñ'ohö himi tsä nda ñ'o, ngetho xki m'ui njap'u, ne hiñham'u xki ñ'o, hyax'mu mi huhnutho.

⁹Nor ñ'ohö'ö mi oxa nö'ö mi mönga ar Pablo, ha nunar ku bi k'öt'i, ne bi hyandi mi pe'sa ar ñ'emui nda dits'i.

¹⁰Jange bi 'ñenga ra nts'edi:

—Nangi gi 'bai njontho.

Nor ñ'ohö'ö n'a nsagitho bi nangi bi ñ'o.

¹¹Nu'mú nuya jö'i'u mi hyanda nö'ö xki 'yot'a ar Pablo, bi 'ñenga nts'edi ha yá hñöse'u:

—Ya jö xi ñhehwi ya jö'i, xpa kökwa xi k'öskagihu.

¹²Jange ar Berhnabe bi t'embabi mar jö Hupiter, ha nu ar Pablo ar jö Merkurio, ngetho go mi höxa ar mhö, ngu yá 'bēfi yá jö'u ya me Likaonia.

¹³Nu'mú ár möjö ar Hupiter, mi pe'sa ár nijö hár ñut'i ar hnini, ba tsi ya boi ne ba hö ya doni, nda zo har goxthi. Ne gatho ya jö'i mi ne nda ungwi mahyegi ar m'oñho nda ndömba ya ku.

¹⁴Nu mi hyanda njap'u ar Berhnabe ne ar Pablo, bi xika yá dutu, ne bi nixt'i bi yut'a har mhunts'i.

¹⁵Mi enö njawa:

—Ñ'ohöhu, yo'ö gi pehu njanu.

Nuje dar jö'ihe ngu'ahu n'ehe. Xta ehe ga xi'ahe gi hyehu ya njöt'i gi ndöñhu hinter me'u. Ne pefu Jö togo te, ne xi hyoka mhets'i, ar ximhai, ar ñhontho, ne gatho nu'u te janu.

¹⁶Ma'ra ya m'ui maham'u Jö xi hye ya jö'i xi 'yot'a gatho nö'ö xi beñ'u.

¹⁷Ha hinxi hyegi n'agitho.

Hyax'mu xi ñ'udi nú'mu 'raju ar 'ye bi e mhets'i. 'Raju ya hoga sofo, 'raju te ga tsihu, ne 'raju ar johya ha ma muihu.

¹⁸Mödi ar Pablo ne ar Berhnabe mi xipa njap'u, ne hinga nda hyompa ya meti m'oñho, xa mar ñhei nda hñökwabi'u.

¹⁹Bi zo 'mu 'ra ya xodyo xki 'ñe'u har hnini Antiokia ne Ikonio. Mi zohyu bi utya jö'i bi k'ahna ar Pablo, ne bi guka hár ñöni ar hnini ba ei, mi hu yá mu xki du.

²⁰Ha nú'mu xki mhunts'a ya gamfi har nthet'i habu mi 'beñ'ö, bi m'ai ne bi mengi bi yut'a har hnini.

Ne ár hyax'ö bi mewi ar Berhnabe, bi ma'u man'ar hnini ár thuhu Derbe.

²¹Bi möñ'unu ar hoga mhö, bi uta ya mengunu, ne bi guxa nzeye ya gamfi. Ne mi wa'u, bi menk'u har hnini Listra, ne bi tho Ikonio, nep'u bi ma'u Antiokia.

²²Ha ya hniniyu mi faxa ya ku nda zeta yá ñ'emui, ne mi hu'mba yá mui hinga nda hyep'u ar 'ñu. Njanu mi embabi'u:

—Mahyoni ga thohu nzeye ya thogi, ne njap'u ga kuthu hár ts'ut'wi Jö.

²³Ne bi t'exa 'ra ya ku, mi t'ent'wa ha yá 'ye'u ar nijö mi 'bu ha ya hnini mi tho'u. Nep'u bi bë'u ne bi t'ent'wa ha yá 'ye Jö togo xki gamfi'u.

Ar Pablo ne ar Berhnabe bi menga har hnini Antiokia har hai Nsiria

²⁴Bi thot'u har hai Pisidia, bi zoñ'u har hai Panfilia.

²⁵Ne mi wadi bi mömba ár mhö Jö har hnini Perge, bi thogi imanü har hnini Atalia.

²⁶Mi zonu'u, bi gu ar motsa bi 'raxa ar ñhonthé, bi menga Antiokia habu xki t'ent'wa ár 'ye Jö, nda hwëkwa ár mfats'i har 'befi xki wadi xki me'u.

²⁷Nu mi zoñ'u, bi munts'a gathö ya ku, ne bi metwabi'u ya döta nt'udi xki 'yot'a Jö ha yá 'befi'u, ne hanja Jö xki xoka ar goxthi nda ñ'emui nu'u himya xodyo.

²⁸Ar Pablo ne ar Berhnabe ka bi gohwinu ya gamfi nzeye ya pa.

Ar mhunts'andö bi t'otnu Herusalen

15 Nuya pa'u 'ra ya ku xki 'ñe har hai Nhudea, bi du'mi

bi uta ya ku, nu'mu hinga nda thu'spa ar nsegi ha yá ndo'yo, ngu ar nt'umbi bi unga ar Moise, hinga nda mpo'u.

²Jange ar Pablo ne ar Berhnabe xa bi ntsahñökiwi'u. Bi nko'u nda 'behna ar Pablo ne ar Berhnabe ne ma'ra ya ku, ma nda k'önga ya mpote ne yá ndö ar nijö Herusalen, ne nda mhunts'i nda nonga nö'ö mi thohnu.

³Nuya gamfi bi ñ'ehwi ne bi 'ñet'ar 'ñu ya ku xki m'ehni. Ha nuyu bi thot'u har hai Fenisia ne Nsamaria, mi petwa ya ku habu mi tho'u, nuyu himya xodyo mi ñ'emui ár mhö Jö n'ehe. Njap'u nuya ku xa mi johya mi oxa nö'ö mi nsipabi.

⁴Nu mi zoñ'u Herusalen, bi döta ya mpote, yá ndö ar nijö, ne ma'ra ya ku mi 'buhnü. Ha nu ar Pablo ne nu'u mi ñ'owi, bi metwabi'u gathö nö'ö xki 'yot'a Jö ha yá 'ye'u.

⁵Ra ya denga'bepate xki jamfi mi 'buhnü n'ehe, bi m'ai ne bi 'ñenö:

—Mahyoni da thu'spa ar nsegi hár ndo'yo ya gamfi nu'u hingya xodyo, ne da 'bepabi da 'yot'a gathö ngu bi t'ot'a hár t'ofö ar Moise.

⁶Nep'u nuya mpote ne yá ndö ar nijö bi mhunts'i nda ñö'u hanja nda jap'u nö'ö mi thohnu.

⁷Nú'mu ya xa xki ñö'u, ar Pedro bi m'ai ne bi 'ñembabi'u:

—Ma tsi kuhü, ngu gi pösehu, ya maham'u Jö bi hwankagi ga xipabi nu'u hingya xodyo ar hoga mhö ne nda ñ'emui'u n'ehe.

⁸Ha Jö togo pötwa yá mfeni ya jö'i, bi damajöni xki ñ'emui'u mi umba ár Hñö Jö, jangu xi 'rakagihu n'ehe.

⁹Ne bi nu mahyegigihu, ngetho mi ñ'emui'u, gese Jö bi xukwabi yá mui.

¹⁰Nu'mú, yo'ö gi ne gi tsothwú ár mui Jö. Yo'ö gi jafu ya ku da 'yot'a nö'ö hinxi tsa dá othu, ne himbi tsa bi 'yot'a ma palehu.

¹¹Nuju di ñ'emuihu ar tsi Hmu Hesukristo bi hwëgathohu ar mpoho, ne njap'u gatho nu'u ma'ra n'ehe.

¹²Nu'mú gatho nu'u mi 'buhnu, bi ñhe'u bi 'yoxa nö'ö mi mönga ar Berhnabe ne ar Pablo. Bi metwabi'u hanja mi hömpa ár ts'edi Jö mi ot'a ya döta nt'udi ha yá nthandi nu'u himya xodyo

¹³Nu mi wadi bi ñö'u, ar Hakobo bi ñenö:

—Tsi kuhu, 'yohu nö'ö ma ga xi'ahu n'ehe.

¹⁴Ar Simu Pedro xi metkagihu hanja Jö bi ndui bi jöpa nu'u hingya xodyo, ne bi hwahna 'ra'u da 'yot'a ár hnini'ö.

¹⁵Njangu bi mönga yá m'ehni Jö habu bi 'yot'a njanu:

¹⁶M'efa ma ga pengi,
ga ko'spabi ár ts'ut'wi ar Dabi,
ga juxa ngu n'ar ngu xki
nhwati.

Ga pengi ga hoka man'agi ngu
ar ndui,
ga juxa habu xi yot'e.

¹⁷Ne njap'u gatho nu'u ma'ra ya
jö'i da hyongagi dar Hmu,
da njap'u gatho nu'u hingya
xodyo matka ma thuhu.

¹⁸Mönga njap'u ar tsi Hmu nö'ö
togo maham'u mi ñ'udi nda
thogi.

¹⁹Jange di enga, hinga k'asfu nu'u
hingya xodyo da e da ñ'emui Jö.

²⁰Honse ma ga pemfu n'ar he'mi,
ga xifu hinda zipa yá ñhuni ya tsita
emp'ö, hinda m'engwi nö'ö hingo

ár nthöti, hinda za n'ar meti hinxi
mpomba ár ji, hinda zi ar ji.

²¹Ngetho maham'u hagatho ya
hnini, ja togo mömba ár t'ofa ar
Moise nö'ö nhehe tat'a pa ntsaya ha
yá nijö ya xodyo.

²²Nu'mú nuya mpote, yá ndö ar
nijö ne gatho ya gamfi, bi numañho.
Jange ma nda nhwahna 'ra'u nda
'beñna Antiokia, da mewi ar Pablo
ne ar Berhnabe. Bi thahna yoho,
n'a már thuhu ar Huda nö'ö mi
t'embabi ar Barsaba, ne ar Sila.
Nuyu mi pe'sa yá nsu har nijö mi
'buhnu.

²³Ne bi 'yot'a n'ar he'mi bi
hñö'spa ya ku, mi enga njawa:

Nuje dar mpotehe, dar ndöhe har
nijö, ne gatho ya ku di 'buhewa,
dí peñ'ahe nuna he'minu, tsi kuhu
hingya xodyohu, gi 'buhu Antiokia
har hai Nsiria ne Nsilisia. Gatho'ihu
di zengwa'ihe.

²⁴Xta pöhe 'ra ya ku xi bongwa
hinxta peñhe. Xi map'u, ma xpa
tup'a ri muihu, ne xi xi'ahu 'ra ya
mhö xi ts'omp'a ri mfenihu. Xi
'bep'ahu gi tuthu ar nsegi ha ri
ndo'yohu, ne gi 'yothu gatho nö'ö bi
mönga ar Moise har t'ofa.

²⁵Jange gathogihe xta beñhe
xiñho ga hwañhe 'ra ya ñ'oho di
'buhewa, ga peñhe da k'ös'ahu, ne
da mengwi ma tsi kuhu Berhnabe
ne ar Pablo.

²⁶Nuya m'ehniyu xi 'yent'a yá te
da mömba ár thuhu ma tsi Hmu
Hesukristo.

²⁷Di peñ'ahe ar ku Huda ne ar ku
Sila, go ma da zo'ase'ihu nuna xta
ñöhe n'ehe.

²⁸Ár Hñö Jö ne nuje xta beñhe
xiñho hinga 'bep'ahe gi 'yothu nzeze

ya 'bepate. Hõnse ga 'bep'ahe gi
'yothu nuyu mahyoni:

²⁹Nu'mú, yo ma gi tsifu yá ñhuni
ya tsita emp'ö, hingi ma gi tsihu
ya ji, yo ma gi tsahu n'ar meti
hinxi mpomba ár ji, hingi 'bengwi
nö'ö hinga ri nthötihi. Nu'mu gi
'yothuyu, gi pehu xiñho. Jö da
max'ahu.

³⁰Jange nu'u xki m'ehni, bi ma
Antiokia. Bi mhunts'a gatho ya
gamfi ne bi umba ar he'mi.

³¹Nu mi wadi bi ne'u, xa bi
njohya'u ngetho xa mi hu'mbabi yá
mui.

³²Ar Huda ne ar Sila ma yá
m'ehni Jö n'ehe, jange xa mi pes'u
te nda möñ'u, mi zo ya ku, ne
mi hu'mba yá mui nda hñuxa yá
ñ'emui.

³³Ka bi gohwinu ya ku nzeye ya
pa. M'efa bi t'umba n'ar hoga nt'edi
nda menga Herusalén habu xki
m'ehni.

³⁴Ha nunar Sila bi beni mar ñho
nda gohnu Antiokia.

³⁵Ar Pablo ne ar Berhnabe ka bi
gohnu n'ehe, mi mfaxkwi ma'ra
ya ku, mi ut'u ár mhö Jö, ne mi
mömba ár hoga mhö ar tsi Hmu, mi
xipa nzeye ma'ra.

**Ar Pablo bi ñhehwi ar Berhnabe, ne
bi mengi bi ñ'o bi mömba ár mhö Jö**

³⁶Nu'mu xki tho 'ra ya pa, ar
Pablo bi 'ñemba ar Berhnabe:
—Möhö man'agi, ma ga k'ö'su ya
ku ha gatho ya hnini da thohu da
mömfu ár mhö Jö, ma ga nuhu
tengu yá m'ui.

³⁷Ar Berhnabe mi ne nda zixa ar
Xuwa nö'ö mi t'embabi ar Mörko
n'ehe.

³⁸Ha nunar Pablo himbi numañho
nda zix'u, ngetho mam'et'o mi
'ñowi, ne núnu Panfilia bi 'wege, ne
himbi ne nda mewitho nda mömba
ár mhö Jö.

³⁹Njap'u xa bi ntsahñökiwi ar
Pablo ne ar Berhnabe, jange bi ma
n'amp'u n'a ngu n'a. Ar Berhnabe
bi zixa ar Mörko, bi gu ar motsa bi
'raxa ñhonthé ndi ma Txipre.

⁴⁰Nor Pablo bi hwahna ar Sila nda
mewi. Ne nuya ku bi 'yent'wa ár 'ye
Jö ne nda hwékwa ár mfats'i.

⁴¹Ne bi gu yá 'ñu bi ma har hai
Nsiria, bi 'randa Nsilisia mi hu'mba
yá mui ya ku, njap'u nda hñuxa yá
ñ'emui.

Ar Timoteo bi mewi ar Pablo ne ar Sila

16 Mi zonga ar Pablo ne ar Sila
har hnini Derbe, ne bi tho'u
bi ma har hnini Listra, habu ba
nthewi n'ar gamfi ár thuhu Timoteo.
Ár nönö mar xodyo ne mar gamfi,
ha nu ár dada mar me Gresia.

²Nuya ku mi 'bu Listra ne Ikonio,
xa mi ñömañhobi ar ku Timoteo.

³Ar Pablo bi beni mar ñho nda zits'i.
Hõnse m'et'o bi hñu'spa ar nsegi hár
ndo'yo, ne honge nda bõ yá kwé nu'u
ya xodyo mi 'buhnu, ngetho gatho mi
pödi már me Gresia ár dada.

⁴Ne bi gu ar 'ñu bi ma'u, ne ha
gatho ya hnini mi thogi, mi xipabi ya
gamfi nö'ö xki nko ya mpöte ne yá
ndö ar nijö Herusalén, tema nda 'yot'e.

⁵Njap'u xa mi huxa yá jamfi ya
ku, ne hyax'mu mi xu'u ár nzeye.

**Ar Pablo bi hyanda n'ar ñ'ohö
me Nmasedonia ngu n'ar t'i**

⁶Ne bi mengi bi gu yá 'ñu'u, bi
gaxta Frigia ne Galasia, ngetho ár

Hñö Jö himbi hyegi nda tho'u har hai Asia nda mömba ár mhö Jö.

⁷Nu mi zonga har hai Misia, mi nehmö nda tho'u Bitinia, nunár Hñö Jö himbi hyegi.

⁸Jange bi thota Misia, bi ma'u har hnini Ntroa.

⁹Mi nxui ar Pablo bi hyanda nt'i n'ar ñ'ohö me Nmasedonia, mi 'bahny, mi apa ar möte, ne mi embabi: Di a'i gi ekwa Nmasedonia gi faxkagihe.

¹⁰Nu mi wa ar Pablo bi hyanda nö'ö ngu ar t'i, dama da hoñhe hanja nga möhe har hai Nmasedonia, ngetho ndi pöhe xiñho gese Jö mi penkagihe ma nga mömfenu ar hoga mhö.

**Ar Pablo ne ar Sila bi t'et'ar
fadi núnú Nfilipo**

¹¹M'efa da poñhenü Ntroa, da 'raxe njöntho har ñhontho, da tsoñhe har hai Samotrasia. Ár hyax'öp'u da tsoñhe har hnini Neapolis.

¹²Da thohenü da möhe Nfilipo n'ár hnini ya me Nroma, ne gehnü n'ar döta hnini har hai Nmasedonia. Ka da 'buhenu 'ra ya pa.

¹³N'ar pa ntsaya, da poñhe har hnini da möhe har döthe, habü xki nzöngya jö'i mi apa Jö. Ka da huhenu habü xki mhunts'a 'ra ya 'behñö, ne da dü'mhe da xife ár mhö Jö.

¹⁴Mi 'buhny n'ar 'behñö mar thuhu Lidia, me Tiatura. Mi pa ya hoga dutu xki njöt'a theni, ne xa mi hongá Jö. Mi 'yo nö'ö mi mönga ar Pablo, Jö bi xokwa ár mfeni nda jamasu ñö'ö mi möñ'ö.

¹⁵Nu mi wadi bi nxixthe'ö ne gatho nu'u mi 'bü hár ngu, bi 'ñengagihe:

—Nu'mü gi hanthü xa majöni xta ñ'emüi ar tsi Hmu, di ne gi möhu ma gi haxü ha ma ngu.

Njap'u bi jaje da kohenü.

¹⁶N'ar pa ngar möhe habü xki nzöi mi t'apa Jö, har 'ñu da nthöhe n'ar nxutsi mi nthexkwi n'ar ts'ondöhi mi japi nda bödi. Nuyá hmu xa mi tö nze ar bojö har 'befi mi pe ngu ar bödi.

¹⁷Nunar nxutsinu mi tengagihe, ne xa mi mafi mi enö:

—Nuya ñ'ohoyu yá 'bego Jö bi 'bu mhets'i, ne ut'ahü ar 'ñu hanja gi mpohü.

¹⁸Hyax'mü mi njap'u nzeye ya pa mi tengagihe. Ar Pablo bi the ár ts'eti mi ots'e hyax'mü. Nu'mü, bi mengi ne bi xipa nö'ö ar ts'ondöhi mi pe'sa ar nxutsi:

—Hár thuhu ar Hesukristo di 'bep'a'i gi ponga har nxutsinu.

Nu'mü, dama bi bonga ar ts'ondöhi.

¹⁹Ha nu mi hyanda yá hmu hinge nda dö ar bojö, bi gü ar Pablo ne ar Sila, bi zi'spa yá ndö mi 'buhny har tai.

²⁰Mi m'a'ma ha ya nzaya, bi t'embabi:

—Nuya xodyoyu, xpa ekwa honse da japa da munsá ya jö'i.

²¹Utkagihu yá nt'umbi nu'u hingi ho ga höñhu ga othu, ngetho dar me Nromahu.

²²Gatho nuya jö'i xki mhunts'i, bi wat'i nda meí. Ha nuya nzaya bi mökwa yá dutu, ne bi 'bepa nda thuxt'a ya t'o.

²³Mi wadi xa bi n'wext'i, bi t'et'a har fadi, ne bi nsipa ar sufadi nda su xiñho.

²⁴Mi 'yo njap'u ar sufadi, bi got'a ya mbo ar fadi, ne bi ze'mba yá wa ha n'ar za, ne njap'u hinge nda za nda xot'i.

²⁵Ha nu made ar xui, ar Pablo ne ar Sila mi mat'a Jö, mi tutwa ya thuhu, ne gatho nu ma'ra ya 'yofadi mi oxtho.

²⁶N'a mbi dañ'u bi nja n'ar döta nhwöni. Xa mi nhwönga ya jödo, ne bi xo gatho ya goxthi, ha nuya bojö mi thöt'a yá 'ye ya 'yofadi bi xot'u.

²⁷Bi nu ar sufadi, ne mi hyandwa yá goxthi ar fadi mi xotho, bi gu ár ndojwai nda ñhose, ngetho mi humamui xki bonga gatho ya 'yofadi.

²⁸Nunar Pablo bi mat'i, ne bi ñembabi:

—Yo ma gi ñho. Di 'buthewa gatho.

²⁹Nu'mü ar sufadi bi 'ya n'ar ñot'i, bi nixt'i bi yut'a mbor fadi, ne xa mi nhwöt'ar ntsu. Ngut'a bi ndandihmö ha yá wa ar Pablo ne ar Sila.

³⁰Nep'u bi guka nthi, ne bi 'yambabi njawa:

—Ñ'ohohu, tema mahyoni ga pefi ne da za ga mpoho.

³¹Nuya ku bi ñembabi:

—Ñ'emui ar tsi Hmu Hesukristo ne gi mpoho, nu'ge ne gatho nu'u bu ha ri ngu.

³²Ne bi xipabi ár mhö Jö ar sufadi ne gatho nu'u mi buhnu hár ngu.

³³Nú'mu mi nxuitho, ar sufadi bi xukwabi habu xki nthewi ya mfei. Ne hingar ya'ö bi nxixthewi gatho yá mēni.

³⁴Nep'u bi zixa hár ngu, ba umba te nda zi'u. Ne xa bi njohyawu gatho

nu'u mi bu hár ngu, ngetho xki ñ'emui Jö.

³⁵Ár hyax'ö, ya nzaya bi mehna yá mfats'i, ma nda ñemba ar sufadi: —Hye nuya ñ'ohoyu.

³⁶Ar sufadi bi ñemba ar Pablo: —Xpa 'benka ár mhö ya ndö ga hek'ahu. Da za gi poñhu, di möhu ter entho.

³⁷Nunar Pablo bi ñembabi nu'u togo ba hö ar mhö:

—Xi mfebgiage ha yá nthandi ya jö'i, hinxi thimgagihe yo'ö, ha dar me Nromahe n'ehe, ne xi jokagihe har fadi. Ha nupya hö, ne da thegagihe ñ'ontho, hingi ne to da bödi. Ñembabihu ya ndö da ese da gugagihe.

³⁸Nuyá mfats'i ya nzaya bi mengi, ma ba xipabi n'ö'ö bi möñ'ö. Nú'mu mi bödi ma ya me Nroma, xa bi ntsu.

³⁹Jange nuya ndö bi ma ba apa ar mpumbate ya ku, bi guka har fadi, ne bi 'yapabi nda bonga har hnini.

⁴⁰Nu mi bonga ya ku har fadi, bi ma hár ngu ar Lidia, habu ba hu'mbabi yá mui ya ku. Nep'u bi boni bi ma'u.

Ya me Ntesalonika xa bi ñöxhnatho

17 Ar Pablo ne ar Sila bi thota ha ya hnini Anfipoli ne Apolonia, ne bi zoñ'u har hnini Ntesalonika. Ka mi buhnu n'ár nijö ya xodyo.

²Ar Pablo ngu xki nzöñ'ö bi yut'a har nijö, mi ñöwi ya xodyo hñu ya pa ntsaya.

³Mi xipabi ne mi ut'u ngu mi mönga ár T'ofö Jö. Mi enö mi mahyoni nda tho nzeye ya ugi ar Kristo, nda du, ne nda mengi nda nte. Ne mi enö n'ehe:

—Nuna ar Hesu di xi'ahü, gehnu ar Kristo.

⁴Raya xodyo bi ñ'emui, ne bi denga ar Pablo ne ar Sila. Bi ñ'emui nzeye ya me Gresia n'ehe nu'u mi hong'a Jö, ne nzeye ya 'behñö nu'u mi numañho ar hnini.

⁵Jange ya xodyo nu'u himya gamfi, xa bi mbö yá kwë, ne bi ma ba munts'a 'ra ya ts'ojö'i mi 'yo döññetho. Bi guxa ya jö'i ne bi zixa hár ngu ar Hason, ma nda gujhmö ar Pablo ne ar Sila, ne nda 'yent'wa ha yá 'ye ya jö'i.

⁶Ne himbi dini, jange bi guka ar Hason ne ma'ra ya ku, bi zixa ha yá ndö ar hnini, ne xa mi mafi mi eñ'u:

—Nuya jö'i ne da pongar ximhai, xi zokwa n'ehe.

⁷Ha nunar Hason xi umbar seki hár ngu. Gathoyu hingi ota n'ö'ö xi möngar Sesar ma ndöhu Nroma, ngetho eñ'u 'bü man'ar ndö ár thuhu ar Hesu.

⁸Nu mi 'yo njap'u ya jö'i ne yá ndö ar hnini, bi mbö yá kwë ne xa mi ñöxhnatho.

⁹Nunar Hason ne nu ma'ra mi ñ'owi, bi unga ar bojö mi t'apabi, ne bi nthegi bi ma.

Ar Pablo ne ar Sila mi 'bü har hnini Berea

¹⁰Ngu mi nxuitho, ya ku mi 'buhnu dama bi mehna ar Pablo ne ar Sila nda ma har hnini Berea. Nu mi zoñ'u, bi yut'a ha yá nijö ya xodyo.

¹¹Nuya xodyo me Berea xa ma ya hogajö'i, hinge ngu nuya me Ntesalonika. Jange xa bi njohya bi 'yo'spa ár mhö Jö, ne hyaxtho mi hong'a har T'ofö, mi hek'i ha majöni mi njap'u nö'ö mi möñ'u.

¹²Ne nzeye ya xodyo bi ñ'emui, njap'utho n'ehe 'ra ya 'behñö me Gresia mi nhumahño. Ne nzeye ya ñ'ohö ya mengunu bi ñ'emui n'ehe.

¹³Ha nu mi 'yo ya xodyo me Ntesalonika xki zonga ar ku Pablo Berea, mi mömba ár mhö Jö nu n'ehe, nuyu bi ma ba japa ya jö'i bi muxmatho.

¹⁴Ne nuya ku ngut'a bi guka ar Pablo bi mehna har ñönthe, ha nunar Sila ne ar Timoteo bi gohnu'u Berea.

¹⁵Nu'u togo bi zixa ar Pablo, bi mewi ba tso har hnini Atena. Nu mba penk'u, ba hömpa ar nzengwa nda xipa ar Sila ne ar Timoteo nda ma ngut'a ma nda nthewinu.

Ar Pablo mi 'bü har hnini Atena

¹⁶Nu mi 'buhnu Atena ar Pablo, mi to'ma ar Sila ne ar Timoteo, xa mi tsot'a ár müi, ngetho bi hyandi xa mi janü nzeye ya tsita emp'ö mi ndönga ya jö'i.

¹⁷Jange mi ñöwi ya xodyo ha yá nijö, ne gatho nu ma'ra mi hong'a Jö, ne hyaxtho mi 'yonu har tai mi zo ya jö'i.

¹⁸Bi ntsahñökiwi 'ra ya utate te gatho bentho. 'Ra mi enö da t'umba gatho nö'ö ne ár ndo'yo, ma'ra mi enö nunar mfödi da jakagihu ga 'buhü xiñho. Ne mi eñ'u:

—Tema ne da xiju nunar ñ'ohö xa te gatho mö.

Ha ma'ra mi enö:

—Atho nonga ma'ra ya 'ra'yo jö.

Mi mönga njap'u ngetho ar Pablo mi xipabi ár hoga mhö ar tsi Hmu Hesu, ne ar menga nte.

¹⁹Nep'u bi ts'ixa ar Pablo ha n'ar mhunts'i mi t'ot'a har n'ar tsi t'ohö

xki thu'spa ár thuhu yá jö'u Ares.
Ne bi t'embabi:

—Hage da tsá gi 'yotkagihe ar 'ñu
nunar 'ra'yo nt'uti gi 'yo gi mö.

²⁰Ngetho gi xikagihe nö'ö hinxta
qhe. Di ne ga pöhe te di bönga nuya
mhö gi mö.

²¹Bi mönga njap'u ngetho gatho
ya me Atena ne nuya nzohö mi
'buhnü, xki nzöi nda mhunts'i hönse
nda mpede tema xki bödi ma'ra'yo.

²²Nu'mü ar Pablo bi m'a mameda
ar mhunts'i har tsi t'ohö Ares, ne bi
'ñenö:

—Nu'ahü gar me Atenahü, xta
pödi xa gi pehü ngu mönga ri
nt'umbihü.

²³Ndi tho ha ri nijöhu habü gi
ndöñhü, da handa habü gi exü ri
jöhu, mi tu n'ar nt'ofö enö: Ka
'bukwa nö'ö ar Jö hingi födi. Nunar
Jö gi ndöñhü ne hingi pöhu, get'ö
nö'ö xta e ga xi'ahü.

²⁴Nö'ö ar Jö togo bi hyoka ar
ximhai ne gatho te jawa, go ge'ö ar
ndö mhets'i ne ar ximhai, hingi 'bu
ha ya nijö xi hyoka ya jö'i.

²⁵Hingi japar 'bedi nö'ö te da
mo'spa ya jö'i, ngetho ge'ö togo hö
ar te, ne 'raju ar ndöhi ga joxa ma
hñöhu, ne 'raju gatho nö'ö di hoñhü.

²⁶Ha n'adar jö'i bi japi bi bönga
gatho ya meximhai, ne bi xanga
xöge ár nxidi ar ximhai. Xi hñu'spa
hangu njeye da m'ui, ne habü
tsonga ár meti.

²⁷Bi jap'u ne nga hoñhü Jö,
xömhö ga tiñhü, xa majöni hingi
yap'u di 'buhü.

²⁸Ngetho di 'buhwihü'ö, di
'ñöñhü, ne go gekagihü ngu ne'ö.
Jangu bi 'ñenga 'ra ri duhuhü: Nuju
go yá bötsigihü Jö.

²⁹Jange nu'mü yá bötsigihü Jö,
hinga ma ga möñhü ñhehwi Jö n'ar
tsita xi thoka ar k'axt'abojö, wa ar
t'axbojö, wa ar do, ngu xi bense xi
hyoka ya jö'i.

³⁰Nuya pa xi thogi, Jö himbi
jamasu nuna tema bi 'yot'a ya jö'i
himi pö'ö. Ha nupya hö, ne gatho
ya jö'i da 'yot'wa yá ntso'mi.

³¹Ngetho Jö xi hñuxa n'ar pa
ham'u ma da hñö'spa majöni gatho
nuya jö'i xi m'ukwa har ximhai, ma
da 'yot'a har hoga ts'ut'wi. Ha nö'ö
togo xi hñuts'i da hñöxa majöni,
get'ö togo bi ñ'u'ö nú'mü mi ko'spa
ár te.

³²Nu mi 'yo'u da mengi da nte
nu'u xi du, 'ra mi thentho ne ma'ra
mi enö:

—Man'ar pa gi pengi gi zokagihe
nö'ö gi mö.

³³Nu'mü ar Pablo bi ma bi zop'u
habü mi 'bu'u.

³⁴Ha 'ra bi ñ'emüi ne mi ñ'owi,
n'a már thuhu ar Nisio mar ndö
n'ehe har mhunts'inü, n'ar 'behñö
már thuhu Damari, ne ma'ra ya
mengunü.

Ar Pablo mi 'bü Nkorinto

18 M'efa ar Pablo bi bönga
Atena, bi ma har hnini
Nkorinto.

²Ka bi nthewinü n'ar xodyo már
thuhu Akila, mar me Ponto. Ja xki
'ñe har hai Italia, mi ñ'owi ár 'behñö,
ár thuhu Prisila. Xki böñ'u har
hnini Nroma, ngetho ar ndö Klaudio
bi mö nda t'enga gatho ya xodyo mi
'buhnü. Ar Pablo bi ma ba tsu'u.

³Bi ma ba 'buhwi'u, ngetho n'adar
'befi mi pe'u, ma ya hoka ngudutu
n'a ngu n'a'u.

⁴Gatho ya pa ntsaya, ar Pablo mi pa ha yá nijö ya xodyo mi ñöwi. Ne mi umbár müi mi nehmö nda ñ'emüi ya xodyo ne nu'u hingya xodyo.

⁵Mi zo ar Sila ne ar Timoteo, xki 'ñe Nmasedonia. Nu mi nthewi ar Pablo, xa mi umbár müi mi xipabi ar hoga mhö ya xodyo, mi embabi'u nunar Hesu gehnu ar Kristo.

⁶Ha nuya xodyo bi doxtho ne mi tsani. Nu'mü ar Pablo bi hwöt'a ár he, ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu go xka nts'oksehu. Nuga hinte ma thai di tuga. Nupya di map'u ma ga zo nu'u hingya xodyo.

⁷Ar Pablo bi boni bi ma hár ngu n'ar ñ'ohö már thuhu ar Husto, xa mi hongá Jö. Nor ngu'ö mi 'bü get'u ár nijö ya xodyo.

⁸Nep'u n'ar ñ'ohö már thuhu ar Krispo, már ndö ha yá nijö ya xodyo, bi ñ'emüi ar tsi Hmu Hesu, nunu ne gatho nu'u mi 'bü hár ngu. Ne nzeye ya me Nkorinto bi 'yotwa ár mhö Jö, bi ñ'emüi'u, ne bi nxixthe.

⁹N'ar nxui ar tsi Hmu bi zo ar Pablo ngu n'ar t'i, ne bi 'ñembabi:

—Yo gi ntsu, mönga ar mhö, yo ma gi ñhe.

¹⁰Ngetho nuga di 'buhwi, hinjo'o togo da guxa ár 'ye da 'yot'ar ts'om'ui. Ha nunar hnininu 'bü nzeye ya jö'i xta hwahni da ñ'emüigi.

¹¹Jange ar Pablo bi gohnu n'a njeje made har hnini Nkorinto, mi utwa ya jö'i ár mhö Jö.

¹²Bi zöta n'ar pa ya xodyo bi me'sa n'adar nkohi bi gu ar Pablo, ne bi zi'spa ar ts'ut'wi. Nuya pa'u ar Galio mar ndö núnu har hai Akaya.

¹³Ne bi 'ñenga ya xodyo:

—Nunar ñ'ohonu ut'a ya jö'i hinda ndönga Jö ngu mönga ár t'ofö ar Moise.

¹⁴Ar Pablo mi fudi nda ñömhö, ha nunar ndö Galio bi 'ñemba ya xodyo: —Nu'mü tema xi ja'ahu, wa nu'mü xi 'yot'a n'ar döta ts'oki, nu'mü hö, da tsä ga ot'ahu, nu'ahu gar xodyohu.

¹⁵Ha nu'mü honse gi nõnhu ya mhö, ya thuhu, ne yá 'befi ri t'ofohu, nuhu tema gi pehu. Hindi ne gi jugagihu ngu ar ts'ut'wi.

¹⁶Ne bi t'enga hár ts'ut'wi.

¹⁷Nu'mü nu'u himya xodyo bi gu ar Sostene, ár ndö ár nijö ya xodyo mi 'bü har hnini'ö, xa bi fenza hár nthandi ar ndö Galio, ha nunu himbi dupa ár müi.

¹⁸Ar Pablo bi gohnu ma nzeye ya pa. M'efa bi 'ñe ya ku, bi mewi ar Akila ne ar Prisila, bi 'raxa ar ñhonthé bi ma har hai Nsiria. Nu mi 'yo ar 'ñu, ar Pablo bi 'ñöxa ár xtö núnu Nsenkrea, ngetho xki ñöt'wa Jö.

¹⁹Nu mi zonga Efeso, ka bi hyehnu ar Akila ne ar Prisila, ne nö'ö bi yut'a ha yá nijö yá mixodyowi mi ñöwi.

²⁰Nuya mengunu mi apar möte nda gohnu 'ra ya pa, ha nunar Pablo himbi ne.

²¹Jange bi 'ñehwi, ne bi 'ñembabi: —Mahyoni ga 'bü Herusalén, ma ga thohnu ar dango ba ep'u. M'efa ga pengi ga k'ös'ahu, nu'mü njap'u ne Jö. Ne bi gu ar motsa ba ponu Efeso.

**Ar Pablo bi menga Antiokia,
ne bi du'ma ár hñu m'at'i
mi mömba ár mhö Jö**

²²Nu mi zonga Nsesarea, bi thogi ndi ma Herusalén, ma ba zengwa

ya ku. Nep'u bi gu ar 'ñu bi ma Antiokia.

²³Ka bi gohnu 'ra ya pa. Ne bi mengi bi boni, ma ba k'ö'sa n'a ngu n'a ya hnini har hai Galasia, ne har hai Frigia. Mi xipa ya ku hyax'mu nda zeta yá ñ'emui, nda umbyá mui nda mpefi.

**Ar Apolo bi mömba ár
mhö Jö núnu Efeso**

²⁴Nuya pa'u n'ar xodyo már thuhu Apolo bi zonga Efeso. Mar me Alejandria, xaka mbödi te nda mö, ne mi pötwa xiñho ár T'ofö Jö.

²⁵Nunu xki t'ut'wabi ár 'ñu ar tsi Hmu, xa mi umba ár mui mi mömba ár mhö ar tsi Hmu, ne njap'u mi uta ma'ra, mödi honse mi pötwa ár xixthe ar Xuwa.

²⁶Bi ndui bi zo ya xodyo ha yá nijö'u, hinto mi tsu. Ha nu mi 'yoxa ar Prisila ne ar Akila, bi zixyu n'amp'u, bi utwabi xiñho ár 'ñu Jö.

²⁷Nunu mi ne nda ma Akaya, ne nuya ku me Efeso bi hñu'mba ár mui. Ne bi mempa n'ar he'mi nuya ku mi 'buhnu Akaya nda numañho nú'mu nda zohö. Nu mi zoñ'ö, xa bi mæxa gatho nu'u xki hwëkwa Jö nda ñ'emui.

²⁸Ngetho xa mi umba ár mui mi kotwa yá ne ya xodyo mada ya jö'i, ne mi ot'wa ar 'ñu hár T'ofö Jö, nda bö'u ar Hesu gehnu ar Kristo.

Ar Pablo mi 'bu har hnini Efeso

19 Nú'mu mi 'buhnu Nkorinto ar Apolo, ar Pablo bi thota ar 'ñu tho ha ya t'ohö ba tsonga Efeso. Ka bi nthewinu 'ra ya gamfi.

²Ne bi 'yambabi:

—Ha ga hñöñhu ár Hñö Jö nú'mu nga ñ'emuihu.

Bi dö'u:

—Hin'ö, hindi pöhe teme ár Hñö Jö.

³Nu'mu ar Pablo bi 'yambabi'u:

—Tema xixthe xka hñöñhu 'mu.

Nu'u bi 'ñeñ'u:

—Ár xixthe ar Xuwa.

⁴Ar Pablo bi 'ñembabi'u:

—Ar Xuwa mi xixthe ya jö'i xki 'yot'wa ár ntso'mi yá ts'oki. Ne bi xipabi mi mahyoni nda ñ'emui togo nda 'ñep'u m'efa. Mi nonga ar Hesu togo ar Kristo.

⁵Nu mi 'yo njap'u, bi nxixthe'u hár thuhu ar tsi Hmu Hesu.

⁶Nep'u ar Pablo bi hñu'spa ár 'ye ya ku, ne bi hñöñ'u ár Hñö Jö. Bi ndui bi ñö ma'ra ya hñö, ne mi ñö'u ngu mi xipa ár Hñö Jö nda möñ'u.

⁷Nuya mi 'buhnu mi tsu ngu 'ret'amayoho ya ñ'ohö.

⁸Ar Pablo mi kut'a ha yá nijö ya xodyo. Mi ñöwi ne himi ntsu mi mömba ár mhö Jö, ne mi umba ár mui mi utyu ár ts'ut'wi Jö. Hñu nzönö bi jap'u.

⁹Ra bi got'a yá mfeni, himbi ne bi jamfi, ne mada ya jö'i, mi tsamba ár 'ñu Jö. Jange ar Pablo bi 'weka ya gamfi, ne hyax'mu mi uta ha n'ar ngu nt'uti, már meti n'ar utate már thuhu ar Tirano, mar mengunu.

¹⁰Yo njeje bi jap'u, ne gatho nu'u mi 'bu har hai Asia bi 'yot'wa ár mhö ar tsi Hmu Hesu, ngu ya xodyo ne nu'u himya xodyo.

¹¹Ar Pablo bi 'yot'a nzeje ya döta nt'udi mi hömpa ár ts'edi Jö.

¹²N'andi honse mi thö'spa yá nthu'mxi ne ma'ra yá dutu xki hye

ar Pablo, ne nda thö'spa habu mi 'bu ya dathi, mi thits'i, ne ya ts'ondöhi mi poni mi he'u.

¹³Ne 'ra ya xodyo ma ya guka ndöhi, habu gatho mi 'yo mi juka ya ts'ondöhi, n'a mbi beñ'u nda 'yenga ya ts'ondöhi nda nomba ár thuhu ar tsi Hmu Hesu n'ehe. Njanu mi embabi ya ts'ondöhi:

—Di noñhe ár thuhu ar Hesu nö'ö nonga ar Pablo, di xi'ahe gi poñhu.

¹⁴Mi pe njanu nu'u yoto yá t'u n'ar ñ'ohö már thuhu ar Seba, mar xodyo ne már ndö ya möjö.

¹⁵Ha nú'mu mi enga n'ar ts'ondöhi, nunu bi dödi ne bi 'ñenö:

—Nuga di pödi togo ar Hesu, ne di pödi togo ar Pablo. Xi nu'ahu, togo'ihu.

¹⁶Nö'ö ar ñ'ohö xki nthexkwi ar ts'ondöhi, bi 'yengar nsagi ne bi 'yent'a nuya ñ'ohoyu. Bi ntöte, ne nuya ñ'ohö nú'mu mi bongá nhixt'itho har ngu, mi nthemfotho, ne xa xki nts'eni.

¹⁷Gatho ya me Efeso, ya xodyo ne nu'u himya xodyo, bi 'yoxa nö'ö xki thogi, jange xa bi zu'u, ne xa mi t'e'spár nsu ár thuhu ar tsi Hmu Hesu.

¹⁸Nzeyé nu'u xki ñ'emui mi e madedá gatho ya ku mi damajöni nö'ö xki 'yot'u.

¹⁹Nzeyé ya ku ma ya ñ'ete bi hñöxa yá he'mi bi ts'öt'a habu xki mhunts'a gatho. Nu mi nu'u hangu xki 'bep'u, mi tsu ngu kut'anthebe ya nthebe ya t'axbojö.

²⁰Njap'u xa mi ntunga ár mhö ar tsi Hmu ne mi nheki ár ts'edi.

²¹Mi wadi da tho gathoyu, ar Pablo bi beni nda tho Nmasedonia ne Akaya, ne nda zonga Herusalén. Ne mi enö:

—Xka jwadi ga 'buhnu Herusalén, mahyoni ga ma Nroma n'ehe.

²²Ne bi mehna yoho yá maxte bi ma Nmasedonia, ar Timoteo ne ar Erasto. Ha nö'ö bi gohnu Asia ma'ra ya pa.

Ar muxmajö'i núnu Efeso

²³Nuya pa'u bi muxma ya me Efeso, ngetho mi mhömba ár 'ñu Jö.

²⁴Mi 'buhnu n'ar ñ'ohö mar thuhu ar Demetrio. Már 'befi'ö mi hoka ya tsita ma ya t'axbojö. Mi k'o'spabi ár nijö yá tsita ar Diana, mi papa ya jö'i. Njap'u nu'u togo mi mpe nor 'befinu, mi tö nzeye ya bojö.

²⁵Ar Demetrio bi munts'a gatho nu'u mi pe nunar 'befinu, ne bi 'ñembabi'u:

—Ha gi ohu ñ'ohohu. Gi pöhu xiñho, nunar 'befinu faxju di töhu nzeye ar bojö.

²⁶Xka 'yohu ne xka hyanthu ar Pablo, 'yo xipa ya jö'i nuya tsita hoka ya ñ'ohö, hingya jö'u. Ut'a ya jö'i, ne nzeye xi 'weke teñ'ö, hinge hönsewa Efeso, xi jap'u xoge har hai Asia.

²⁷Nunar ts'okinu, hinge hont'a da hwata ma 'befihu. Da tsá da m'e ár nsu ár nijö ma tsi nönöhu Diana, ne da m'e ár nsunda nuna togo ndönga gatho ya jö'iwa me Asia, ne gatho ya meximhai.

²⁸Mi 'yoxa gatho nu'u mi pe nunar 'befinu, xa bi mbo yá kwe, ne mi hexa ya mhafi, mi eñ'u:

—Döta ar tsita Diana, ár meti ya me Efeso.

²⁹Gatho ya mengunu himi pödi te nda beñ'u, ne n'a mfenitho bi nixt'i bi ma habu xki nzöi mi t'ot'a ya mhunts'i. Ne bi nju ar ku Gayo ne

ar ku Aristarko, ya me Nmasedonia, ya ñ'ohu ar Pablo.

³⁰Ar Pablo mi nehmö nda yut'i nda zo ya jö'i, ha nuya ku mi 'buhnü himbi hyegi.

³¹Ra ya ndö me Asia mi ntsixkwi ar Pablo, bi mempa ar nzengwa hinga nda ma har döta mhunts'i.

³²Nu har mhunts'i, 'ra mi mafi mi mönga n'ar mhö, ma'ra mi mönga man'a, ngetho ya jö'i himi pödi tema nda beni, ne ma'ra himi pödi yo'ö xki mhunts'i.

³³Nuya xodyo bi guka ar Handro nda zohmö ya jö'i. Bi jár 'ye bi xipa ya jö'i nda ñhe, ne nda tsä nda ñönga yá mixodyowi.

³⁴Nú'mü mi bö ya jö'i mar xodyo n'e, bi ndui n'at'wü bi mafi nts'edi ngu yo xenimpa, mi eñ'u:

—Döta ar tsita Diana ár meti ya me Efeso.

³⁵Nep'u n'ár maxte ár ndö ar hnini, nú'mü mi wadi bi japi bi ñhe ya jö'i, bi 'ñembabi:

—Ndadahü gar menguhüwa Efeso, togo hinga pödi nuya me Efeso supa ár nijö ma tsitahü Diana, ne ár njöt'i ba kö mhets'i.

³⁶Nu'mü hinjo'o togo da tsä da koni, xiñho gi ñhe'u ne hinga dama gi juxa ri 'yehü.

³⁷Xka tsihüwa nuya ñ'ohoyu hinte xi bë har nijö, ne hinxi ñömañ'u ma tsitahü.

³⁸Nu'mü ar Demetrio ne nuyá ñ'owi ja te da ga'spa ya nzaya, 'bü'u da 'yots'e. Jange 'bü nuya ts'ut'wiyu, dá ngaxte n'a ngu n'a.

³⁹Ha nu'mü ja man'a te gi ngaxtehü, ma ga enthu n'ar mhunts'i habu da tsä da hogi.

⁴⁰Ma ga ntsuñhu hinda thoxkagihü di juxu ya jö'i xta bö'u nö'ö xi thopya, ngetho nu'mü da t'angagihü, tema ga thöhu.

⁴¹Nu mi wadi bi mönga njap'u ár maxte ar ndö, bi font'a ya jö'i.

Ar Pablo bi ñ'onu Nmasedonia ne Gresia

20 Nu mi wa ar muxmajö'i, ar Pablo bi zohna gatho ya ku, bi hñu'mba yá müi, bi hyufi, ne bi ñ'edi bi boni bi ma Nmasedonia.

²Bi mengi bi thota habu xki tho m'et'o mi tsonga ya ku, ne xa mi zofo mi hu'mba yá müi. Bi jap'u gatho ar 'ñu ndi ma Gresia.

³Ka bi m'uhnu hñu nzönö, mi ñhoki ndi ma Nsiria. Ha bi zo ár gu nuya xodyo xki hñuts'i nda hyo nú'mü nda gu ar motsa ndi manu, jange bi beni nda gaxta har hai Nmasedonia man'agi.

⁴Bi mewi ndi ma Asia ar Sopate me Berea, ar Aristarko ne ar Segundo ya me Ntesalonika, ar Gayo me Derbe, ar Tikiko ne ar Trofimo ya me Asia, ne ar Timoteo.

⁵Nuya kuyu bi m'et'o, ma ba tobtagihe Ntroa. Ka dá nthehenü.

⁶Nuje da to'mhe bi tho ar dango nú'mü ts'i ar thuhme hinga jots'i. M'efa da poñhenü Mfilipo, da 'rañhe ar ñhonthe. Kut'a mpa da 'yohe har dehe, ne da tsoñhe Ntroa. Dá nthehenü ya ku xki m'et'o, ne da kohenü ma yoto mpa.

Ar Pablo bi mhunskwi ya ku núnu Ntroa ne bi ñ'ehwi

⁷Nö'ö ár 'bet'o mpa ar hñöto, bi mhunts'a gatho ya gamfi nda zipa ár t'oxi ar tsi Hmu. Ar Pablo mi uti,

mi zonga made nxui himi tsayatho, ngetho ma nda bonga ár hyax'ö.

⁸Nunar ngu habu xki mhunts'i, mi to mañö, ne xki tso nze ye ya ñot'i.

⁹N'ar ts'unt'u már thuhu Eutiko, mi huhnu ha n'ar kut'ahyats'i. Bi zopar t'öhö, ngetho ar Pablo bi ñö ya'ö. Mi mit'ar t'öhö bi da har hñu ntongu. Ha bi njuts'i, xki du.

¹⁰Nu'mú ar Pablo bi göi, bi 'yoxa nö'ö ar bötsi ne bi hyufi. Ne bi ñembabi ya ku:

—Yo gi ntsuhu, tetho.

¹¹Bi boxa man'agi habu xki mhunts'i. Bi heka ar thuhme, bi zi'u ár t'oxi ar tsi Hmu bi ñuñ'u. M'efa ar Pablo bi mengi bi ñö ya'ö, ne mi nthengxudi bi gur ñu bi ma.

¹²Ha nu mi ts'ixa nö'ö ar ts'unt'u xki dagi mi tetho, gatho ya ku xa bi hñu yá müi.

Ar Pablo bi bonga Ntroa ndi ma Mileto

¹³Nuje da juhe ar motsa da 'bet'ohe, da möhe har hnini N'ason, ka nga nthehenü ar Pablo ngu dá möñhe, ngetho mi ne'ö nda ma watho.

¹⁴Nda nthehenü N'ason, da tsixe har motsa ndi ehe, da möhe mahyegi har hnini Mitilene.

¹⁵Da poñhenü, ne ár hyax'ö da tsoñhe get'u har xeni hai Kio. Ár yopa da tsoñhe ha man'a xeni ár thuhu Nsamo, ne da kohe habu ár thuhu Trogilio. Ár hñupa da tsoñhe har hnini Mileto.

¹⁶Ar Pablo xki beni hinge nda tho har hnini Efeso, ngetho himi ne nda m'u nze ye ya pa har hai Asia. Mi xoni nda zonga har hnini Herusalén,

ma nda m'u har dango Pentekoste, nu'mu nda zamhö nda zoni.

Ar Pablo bi ñ'ehwi ya ku me Efeso núnu Mileto

¹⁷Nu mi 'buhnu Mileto, ar Pablo bi mempa ar nzengwa yá ndö ar nijö Efeso, bi ñembi mi to'mnu Mileto.

¹⁸Nu mi zoñ'u habu mi 'bu ar Pablo, bi ñembabi'u:

—Nu'ahu gi pöhu xiñho tengu ma m'ui nú'mu ndi 'buhwihu nuya pa xi thogi, nda tsokwa har hai Asia.

¹⁹Xta pepa ma tsi Hmuhu, hinxta ñ'ets'i. Xta nö'ma ma gida, xta tho ya ts'om'ui nu'u xi 'yotka ya xodyo, hu'skathogi da hyogagi'u.

²⁰Mödi njap'u, hinte xta ögi nö'ö gi hoñhu da ja'ahu ar ñho. Gatho xta ut'ahu ha ya mhunts'i wa ha ri nguhu.

²¹Nu'ahu gar xodyohu ne nu'u hingya xodyohu, xta zo'ahu gi ehü hár nthandi Jö gi 'yothwu ár ntso'mi, ne gi ñ'emuihu ma tsi Hmuhu Hesukristo.

²²Ha nupya tsixka ár Hñö Jö gar ma Herusalén, mödi hindi pödi teme bi tobgaginü.

²³Honse di pödi xi xikagi ár Hñö Jö ha gatho ya hnini di thogi, bi tobgagi ar fadi ne ya thogi.

²⁴Ha nuyu, hindi japamasu, ne hindi japa ma te da mepkase. Nö'ö di nega, ga johya ga jwata nunar 'befi bi 'raka ar tsi Hmu Hesu. Nor 'befi'ö, ga mömba ár hoga mhö nonga teme xi hwägagihu Jö.

²⁵Ha di pöpya xiñho, nu'ahu xta thop'u xta xi'ahu ár ts'ut'wi Jö, hingi ma gi penju gi hyandagihu man'agi.

²⁶Jange di xi'ahụ, hingo 'bā ma ññoni nú'mụ gi m'ehupya.

²⁷Ngetho nuga hinte xta ögi. Gatho nö'ö xi utka Jö, xta ut'ahụ n'ehe.

²⁸Di xi'ahụ, ntsuñhụ, ne suhü gatho ya gamfi xi 'yent'ahü ri 'yehü ár Hñö Jö, ngu n'ar ma'yo su yá tsi deti. Gese'ö xi 'ñex'ahü gi sufü ár nijö ar tsi Hmu xi unga ár ji xi dai.

²⁹Nuga di pödi n'ehe, nu xka magawa, ma da ep'ü 'ra ya ts'ojö'i, da ne da hwatwa gatho ár nijö Jö, ngu n'ar miñ'o hinte ma deti egi.

³⁰Hinge honse'ü, 'ra da bonga madedda ri mhunts'ihü, ma gi möñhü 'ra ya nt'uti hinga majöni, ne gi 'weju ya ku gi tsixu.

³¹Jange ntsuñhü, ne beñhü nu'u hñu njeje parxui hinge ndi tsaya ndi nö'ma ma gida, xa ndi hup'a ri mu'ihü n'a ngu n'a.

³²Nupya tsi kuhü, di tet'ahü Jö ne ár mhö mönga teme xi hwëk'ahü. Gehnü pe'sa ar ts'edi da zet'a ri jamfihü, ne gi hñöñhü gatho nö'ö xi ñhöt'wa nu'u xi t'axka yá m'ui.

³³Nuga hinto xta hyokwabi ár bojö wa ár he.

³⁴Ngetho nuga ngu gi pösehu, nuya 'yeyü xi maxkagi xta mpefi xta tö nö'ö ndi honse ne nö'ö hongu nu'u di ñ'o'be.

³⁵Hyax'mü xta ut'ahü ga mpehu njap'ü, ne da tsä ga faxü nu'u hinte pets'i. Ne ga beñhü nö'ö bi mönga ar tsi Hmu Hesu, nú'mü bi 'ñenö: Töte ár nzatho ga uñhü, hinge nö'ö ga höñhü.

³⁶Nu mi wadi bi mönga njap'ü ar Pablo, bi ndandihmöwi gatho ya ku, ne mahyegi bi 'yapa Jö'ü.

³⁷Gatho ya ku xa mi zoni, mi döta ár dumü'ü. Mi hü ar Pablo ne mi tsu'spa ár hmi.

³⁸Ngetho xa mi tu yá müi mi 'yoxa nö'ö bi mönga ar Pablo, hinge nda mengi nda hyandi. Bi ma ba exa har motsa, bi ñ'ehwi bi ma.

Ar Pablo bi ma Herusalén

21 Nu nda ñ'ehe ya ku, da juhe ar motsa da möhe njöntho har xeni hai ár thuhu Kos. Ár hyax'öp'ü da tsöñhe man'ar xeni hai ár thuhu Roda. M'efa da möhe har hnini ár thuhu Patara.

²Nünü Patara da tiñhe n'ar motsa ndi ma Fenisia, dá poxenu ne da möhe.

³Nu ndi pahe har dehe, da hanthe ha ma ngöhöhe ar xeni hai Txipre. Da thothe da möhe har hai Nsiria, ngetho nö'ö ar motsa ka ma nda zohnü nö'ö te mi hö har hnini Tiro 'bü har ñönthe, ne ka da kohenu.

⁴Ma da tsuhenu ya ku, ne da 'buhwihenu yoto mpa. Nuya ku xki nzinga ár Hñö Jö mi xipabi ar Pablo hinge nda ma Herusalén.

⁵Mi wa ya yoto mpa, bi dengagihe gatho ya gamfi, yá 'behñö ne yá bötsi. Da poñhe har hnini ma ba tsogagihe har motsa, ne ka da ndandihmöhenü har ñönthe da apabihe Jö.

⁶Nu nda ehe ya ku, da ñhühe n'a ngu n'a, ne da poxe har motsa, ha nu'u bi mengi bi ma yá ngu.

⁷Nünü Tiro bi göxa ar 'ñu ndi 'yohe har dehe, ne da möhe har hnini Tolemaida. Da zengwahe ya ku, ne da kohwihenu n'a pa.

⁸Ár hyax'ö ar Pablo ne nu'u ndi ñ'ohe, da poñhe da möhe har hnini Nsesarea. Ne da haxe hár ngu ar Lipe nö'ö mi mömba ár mhö Jö, mi n'a nu'u yoto ya maxte xki thahna har nijö Herusalén.

⁹Ar Lipe mi 'ñe goho yá t'inxu himi nthöti, ne mi möñ'u nö'ö mi xipa ár Hñö Jö.

¹⁰Da 'buhenu 'ra ya pa, ne bi zohnu n'ár m'ehni Jö xki 'ñe Nhudea, már thuhu Agabo.

¹¹Ba e bi k'öskagihe, bi hñömba ár böt'i ar Pablo, ne bi dut'a yá 'ye ne yá wa, ne bi 'ñenö:

—Ár Hñö Jö mö ma da dut'a njawa ya xodyo 'bu Herusalén nö'ö togo ár meti nuna ar böt'inu, ne da datwa ha yá 'ye nu'u ya jö'i hingya xodyo.

¹²Nda ohe njap'u, nuya ku ma ya mengunu ne nuje, da tsahmöhe nga hökwe hinge nda ma Herusalén.

¹³Ha nunar Pablo bi 'ñenö:

—Yo'ö gi zoñhu ne gi tsotju ma mui. Nuga hinge honse di 'bui da nsotkaginu Herusalén, di 'bui ga unga ma te di nömbe ár thuhu ar tsi Hmu Hesu.

¹⁴Nda nuhe hinge nda tsá nga hökwabihe hinge nda manu. Hinte da xife, honse da eñhe:

—Da 'yot'a ngu ne ar tsi Dada.

¹⁵M'efa nu mi tho nuya pa'u, da ñhoje da möhe Herusalén.

¹⁶Ba tengagihe 'ra ya ku mi 'buhnu Nsesarea, n'a már thuhu Naso me Txipre. Mi pe'sa nzeye ya jeye xki ñ'emui ar tsi Hmu Hesu. Gehnu bi 'rakagihe ar seki hár ngunu Herusalén.

Ar Pablo bi nju har dönganijö

¹⁷Nú'mu nda tsoñhe Herusalén, ya ku xa bi njohya bi zengwagihe.

¹⁸Ár hyax'ö da me'behe ar Pablo ma da k'öse ar Hakobo, ne ka xki mhushnu gatho ya ku ma ya ndö har nijö.

¹⁹Ar Pablo bi zengwa'u, ne bi metwabi gatho nö'ö xki 'yot'a Jö hár 'befi xki t'umbabi, nda hñö'spa ár mhö nu'u hingya xodyo.

²⁰Nu mi 'yo'u njap'u, bi nsundabi Jö, ne bi 'ñemba ar Pablo:

—Tsi ku, gi pödi hangu ár nzeye ya xodyo xi jamfibi ár mhö ar tsi Hmu Hesu, ne xa umba yá muiyu temba yá 'bepate ar Moise.

²¹Xi nsipabi'u gi uta ya xodyo bi 'bu ha ma'ra ya hai, hinda demba ár t'ofa ar Moise. Enö gi hökwabi da hñu'spabi ar nsegi yá bötsi, ne hinda denga ma nt'umbihu.

²²Xipya, te ga pehu 'mu. Ngetho nu xta böhyu gi 'bukwa, ma da mhunts'a gatho'u.

²³Jange di xi'ahé gi 'yot'a njawa: 'Bukwa goho ya ku ma da 'yot'a n'ar ñhöti xi ñöt'wa Jö.

²⁴Tsits'i mewi, ma gi nxuju ngu ma nt'umbihu, ne jut'i da ñöxyu. Ne njap'u da hyanda gatho ma mixodyohu gi ot'a ngu mönga har t'ofa, ne hinga majöni nö'ö xi 'yo'u.

²⁵Ha nuya gamfi hingya xodyo, xta xipabihe hinga mahyoni da 'yot'a ngu ma nt'umbihu. Honse mahyoni hinda zi ya ñhuni xi ñhö't'wa ya tsita emp'ö, hinda zipa yá ji ya meti, hinda za ya meti hinxi pomba ár ji, ne hinda m'engwi man'a nö'ö hingo ár nthöti.

²⁶Nu'mu ár hyax'öp'u, ar Pablo bi zixa nu'u goho ya ñ'ohö, ne mahyegiwu bi nxuk'u ngu yá nt'umbi'u. M'efa bi yut'u har dönganijö, ma ba mö ham'u nda wa ya pa nda nt'axki, ne ham'u nda zo ar pa nda unga yá m'öñhö n'a ngu n'a.

²⁷Ne nú'mu ma nda wa nu'u yoto mpa nt'axki, 'ra ya xodyo ya me

Asia bi hyanda ar Pablo mi 'bū har dōnganijō, bi 'yut'a ya jō'i bi mbo yá kwē, ne bi gu ar Pablo.

²⁸ Xa mi ma'u nts'edi mi eñ'u:

—Me Israelhū, faxje. Go gehnu ar ñ'ohō habu gatho 'yo uta ya jō'i da ñōmañ'u ma hninihū, ma 'bepatehū ne ma nijōhū. Ne xi kut'a 'ra ya jō'i hingya xodyo, hōnse ts'onga ma jōpa nijōhū.

²⁹ Mi möñ'u njap'u, ngetho xki hyanda ar Pablo har hnini mi ñ'owi ar Trofimo ar me Efeso, mi hu yá mui'u ar Pablo xki zixa har nijō.

³⁰ Jange gatho ar hnini bi muxmatho, ne xa mi ma'u. Bi wat'u bi mi ar Pablo, ne bi gut'i bi guka har nijō, ne dama bi njot'a ya goxthi.

³¹ Mi ne nda hyo'u, ne bi nsipabi ar ndōndogu, gatho ar hnini Herusalen mi muxmatho.

³² Nu'mú, bi musnu gatho ya ndogu ne yá ndō, bi nixt'i bi ma habu xki mhunts'a ya jō'i. Nu mi hyant'u mi ep'u ya ndogu ne yá ndō, bi hyep'u ar Pablo.

³³ Mi zonga ar ndōndogu, bi gu ar Pablo, ne bi xipa togo nda xot'a yoho ya nthōhibojō, ne bi ñ'ani togo'ō ne te xki 'yot'e.

³⁴ Ha nuya jō'i xa mi ñōxhnatho, n'añ'o mi mönga n'a ngu n'a. Hinte bi zo ár mfeni ar ndōndogu, jange bi beni mar ñho nda zixa habu mi 'bū ya ndogu.

³⁵ Nu mi zonga ha ya 'rendo ár goxthi yá ngu'u, ya ndogu bi guxta ar Pablo, ngetho ya jō'i xa mi ne nda net'i.

³⁶ Ya jō'i mi 'befa xa mi mafi mi eñ'u:

—Dá du nö'ō ar ñ'ohō'ō.

Ar Pablo bi hñu'mba yá hmi ya jō'i

³⁷ Nú'mu ma nda t'et'a habu mi ku ya ndogu, ar Pablo bi 'ñemba yá ndō'u:

—Ha da tsā ga ñō n'a tsi tui.

Bi dōhnu ne bi 'ñenō:

—Atho gi ñō ar griego.

³⁸ Hinga ge'e nö'ō ar me Ehipto bi guxa ya jō'i nda ntuhni pe'sa 'ra ya pa, ne bi zixa ha ya ot'at'ohō nu'u yon'atenthebe ya hyote.

³⁹ Ar Pablo bi dōdi ne bi 'ñenō:

—Hin'ō. Nuga dar xodyo me Tarso n'ar dōta hnini har hai Nsilisia. Di a'ar möte gi 'raka ar seki ga zo nuya jō'iyu.

⁴⁰ Ar Pablo mi t'umba ar seki nda ñō, bi m'a ha ya 'rendo ne bi jár 'ye bi xipya jō'i nda ñhe. Nú'mu hinto mi ñō, bi ndui bi ñō ebreo, ne bi 'ñenō:

22 —Ha gi ohu ndadahū di nkuhu, ne nu'ahu tatahū.

'Yohu ma ga xi'ahu nö'ō xta ot'e.

² Nuya jō'i mi 'yo ar Pablo mi ñō ar hñō ebreo, gatho dama bi ñhetho. Nu'mú ar Pablo bi 'ñenō:

³ —Nuga dar xodyo, da m'u har hnini Tarso har hai Nsilisia, da tewa Herusalen. Bi utkagi ar utate ár thuhu ar Gamalie. Bi t'utkagi xiñho teme di bonga ar t'ofō bi zogagihū ma palehū. Ne xa ndi umba ma mui ndi ne nga pepa Jō, ngu gi othu gatho'ihu ar pania.

⁴ Nuga n'ehe da utsa nu'u togo mi tenga nunar 'Ñunu, ndi nehmō nga ho. Ndi ju nda njot'a har fadi, hinge ndi jamasu ha ma ya ndō wa ma ya 'beñhō.

⁵ Nunar dōngamōjō ne gatho ya dōnziandō, da tsā da damajōni bi

'raka ya he'mi nga hō'spa ma kuhu.
Ne da ma Ndamasko, ma nga ju nu'u
mi tēnga nunar 'Nunu, ne nga tsi
Herusalen nda mfei.

Ar Pablo bi damajōni hanja bi ñ'emui
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Nú'mu ndi ne ar 'ñu tx'utho
mi 'bēdi nga kut'a Ndamasko,
ngu made mpa, n'a nda thāni bi
gobgatho n'a ra dōta hyats'i ba e
mhets'i.

⁷Da hwangi, ne da o n'ar mhō mi
enō: Saulo, Saulo, yo'ō gi utsagi.

⁸Nuga da thōti ne da embabi:
Ndada, togo'i. Nō'ō bi dōtkagi:
Nuga dar Hesu me Nasare, togo gi
utsa.

⁹Nu'u ndi ñ'o'be bi hyanda ar
hyats'i, ne xa bi ntsu, mödi himbi
'yo'u nō'ō ar mhō mi zokagi.

¹⁰Nuga da āni ne da embabi: Ma
tsi Hmu'i, tema gi ne ga pēpya.
Nō'ō bi ñ'engagi: Nangi di ma
Ndamasko, ka gehnu ma da nsi'a'i
gatho nō'ō xta beni gi pēfi.

¹¹Nunar hyats'i'ō xa mi nts'edi,
jange da ngoda, ne nu'u ndi ñ'o'be
bi gunkagi bi zixka Ndamasko.

¹²Nu'mú n'ar ñ'ohō mār thuhu
Anania, xa mi ot'a xiñho mi temba
yá 'bepate ar Moise, ne gatho ya
xodyo mi 'buhnu xa mi ñōmañhobi.

¹³Bi ma ba k'ōskagi, ne mi zonga
habu ndi 'bui, bi ñ'engagi: Ma tsi
ku Saulo, hñōnga ri nthandi. Ne bi
tsa da handa togo mi k'ōskagi.

¹⁴Nep'u bi ñ'engagi: Jō togo mi
ndōnga ma palehu, xi hwañ'a'i
ngi pō teme beni da 'yot'e, ne gi
hyandwa ár ts'edi, ne gi 'yo'spa ár
mhō Nō'ō Togo ar Hogajō'i.

¹⁵Ngetho ma da meñ'a'i gi datwa
majōni gatho ya jō'i nō'ō xka
hyandi ne xka 'yode.

¹⁶Nu'mú, tema gi to'mi. Nangi,
mōhō ma gi nixithe, ne gi xuka
ri ts'oki, gi mat'wa ár thuhu ar tsi
Hmu.

**Ar Pablo bi mö hanja bi m'ehni
ma nda zo nu'u hingya xodyo**

¹⁷Nep'u da penga Herusalen, nda
tsōho da kut'a har dōnganijō ma
nga ndōnga Jō, n'a nda handatho
n'a ngur t'i.

¹⁸Da handa ar tsi Hmu, mi engagi:
Ngut'a pongwa Herusalen, ngetho
nuya jō'i 'bukwa, hinda ma da
ñ'emui nō'ō ma gi datwa majōni gi
nongagi.

¹⁹Ha nuga da embabi: Ma tsi
Hmu'i, pō'u xiñho ndi kut'a ha yá
nijō, ndi ju nga et'a ar fadi ne ndi fe
nu'u togo mi ñ'emui'i.

²⁰Nú'mu mi nhō'mba ár ji ar Teba
togo mi damajōni'i, ka ndi 'buhnu
n'ehe. Hinda hōkwa nu'u mi k'ahni,
nuga go da supa yá dutu ya hyote.

²¹Ha nunar tsi Hmu bi ñ'engagi:
Di ma, di pēñ'a'i ma gi zo nu'u
hingya xodyo.

Ar Pablo mi o hár 'ye ar ndōndogu

²²Nu mi mönga njap'u ar Pablo,
ya jō'i himbi ne bi 'yots'e. Bi ndui bi
ñōxhnatho, ne mi eñ'u:

—Hñōkwa ár te nunar ñ'ohōnu,
ngetho hindi ñepi di tetho.

²³Xa mi hēxa ya mhafi, mi fota yá
dutu ne mi pōnsa ya hai.

²⁴Nu'mú ar ndōndogu bi mö nda
thoka ar Pablo mbo ha yá ngu'u
nda mfei, ne njap'u nda mö tema

xki 'yot'e, hanja ya jö'i xa xki mbo yá kwē.

²⁵Nú'mú mi nsot'e nda mfeí, ar Pablo bi 'ñemba n'ar döndogu mi 'báhnü:

—Hage da tsa gi fehü n'ar ñ'ohö me Nroma, hingi pöhu wa xi 'yot'a n'ar ts'oki wa hin'ö.

²⁶Nu mi 'yo njap'u ar döndogu, dama ba xipa ár ndöp'u n'ehe, ne bi 'ñembabi:

—Te ma gi japa nunar ñ'ohönü, ngetho ar me Nroma.

²⁷Nu'mú ar ndöndogu bi ma ba k'ö'sa ar Pablo ne bi 'yambabi:

—Hage gar me Nroma.

Ar Pablo bi dödi:

—Hö, majöni.

²⁸Nu'mú nunü bi 'ñembabi:

—Nuga da jut'a nzeýe ar bojö, njap'u bi t'exkagi ngu ar me Nroma.

Ar Pablo bi 'ñenö:

—Ha nuga dar mengunü nda m'utho.

²⁹Nu mi 'yo njap'u nu'u ma nda hyuxt'i, dama bi zop'u. Gesé ar ndöndogu bi zu n'ehe nú'mú mi bödi mar me Nroma, ngetho xki 'bepa yá mæxte nda xot'e.

Ar Pablo bi ñö hár mhunts'andö ya xodyo

³⁰Ár hyax'öp'u ar ndöndogu mi ne nda bödi tema xki 'yot'e, bi mö nda thökwa ya bojö xki sot'e. Ne bi zohna ya ndömöjö ne gathö yá ndö ya xodyo, bi 'yot'a n'ar mhunts'i, ne bi gükwa ar Pablo habü mi 'bu'u.

23 Nu'mú ar Pablo bi k'öt'a yá ndö ya xodyo, ne bi 'ñembabi:

—Ma tsi kuhü, nuga gathö ya pa xta 'büi hinte xta tsamañ'u hár nthandi Jö.

²Ge'mú ar Anania togo mar döngamöjö, bi 'bepa nu'u mi 'ba get'u habü mi 'ba ar Pablo nda met'wa ár ne.

³Nu'mú ar Pablo bi 'ñembabi:

—Jö ma da 'ra'a ri mfeí, nemhñö jö'i. Xka hñup'u gi hñöska majöni ngu huxa har t'ofö bi 'yot'a ar Moise. Hanja gi ts'oka nunar t'ofö 'mü, xka 'bepa togo xi mebgagi.

⁴Nu ma'ra ya jö'i mi 'buhnü bi 'ñembabi:

—Hage njap'u gi thöta ar döngamöjö pepa Jö.

⁵Nu'mú ar Pablo bi dödi:

—Tsi kuhü, nuga henge ndi pödi ha go mi gehnü ar döngamöjö, ngetho xi t'ot'a njawa: Yo ma gi tsanga n'ár ndö ri hnini.

⁶Ar Pablo mi nu mi 'buhnü made ya dengamöjö ne made ya denga'bepate, bi ñö nts'edi ne bi 'ñenö:

—Ma kuhü, nuga dar denga'bepate ngu gathö ma pale n'ehe. Xi m'abgagiwa hár nthandi ya ndö, ngetho di jamfi da mengi da nte nu'u xi du.

⁷Nu mi mönga njap'u ar Pablo, ya denga'bepate ne ya dengamöjö bi ndüi bi ntsahñöki n'a ngu n'a, ne njap'u bi ñhe ar mhunts'i.

⁸Ngetho nuya dengamöjö eñ'u, nu'u togo xi du, hinda mengi da nte, ne hingi ñ'emü'u 'bu ya enxé, hingi 'bü yá pa ya jö'i 'nö. Ha nuya denga'bepate hö, eñ'u da mengi da nte n'a, 'bü ya enxé, ne 'bü yá pa ya jö'i.

⁹Ne gathö xa mi ñöxnathö. N'a mbi m'a 'ra ya böt'ofö ma ya denga'bepate, ne bi 'ñeñ'u:

—Nunar ñ'ohönü hinte ma ts'oki di timfe. Nu'mü xi zo n'ár pa n'ar jö'i, wa n'ar enxé, ma ga othu Jö.

¹⁰Xa bi gahni ar tuhni. Jange ar ndöndogu, mi tsu nda nxenga ar Pablo, bi zohna yá ndogu nda e nda zixnu nda 'ñet'a habu mi 'bu'u.

¹¹Nu mi nxui ar tsi Hmu bi zo ar Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, yo gi tu ri mui, ngetho ngu xka datka majöniwa Herusalén, njap'u ma gi datka majöniñu Nroma n'ehe.

**Yá ñ'uni ar Pablo mi
honga hanja nda hyo**

¹²Ár hyax'ö 'ra ya xodyo bi mhunts'i nda hyonga hanja nda hyo ar Pablo. Bi 'ñet'u made Jö hinte nda zi'u, m'et'o nda 'yot'a nö'ö xki beñ'u. Nu'mu hin'ö, ndá zutwa ár mfei Jö.

¹³Mi tho yon'ate nuya ñ'ohö mi mönga njap'u.

¹⁴Nuya ñ'ohoyu bi ma ba k'ö'sa ya ndömöjö ne ya dönziandö, bi 'ñeñ'u:

—Nuje xta ethe made Jö hinte ga tsihe, m'et'o ga hohe ar Pablo. Nu'mu hin'ö, dá zuje ár mfei Jö.

¹⁵Jange nu'ahu ne gatho ya ndö, 'yafu ar ndöndogu da tsiñ'ahu xudi ha ri mhunts'ihü. Gi 'ñemfu gi ne gi pöhu xiñho nö'ö te xi 'yot'e. Ne nuje ma ga taje har 'ñu ga hohe, hinga hehe da zokwa.

¹⁶Bi 'yo n'ár t'u ár nju ar Pablo nö'ö xki t'ekwabi. Ngut'a bi ma ba k'ö'sa ha yá ngu ya ndogu ne bi xipabi.

¹⁷Nu'mu ar Pablo bi zohna n'ar döndogu, ne bi 'ñembabi:

—Tsi'spa ri ndö nunar ts'unt'unu, ngetho ne da xipa 'ra ya mhö.

¹⁸Nunar döndogunu bi zixa habu mi 'bu ár ndö, ne bi 'ñenö:

—Nö'ö ar 'yofadi ár thuhu Pablo, bi 'yaka ar möte nga tsiñ'a nunar

ts'unt'unu, ngetho höñ'a n'ar mhö 'nö.

¹⁹Nö'ö ar ndöndogu bi mipa ár 'ye ar bötsi, ne bi zixa habu bi 'yambase:

—Tema gi ne gi xikagi.

²⁰Ar ts'unt'u bi 'ñembabi:

—Ya xodyo xi 'yot'a n'ar nkohi, ma da e da 'ya'a ar möte gi tsi'spa ar Pablo xudi ha yá mhunts'andö, ngetho eñ'u ne da bödi xiñho tema xi 'yot'e.

²¹Yo ma gi 'yote, ngetho ngu yon'ate ya ñ'ohö ma da 'ñöthö. Xi 'ñet'a made Jö hinte ma da zi'u, m'et'o da hyo ar Pablo. Nu'mu hin'ö, dá zutwa ár mfei Jö. Hont'a to'matho tema gi mönge.

²²Ne ar ndöndogu bi 'ñemba ar bötsi nda ma, ne hinto nda xipabi xki metwabi nö'ö ma nda thogi.

Ar Pablo bi 'bempa ar ndö Feli

²³Nö'ö ar ndöndogu bi zohna yoho ya döndogu, bi 'bepabi nda japi nda ñhoka yonthebe ya ndogu watho, ne ngudmi ma n'ate ya toge, ne ma yonthebe ya ndogu hö ya maza, nda ma'u har hnini Nsesarea ngu ar guto nxui.

²⁴Ne bi 'ya 'ra ya fani nda ntö ar Pablo, ne nda ts'i'spa ar ndö Feli. Bi 'bepabi nda su xiñho, hinte nda njapabi.

²⁵Ne bi 'yot'a n'ar he'mi bi mempa ar ndö Feli, mi enö njawa:

²⁶Nuga dar Klaudio Lisia, di zengwa'i ma hoga ndö'i Feli.

²⁷Nunar ñ'ohöñu ár thuhu ar Pablo, bi gu ya xodyo 'butho nda hyo. Ha nuga nda pödi mar me Nroma, da tsixa ma ndogu, ma da ñöni.

²⁸Ha ndi ne nga pödi tema mi hox'u, jange da tsi'spa ha yá mhunts'andö.

²⁹Da pödi mi thoxa xki ts'okwa yá t'ofose'u, ha hinte xki 'yot'e ndi 'ñepi nda tho, hinga ndi 'ñepi nda t'et'a har fadi.

³⁰Ha nuga bi nsikagi xki mhunts'a ya xodyo mi öthó nda hyo. Jange ngut'a dá peñ'a'i, ne da xipabi nu'u yá ngaxte, go da gax'a'i nö'ö teme hots'e. Di ne gi 'bui xiñho.

³¹Nep'u nuya ndogu, ngu xki m'epabi, bi zixa ar Pablo mi nxui har hnini Antipatri.

³²Ár hyax'ö nuya ndogu mi 'yotho bi menk'u habu mi 'bu'u. Hönse nuya toge bi zixa ar Pablo.

³³Nu mi zoñ'u Nsesarea, bi umba ar he'mi xki m'empa ar ndö Feli, ne bi t'ent'wa ha yá 'ye ar Pablo.

³⁴Nu mi wadi bi ne ar he'mi ar ndö Feli, bi 'yani habu mar mengu. Ne nu mi bödi mar me Nsilisia,

³⁵bi 'ñembabi:

—Ga ox'a'i nu xta 'ñep'u ri ngaxte.

Nep'u bi 'bepa togo nda su xiñho habu mar nguhmó ar Erode.

Ar Pablo bi hñu'mba yá hmi yá ngaxte hár nthandi ar ndö Feli

24 Nu mi tho kut'a mpa mi 'buhnu ar Pablo Nsesarea, bi zonga ar döngamöjö már thuhu Anania, mi ñ'owi 'ra ya dönziandö, ne n'ar ñ'ohö már thuhu Tertulo mi faxa ya jö'i ha ya ts'ut'wi. Bi zoñ'u ma nda hyoxhya nhemhñö ar Pablo hár nthandi ar Feli.

²Nep'u bi ts'ohna ar Pablo, ne nu mi zo habu mi 'bu'u, ar Tertulo bi mudí bi ñö te gatho mi hots'e, ne bi 'ñemba ar Feli:

—Di jamödihe, hoga ndö, ngetho xta pe'se n'ar hogam'ui, ne t'ot'a xiñho ar ts'ut'wi ha ma hninihe, xaka mbödi gi ndö.

³Hoga ndö Feli, di top'ahe gatho ya pa habu gatho gi ma, ga 'ra'ahe njamödi nuya ñho xka 'yot'e.

⁴Hindi ne ga hök'ahe ri 'befi. Di a'ahe gi jar möte gi 'yoxkagihe n'a tsi tui nö'ö ma ga xi'ahe.

⁵Xta tiñhe nunar ñ'ohonu, ñhehwi n'ar hñeni 'yo habu gatho 'bu ya xodyo ut'i. Di pöhe go gehnu ár ñöxhmu 'ra ya jö'i tenga n'ar me Nasare.

⁶Nunu mi ne nda ts'oka ma dönganijöhe. Jange nuje da juhe ndi ne nga hö'sfe majöni ngu mönga ma t'oföhe.

⁷Ha nunar ndöndogu ár thuhu Lisia, ba ehe bi zimgagihe nunar ñ'ohonu.

⁸Nep'u bi 'ñenö, nu'mu togo mi ne nda ngaxte, nda e nda gax'a'i. Ne nú'mu xki hñö'spa majöni, ma gi pöse ha majöni nö'ö di xi'ahe.

⁹Gatho nuya xodyo mi 'buhnu, bi 'ñeñ'u majöni nö'ö mi mönga ar Tertulo.

¹⁰Ar ndö Feli bi jár 'ye bi umba ar seki ar Pablo nda ñö, jange nunu bi ndui bi 'ñenö:

—Di pödi pe'sa nzeye ya jeye gar ndö ha nunar hnininu, hinga ntsu ga thöta nuya ma ngaxte.

¹¹Da tsa gi ñ'ani ne gi pödi xiñho, ja pe'sa 'ret'amayoho mpa xta tsonga Herusalen ma nga ndönga Jö.

¹²Hinto xi zukagi di ntsa'be man'a. Hinxi ts'ukagi di ut'a ya jö'i har dönganijö, ha ya t'ulo nijö, wa har hnini.

¹³Nuya jö'iyu hinda tsä da hñubga ma hmi nö'ö te hoxkagi.

¹⁴Nuga di damajöni di tēga nunar 'Nunu, ne njap'u di pepa Jö mi ndōnga ma pale, mödi nuyū enö n'ar ts'ont'uti. Di jamfi gatho nö'ö xi mhōnga hár t'ofō ar Moise, ne gatho nö'ö xi 'yot'a yá m'ehni Jö.

¹⁵Nuga di ndo'mi ngu mi ndom'u n'ehe, Jö ma da gūxa man'agi nu'u xi du, ya hogajö'i ne ya ts'ojö'i.

¹⁶Jange hyax'mu di umba ma mui ga pe'sa n'ar hogam'ui, hinte ga tsamañ'u hár nthandi Jö ne ya jö'i.

¹⁷Mi tho 'ra ya jeye ndi 'yo yap'u, da pengi nga umba ma ñhöt'i Jö, ne nga hōmpa n'ar mfats'i nu'u ma mixodyo'be hyoya.

¹⁸Go ndi ot'ö har nijö nú'mu mi hyangagi 'ra ya xodyo me Asia. Bi zükagi ndi nxuki ngu ma nt'umbihe, himbi ts'ukagi ndi ut'a nzeze ya jö'i, ne himi muxhyu.

¹⁹Go di 'bukwa'u, da gax'a'i nu'mu pe'sa tema da hyoxkagi.

²⁰Dá mönga nuyū 'bukwa nu'mu xi dimgagi n'ar ts'oki nú'mu bi ts'ixkagi hár mhunts'i ya ndöxodyo.

²¹Hōnse nö'ö da mönga nts'edi ha yá mhunts'i, nú'mu nda enö: Ngi zonkagihu ngetho di jamfi da mengi da nte nu'u xi du.

²²Nú'mu mi wadi bi 'yoxa gatho ar ndö Feli, ngetho mi pōhnu ár m'ui nu'u togo mi temba ár 'Nu ar tsi Hmu, bi 'yent'a man'ar pa, ne bi 'ñembabi'u:

—Nu xta zo ar ndöndogu Lisia, ka ga othu n'ar ñhandi, ne ga pö xiñho nö'ö gi xikagihu.

²³Ne bi 'bepa n'ar döndogu nda su xiñho ar Pablo, nda thets'u nda boni, ne nda t'umba ar seki nu'u

togo mi ne nda k'öts'i nda hñö'spa te mi honi.

²⁴Mi tho 'ra ya pa, ba e ar ndö Feli, mi ñ'owi ár 'behñö ár thuhu Drusila mar xodyo. Bi 'bepa togo nda zixa ar Pablo, bi 'yoxa ár jamfi 'be'spabi ar tsi Hmu Hesukristo.

²⁵Ha nú'mu mi ndu ar Pablo bi mönga nö'ö xiñho ga othu, ne ga ntsuñhu hinga othu ya ts'oki, ne Jö ma da hñöxa majöni ar ngöts'i, nu'mu ar Feli bi zu, ne bi 'ñembabi: —Di za nö'ö xka xikagi. Nu xta bongagi, ga zoñ'a'i man'agi.

²⁶Ar ndö Feli mi to'mi nda umbar bojö nda hyegi, jange himi tsaya mi zohni nda ñöwi.

²⁷Mi wa yo njeze bi bonga ar Feli ngu ar ndö, ne bi go ar Porsio Festo ngúr mponi. Ar Feli mi ne nda gohwi xiñho ya xodyo, jange himbi hye ar Pablo.

Ar Pablo bi 'yadi nda datwa majöni ar Sesar

25 Ar Festo bi zonu Nsesarea, bi boxa ngur ndönu. Nep'u ár hñupa bi ma ba tsonga Herusalen.

²Nunu ya ndömöjö ne ma'ra ya ndöxodyo, bi ma ba k'öts'i nda gaxa nö'ö xki 'yot'a ar Pablo.

³Bi 'yapa ar möte nda ts'i Herusalen, mi beñ'u nda 'ñöthó ne nda daki nda hyo.

⁴Nunar Festo bi 'ñembabi'u bi jot'a ar Pablo har fadi Nsesarea, ha nö'ö ngut'a ma nda menga injanu.

⁵Bi 'ñembabi'u:

—Nu'mu togo tsä da ma, möhö, ne nu'mu ja te gi hyoxu, ka gi ngaxtehunu.

⁶Ar Festo bi m'uhnu Herusalen hōnse ngu ma hñöto wa 'ret'a mpa,

ne bi menga Nsesarea. Ár hyax'öp'u bi hñu habu mi ot'a ar ts'ut'wi, ne bi 'bepa togo nda tsi ar Pablo.

⁷Nu mi yut'a ar Pablo, nuya xodyo xki 'ñe Herusalen xa bi got'atho, ne te gatho mi hox'u, mödi hinte mi tsa nda hñu'mbár hmi.

⁸Nu ar Pablo bi dödi ne bi 'ñenö: —Nuga hinto xta ts'okwabi.

Hinxta ts'okwa ár t'ofu ya xodyo, ma dönganijöhe, wa ar Sesar ma ndöhü Nroma.

⁹Ha nunar Festo mi ne nda gohwi xiñho ya xodyo, jange bi 'yamba ar Pablo ne bi 'ñembabi:

—Ha gi ne ga möhö Herusalen ga ot'a ar ts'ut'winu.

¹⁰Nu'mú ar Pablo bi dödi njawa:

—Di 'bukwa har ts'ut'wi ya me Nroma, ka di 'ñepki ga ñhant'bewa ma ngaxte nu'u togo hoxkagi. Ngu gi pöke xiñho, hinte ma ts'oki xta ot'wa ma mixodyo'be.

¹¹Nu'mü xta ot'a n'ar döta ts'oki ne di 'ñepkagi da thogi, hindi ot'a ma 'ñöngi. Ha nu'mü hinge majöni nu'u thoxkagi, hinto pe'sa ar seki da t'entkagi ha yá 'ye ya xodyo. Jange nuga di adi ma ga damajöninu Nroma hár nthandi ar ndö Sesar.

¹²Nu'mú ar Festo bi ñöwi yá maxte, nep'u bi 'ñembabi ar Pablo:

—Nu'ge xka 'yadi ma gi datwa majöni ar ndö Sesar. Jange nupya, dá njap'u ngu xka mönse.

Ar Pablo bi ts'ixa hár nthandi ar ndö Agripa ne ar Berenise

¹³Bi tho 'ra ya pa, ne bi zöhnü Nsesarea ar ndö Agripa ne ár 'behñö ár thuhu Berenise, bá e bi zengwa'u ar ndö Festo.

¹⁴Bi m'uhnü nze ye ya pa, jange ar Festo bi metwabi ár thogi ar Pablo, ne bi 'ñembabi:

—Nuwa har fadi 'bukwa n'ar ñ'ohö bi zo ar Feli.

¹⁵Nda 'buhnü Herusalen bá k'öskagi ya ndömöjö ne yá dönzandö ya xodyo, mi hoxa ar Pablo 'ra ya ts'oki, ne mi adi nga ent'i nda tho.

¹⁶Ha nuga da xipabi'u ar ts'ut'wi Nroma hinxu nzöi ho ya jö'i n'agitho. M'et'o da ñhandwi yá ngaxte da hñu'mba yá hmi.

¹⁷Jange ngu mi zokwa'u, ár hyax'öp'u n'agitho da huxa ha ma ts'ut'wi, ne da 'bepa togo nda tsinka nö'ö ar ñ'ohö'ö.

¹⁸Ka mi 'buhnü gatho nu'u mi hots'e, mödi hinte bi hyox'u ngu nuya ndi benga.

¹⁹Honse mi hox'u tema mi jamfi'u, ne mi noñ'u n'ar ñ'ohö már thuhu ar Hesu xki du, ha nunar Pablo mi mö mi tetho.

²⁰Ha nuga hinte ndi pödi te nga thöti, jange da emba ar Pablo, hage mi ne nda ma Herusalen nda t'ot'wa ar ts'ut'winu.

²¹Ha nö'ö bi 'yadi nda hñö'spa majöni ar döngandö Augusto. Jange da 'bepa togo da su xiñho ne ga pempabinu.

²²Nu'mü ar ndö Agripa bi 'ñembabi ar Festo:

—Nuga n'e di ne ga oxa nö'ö te mönga nö'ö ar ñ'ohö'ö.

Ar Festo bi dödi:

—Xudi gi 'yots'e.

²³Jange ár hyax'ö ar Agripa ne ar Berenise bi zöhö ne bi yut'u xa xki ñhe nda ñ'u yá nsu. Bi mhuskwi ya döngandogu, ne bi yut'u mahyegi

ma'ra ya ndö har hnini. Ne ba ts'i ar Pablo ngu xki mönga ar Festo.

²⁴Ne ar Festo bi 'ñenö:

—Ndö Agripa, ne gatho nu'u gi 'buhüwa. 'Bakwa nunar n'ohönu, togo xi hyoxya xodyo núnu Herusalen ne nuwa Nsesarea, ne hingi tsaya'u mafi enö mahyoni da tho.

²⁵Ha nuga hinte ma ts'oki xta timbabi da tsä da tho. Ne nunu xi 'yase da ma da datwa majöni ar ndö Augusto Sesar, jange xta ent'i ga pempabi.

²⁶Nuga hinte di pets'i te ga xipa ar ndö Nroma. Jange xta tsiñ'a'i, nu'ge ndö Agripa, ne gatho nuya gi 'buhüwa, xki jwahu gi nñowihu, ga pets'i tema ga ot'wabi ma ndöhu.

²⁷Ngetho di enga, hingi ho ga pempa n'ar 'yofadi ma ndöhu Sesar, ne hinga xipabi tema ts'oki thots'e.

**Ar Pablo bi data majöni ar
ndö Agripa nö'ö mi jamfi**

26 Nep'u ar ndö Agripa bi 'ñembabi ar Pablo:

—Di 'ra'a ar seki gi nonga ri te.

Nu'mu ar Pablo bi guxa ár 'ye, ne bi ndui bi ñhu'mba yá hmi hinte mi njap'u nö'ö bi thots'e, bi 'ñenö:

²—Hoga ndö Agripa, di johya ma ga ñhönse ha ri nthandi, ne ga ot'ar 'ñu te gatho hoxkagi ma mixodyo'be.

³Döta ma johya ngetho gi pötwa xiñho yá nt'umbi ya xodyo, ne tema thohnu. Jange nuga di a'ar möte gi pe'ska ar ts'eti gi 'yoxa nö'ö ma ga mö.

**Ar Pablo bi damajöni hanja
mi 'bu mam'et'o**

⁴Gatho ya xodyo pötka ma m'ui, di ndu nú'mu ndi bötsi ndi 'bu ha ma hai, ne nú'mu nda e Herusalen.

⁵Go pö'u n'ehe, nu'mu ne da mömhö, nda ndui xta temba yá nt'umbi ya denga'bepate. Ngu gi pöse go töte umba yá mui ot'wa yá 'bepate ar Moise.

⁶Ha nupya, ngetho di pe'sa n'a ndo'mi ma da mengi da nte nu'u xi du, ngu xi nñot'wa Jö ma palehe, xi jaxkagi ar ts'ut'wi.

⁷Gatho ma mixodyo'be, yá 'betogihe nu'u 'ret'amayoho ya pale mi 'bu mam'et'o, to'mi da hñonga ár ñhöt'i Jö, jange parxui pepabi. Ngu gi numhö, hoga ndö Agripa, ngetho di pe'sa nunar ndo'minu, nuya ma mixodyo'be xi 'bäbgagi ha ya ts'ut'wi.

⁸Xi'mu, wa hingi n'emuihu, Jö tsa da guxa nu'u xi du.

**Ar Pablo bi mö hanja
mi ts'okwa ya ku**

⁹Nuga n'ehe har ndui, ndi beni mar ñho te gatho nga ot'wa nu'u togo mi nomba ár thuhu ar Hesu me Nasare.

¹⁰Njap'u da otnu Herusalen. Xki 'raka ya he'mi ya ndömöjö nda tsä nga ju ya gamfi. Nzeye ndi kot'a ha ya fadi, ne ndi et'atho ma xutha nú'mu mi tho.

¹¹Hinge ndi tsaya ndi ot'wa nö'ö ndi ne ha yá nijö ya xodyo, ndi ne nga japi nda konga ar tsi Hmu. Xa xki zúkar kwe, ndi pa ma'ra ya hai ndi honi ne nga ot'wa ar ts'om'ui.

Ar Pablo damajöni hanja bi n'emui
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Jange ngar mamhö Ndamasko, xki 'raka ar ts'edi ne xki menkagi ya ndömöjö nga ju ya gamfi, nga et'a ar fadi.

¹³Ha ngu made mpa, tsi ndö'i di xi'a'i, ndi 'yohe ar 'ñu, n'a nda handatho n'ar hyats'i mi tōta ár hyats'i ar hyadi, bi gobgathogihe, nuga ne gatho nu'u ndi ñ'o'be.

¹⁴Dama da hwanje gathogihe, ne dá o n'ar mhö mi ñö ebreo, bi 'ñengagi: Saulo, Saulo, yo'ö gi utsagi. Go gi nts'okse, ngu n'ar boi punse ar maza.

¹⁵Nu'mú nuga da embabi: Ndada, togo'i. Har tsi Hmu bi 'ñengagi: Nuga dar Hesu, togo gi utsa.

¹⁶Ha nupya nangi gi 'bai, ngetho xta ñ'upya ga hux'a'i gi pepkagi, ne gi damajöni nö'ö xka hyandi ne nö'ö ma ga ut'a m'efa.

¹⁷Nuga ga ñöñ'a'i hinte da ja'a'i nuyü ri mixodyowi, ne nu'u hingya xodyo habu gatho ma ga peñ'a'i.

¹⁸Ka ma gi zohnu ya jö'i, gi xokwa yá da da bonga har 'bexui, ne da e da m'u har hyats'i. Da k'ot'a ha yá 'ye ar ts'ondöhi, ne da e da zu Jö. Da ñ'emüigi, ne njap'u ga pumbabi yá ts'oki, ne da hñönga gatho nö'ö xa ñhöt'wa nu'u xi nt'axkwabi yá m'ui.

**Ar Pablo bi 'yöta ár mhö ar tsi
Dada bi hyanda ngur t'i**

¹⁹Jange, nu'ge ndö Agripa, nuga da öta nö'ö ngur t'i ndi 'ñe mhets'i.

²⁰Ne da dü'ma Ndamasko da zo ya jö'i, nep'u Herusalen ne gatho ma'ra ya hnini Nhudea. M'efa da ma habu mi 'bu nu'u hingya xodyo, da zofo nda 'yot'wa yá ntso'mi ne da ñ'emüi Jö. Ne da 'yot'u nö'ö xiñho, njap'u da ñ'udi xi 'yot'wa yá ntso'mi.

²¹Gehnu ndi pefi, jange bi mikagi ya xodyo har dönganijö, 'butho nda hyogagi.

²²Ha Jö bi maxkagi, jange di 'bukwatho ga zo ya jö'i, wa nu'u pe'sa yá nsu ne nu'u hinte pets'i. Hinte di huts'i, hönse di mönga ngu bi 'yot'a ar Moise ne ma'ra yá m'ehni Jö ma nda thogi.

²³Bi möñ'u, nunar Kristo ma nda tho nzeye ya ügi ne nda tho. Ha m'efa gehnu ar 'bet'o nda mengi nda nte, ne nda utwa ar hyats'i ya xodyo ne nu'u hingya xodyo.

**Ar Pablo hñu'mba ár müi ar
ndö Agripa nda ñ'emüi**

²⁴Nu mi mönga njap'u ar Pablo mi ñönga ár te, ar ndö Festo bi ñö nts'edi ne bi 'ñenö:

—Pablo, nuya nzeye ya he'mi xka nehe xi ts'omp'a ri mfeni.

²⁵Ha nunar Pablo bi dödi ne bi 'ñenö:

—Hinxta 'be ma mfeniga, hoga ndö Festo, ngetho di mönga nö'ö majöni, ne di pödi yo'ö.

²⁶Nunar ndö Agripa pödi xiñho tema di mö, jange hindi ntsu ga ñö hár nthandinu. Di pödi nunu, xi zo ár gu nö'ö di mö, ngetho hinxi tho ñ'öntho.

²⁷Ndö Agripa, ha gi ñ'emüi nö'ö xi mönga yá m'ehni Jö. Di pödi hö, gi jamfi.

²⁸Nu'mú ar ndö Agripa bi dödi ne bi 'ñenö:

—Tx'utho bi 'bedi ngi jaki nga ñ'emüi ar Hesukristo n'ehe.

²⁹Jange ar Pablo bi 'ñembabi: —Tx'utho bi 'bedi wa nzeye, dá nemhö Jö da njap'u. Hinge hönse'i, gatho nuyü xi 'yoxa nö'ö xta mö, di ne da ñ'emüiyü ngu xta ñ'emüiga n'ehe. Hönse hindi ne da nthöt'a ya nthöhibojö ngu di thötka.

³⁰Nu mi wadi bi mönga njap'u ar Pablo, ar ndö Agripa ne ar Festo, ar Berenise ne gatho nu'u mi 'buhnu, bi m'a'u.

³¹Mi ma'u n'amp'uṣe, bi 'ñembabi n'a ngu n'a:

—Hinte xi 'yot'a nunar ñ'ohonu di 'ñepi da tho, wa da t'et'ar fadi.

³²Ar ndö Agripa bi 'ñemba ar Festo:

—Nunar ñ'ohonu xi Ɂa xi thehmö nu'mu hinxi 'yadi ma da m'a hár nthandi ma ndöhu Sesar.

Ar Pablo bi ts'ixa Nroma

27 Nu mi beñ'u nda 'benkagihe ga 'yohe ar dehe gár möhe har hai Italia, ar Pablo ne ma'ra ya 'yofadi bi t'ent'wár 'ye n'ar döndogu már thuhu Hulio, yá ndogu ar Augusto Sesar.

²Da pöxe ne da möhe ha n'ar döta motsa xki 'ñe har hnini Adramitio, ne nda mengi nda thota ha ya hnini 'bu har ñönthe har hai Asia. Mi panu ndi ñ'ohe n'ehe ar Aristarko me Ntesalonika har hai Nmasedonia.

³Ár hyax'ö da tsoñhe har hnini Sidon. Ar Hulio xa bi ñhogajö'i bi hye ar Pablo nda k'ö'sa yá mpödi mi 'buhnu, ne nda t'umba nö'ö mi k'at'i.

⁴Da poñhenü Sidon, da thothe habu mi tagagihe ar ndöhi ar xenihai Txipre, ngetho ndi ntöxkwihe.

⁵Da 'ranthe njöntho har dehe, da thothe get'u ar hai Nsilisia ne Panfilia, da tsoñhe har hnini Mira har hai Lisia.

⁶Ar döndogu ka bi dinu n'ar motsa mar me Alejandria, ndi ma har hai Italia. Ka bi 'ñexkagihenu.

⁷Dá 'yohe 'ramtx'u nzeýe ya pa, xa n'ar döta 'befi'ö dá tsoñhe 'randitho ar hnini Gnido. Xa mi nts'edi ar 'yomndöhi, ne himi hegagihe nga 'yohe, da thothe har xenihai Kreta habu mi tagagihe ar ndöhi get'u ar xenihai Salmon.

⁸Da katathohe ar xenihai Kreta, 'ramtx'u ndi 'yohe ndi ntöxkwihe ar 'yomndöhi. Da tsoñhe ha n'ar ñönthe xki thu'spabi Ya Hoga Goxthi get'u ar hnini Lasea.

⁹Xki tho nzeýe ya pa ndi 'yohe har dehe, ne mar ñhembí, ngetho xki tho ar ndöbëhé ne xki Ɂo ya tse. Jange ar Pablo mi xipabi'u:

¹⁰—Ha gi öhu, ndadahü. Di handi ma ga thohü nzeýe ya thogi har 'ñu. Da tsá ga 'behü ar motsa ne gatho nö'ö hö. Hinge honse'ö, tsá ga jöthu n'ehe.

¹¹Ha nunar döndogu himbi japamasu nö'ö mi mönga ar Pablo. Mi tenda nö'ö mi mönga togo mi et'a ar motsa ne togo már meṭi.

¹²Ngetho hints'u mar ñho nda gohnu ar motsa ha Ya Hoga Goxthi nuya pa mar ntse. Jange nzeýe nu'u mi panu bi beñ'u mar ñho nda bonu, xömhö nda tsá nda zonga har hnini ñhanda mahyats'i ár thuhu Fenise har xenihai Kreta, ne nda thohnu ya tse.

Ar 'yomndöhi har dehe

¹³N'a mbi ñ'oda n'ar ndöhi ndi 'ñe mak'angi, jange bi beñ'u gehnu mi hoñ'u. Dama bi guxa ya bojö mi to'sa ar motsa, ne da katathohe ár ñönthe ar xenihai Kreta.

¹⁴Hingar ya'ö bi zuje n'ar 'yomndöhi xa mi nts'edi, ndi 'ñe mahwifi ne mahyats'i.

¹⁵Nor 'yomndöhi xa mi ts'edi bi duxa ar motsa, da tsahmöhe nga ñhanthwe, ne himbi tsä. Jange da hehe bi duts'i.

¹⁶Da thothe get'u n'ar xenihai ár thuhu Klauda habu mi tagagihe ar ndöhi. Xa da othe ar ts'edi da juxenu ar t'ulo motsa mi jut'i.

¹⁷Da jwahe da juxe ar t'ulo motsa, bi xot'u nor döta, hinge nda nhwati. Nu'u togo mi et'a ar motsa, mi tsu nda nthexkwi ya bo'sa'bomu ja mbo ar dehe yá thuhu Sirte. Jange bi gö'ma ya dutu nu'u tuxa ar motsa nda ñ'o, ne bi hye'u nda ñ'ose.

¹⁸Ár hyax'öp'u mi ntöxkwitho ar 'yomndöhi, jange bi ndui bi 'yenga har dehe gatho nö'ö mi tu ar motsa.

¹⁹Ár hñupap'u, man'agi bi menk'u bi 'yut'a har dehe nuya tema pongwa ar motsa.

²⁰Bi tho nzeye ya pa himbi nheki ar hyadi wa ya tso, ngetho xa mi 'yo ar 'yomndöhi. Hönse ndi to'mthohe ar ndöte.

²¹Xki tho nzeye ya pa hinte ndi tsihe, jange ar Pablo bi m'a madetho, ne bi 'ñengagihe:

—Ha gi öhu, ndadahü. Nu'mü xka jahmöhümasu nö'ö da xi'ahu, ne xta kohmöhüny Nkreta, hinxta thohmöhü nuna di thohüpya, ne hinxka 'behmöhü gatho nö'ö xka hyothü har dehe.

²²Ha nupya di xi'ahu, yo gi tu ri müihu, ngetho hinto ma ga tuhu, hönse ar motsa ma da m'edi.

²³Ngetho manxui bi zokagi n'ár enxe Jö, togo ár metigi ne di pepabi.

²⁴Ne bi 'ñengagi: Pablo, yo gi ntsu, ngetho mahyoni gi 'bahnu hár nthandi ar ndö Sesar. Ne hinge

hönse'i, Jö xi hwëk'a'i da k'ont'a gatho nu'u gi ñ'owi.

²⁵Jange nupya di xi'ahu, ndadahü, yo gi tu ri müihu, ngetho nuga di ñ'emüi Jö, ne ma da 'yot'a ngu xi xikagi.

²⁶Mödi ar ndöhi ma da 'yengagihu ha n'ar xenihai.

²⁷Nu mi zo ár 'ret'amagoho mpa ndi 'yohe njap'u, mi tuxkagihe ar ndöhi har ñhönthe ár thuhu Adriatico. Ngu made ar xui, nu'u togo mi e ar motsa mi beni ma nga tsönhe ha n'ar hai.

²⁸Ne bi ndui bi 'yenga hangu ár ñhe ar dehe. Mi pe'sa n'ate ñhufi ár ñhe. Da thohe man'a tsi tui, bi mengi bi 'yeni man'agi. Hönse mi pe'sa 'ret'amakut'a ñhufi ár ñhe.

²⁹Mi ntsu'u nda ntöxkwi ya do ar motsa, jange bi kö'ma goho ya bojö mote ar motsa nu'u tsonga har hai, tsöma ar motsa. Gathogihe xa ndi nehe ngut'a nda hats'i.

³⁰Nu'u togo mi et'a ar motsa, mi ne nda göi nda zop'u. Jange bi mengi bi 'yent'a har dehe ar t'ulo motsa, mi ot'u ngu mi ent'a ma'ra ya bojö hár ñö ar motsa.

³¹Ha nunar Pablo dama bi xipabi ar döndogu ne yá ndogu, bi 'ñembabi'u:

—Nu'mü hinda gokwayu, hinto ma gi k'onthu.

³²Jange ya ndogu dama bi hyeka ya nthöhi habu mi zu ar t'ulo motsa, ne bi nthoge bi ma.

³³Nu mi hats'i, ar Pablo mi xikagihe gatho nga nzimxudihe, ne bi 'ñenje:

—Pe'sa 'retkut'a hinxka öhu ngi ndo'mhu, hinte xka tsihu.

³⁴Jahú ar möte gi ñũñhú.
Mahyoni gi pe'su ar ts'edi, ngetho
di xi'ahú hinto gi 'behmöhú n'ar xtö.

³⁵Mi mönga njap'u ar Pablo, bi gu
n'ar thuhme, bi umba njamödi Jö
ha yá nthandi'u. Ne bi xeka n'a xeni
bi ndui bi zi.

³⁶Nu'mú gatho bi hñu yá mui, ne
bi ñũñ'u n'ehe.

³⁷Nu'u ndi pahe har motsa,
yonthebe hñun'atema'ret'a ne 'rato
ya jö'i.

³⁸Nu mi niñö'u, bi 'yut'a har dehe
ya t'ei, ne njap'u nda göt'a ár ñhu ar
motsa.

**Ar motsa bi mfoxa har
'bomu ne bi nhwati**

³⁹Nu mi hats'i, nu'u togo mi et'a
ar motsa bi hyanda n'ar hai, mödi
himi pödi tema hai'ö. Mi pe'sa n'ar
ñut'i har ñönthe habu mi nheki ar
'bomu. Bi beñ'u xömhö nda tsä nda
'ba'mnu ar motsa.

⁴⁰Bi hyeka ya nthöhi mi thöt'a ya
bojö mi tsöma ar motsa, ne bi zop'u
har ñhönthe. Bi nsot'wa yá nthöhi
nö'ö ar za et'a ar motsa. Nep'u bi
po'sa nu'u ya dutu hár ñö ar motsa,
ne njap'u ar ndöhi bi 'yet'a har
ñönthe.

⁴¹Ha nú'mu mi zonga habu mi
pe'sa yoho ya ts'edi ar dehe, ar
motsa bi nthewi ar 'bomu, ne bi
mfoxa ár ñö, ne himbi tsä bi ñ'o. Ha
nu möte mi nhwati xa mi fe'sa ar
dehe.

⁴²Nu'mú nuya ndogu bi beni mar
ñho nda hyo gatho ya 'yofadi, ne
hinge nda hyat'i nda ma'u ñ'anthe.

⁴³Nunar döndogu himi ne nda
tho ar Pablo, jange himbi hyegi
nda 'yot'u. Ne bi 'bepa nda 'yengar

nsagi m'et'o gatho nu'u mi pödi nda
ñ'anthe, ne nda bonga har ñönthe.

⁴⁴Ha nu ma'ra himi pödi nda
ñ'anthe, bi 'bepabi nda gu 'ra ya
xithe ne 'ra yá xeni ar motsa. Ne
njap'u hinto bi du, gatho da tsoñhe
har ñönthe.

**Ar Pablo mi 'buhnu har
xenihaí ár thuhu Malta**

28 Nu nda jwadi da poñhe
har dehe, da pöhe nunar
xenihaínu már thuhu Malta.

²Nuya mengunu xa bi
numañhogihe. Bi 'ñutkagihe n'ar
tsibi nga mpathe, ngetho mi ra ntse
mi 'wöi.

³Ar Pablo bi guxa 'ra ya t'o nda
'yu'sa har tsibi. Ka mi op'u n'ar
k'eñö, mi za ár mpa ar tsibi, bi boni
ne bi m'at'a hár 'ye ar Pablo.

⁴Nu mi hyanda nuya mengunu mi
zuta ar k'eñö hár 'ye ar Pablo, mi
eñ'u n'a ngu n'a:

—Xar ts'okte nunar ñ'ohonu,
ngetho bi k'onthmö nda jöt'a har
dehe, ha nunár ts'ut'wi Jö hingi
hegi da m'ui.

⁵Ha nunar Pablo bi hwöt'a ár 'ye
har tsibi nda da ar k'eñö, ne hinte
bi ja.

⁶Nuya mengunu mi to'mtho ham'u
nda neni, wa nda hwangi xi du.
Xa bi do'mi ne hinte bi ja. Nu mi
hyanda njap'u bi pongyá mfeni, mi
eñ'u nunar Pablo mi n'ar jö.

⁷Habu da tsoñhe, ka mi thenu 'ra
yá hai n'ar ñ'ohö már thuhu Publio,
togo mar ndö gatho ar hai'ö. Xa
mar hogajö'i, bi 'raje nseki hñupa
hár ngu.

⁸Nór dada'ö mi oxar t'oxi, mi
umbar mpat'i ne ar 'biji. Ar Pablo

bi ma ba k'öts'i, ne mi 'yapa Jö bi hñuxpa yá 'ye, ne dama bi dits'i.

⁹Njap'u, gatho nu'u ma'ra ya mengunu har hai'ö mi hñeni, mi e nda k'öts'i ne mi thits'i.

¹⁰Xa bi numansugihe, bi 'raje n'ar hoga tsaya. Ne nda poñhenü, bá tutkagihe gatho nö'ö nga hoñhe har 'ñu.

Ar Pablo bi zonga Nroma

¹¹Da 'buhenu hñu nzönö. Nep'u da juhenü n'ar motsa mar me Alejandria, xki thohnü ya tse n'ehe. Mi tu hár ñö ar motsa yoho yá jat'i yá jö'u, n'a már thuhu Kasto, ha nö'ö man'a már thuhu Polu.

¹²Nep'u da tsoñhe ha n'ar hnini ár thuhu Sirakusa, ka da 'buhenu hñupa.

¹³Da katathohe nor xenihai'ö, ne da möhe har hnini Regio. Ha nu ár hyax'ö bi ñ'o ar ndöhi ndi 'ñe mak'angi, jange ár yopa da tsoñhe har hnini Puteoli.

¹⁴Ka da nthehenü 'ra ya ku, bi 'yakagihe nga kohenu yoto mpa. Ne ka da poñhe da möhe har hnini Nroma.

¹⁵Nuya ku me Nroma, xki 'yo'u ma nga tsoñhe, bi boñ'u ma ba thöje har döñu get'u ar tai ár thuhu Apio, ne ma'ra har hnini Hñu Ngu. Ar Pablo mi hyanda ya ku, bi umba njamödi Jö, ne bi zeta ár müi.

¹⁶Nu nda tsoñhe Nroma, ar döndogu bi 'yent'wa ár 'ye ar ndösufadi nu'u ya 'yofadi mi tsi'ö. Ha nunar Pablo bi t'umba nseki bi m'u n'amp'u, mi su n'ar ndogu.

Ar Pablo bi mömba ár mhö Jö núnu Nroma

¹⁷Mi tho hñupa xki zonga ar Pablo Nroma, bi zohna gatho ya

ndöxodyo mi 'buhnu. Nu mi wat'u, bi 'ñembabi'u:

—Ndadahu di nkuhu, di ne gi pöhu hinte ma ts'oki xta ot'wa ma jö'ihu, hinxta ts'okwa ma nt'umbihu xi zoju ma palehu. Mödi hinte xta ot'e, bi ts'onkaginu Herusalen, ne bi t'entk'agi ha yá 'ye ya me Nroma.

¹⁸Ha nu mi thö'ska majöni, hinte ma ts'oki bi thimgagi ndi 'ñepki nda hyogagi'u, jange mi ne nda hyegahmö'u.

¹⁹Ha numa mixodyohu, himbi ne'u, jange da adi nda hñöska majöni ar ndö Sesar. Mödi hinte di ne te ga hoxa ma mixodyohu.

²⁰Jange xta zoñ'ahu ga hant'ahu ne ga ñöhu. Ngetho di pe'spa ár ndo'mi ya me Israel, xi nthötkagi nuya nthöhibojöyü.

²¹Nu'mü nuya ndö xodyo bi 'ñembabi:

—Nuje hinte ma he'mi xta höñhe xpa ehnu Nhudea, hinxi zohnu n'ar ku xpa ehnu xi ñömañ'u'i.

²²Ndi to'mhe ngi xikagihe nö'ö gi beni, ngetho honse di pöhe habu gatho ya jö'i ñömañ'u nuna ar 'ra'yo 'ñunu.

²³Nep'u bi nko'u ham'u nda penk'u. Bi zo ar pa, bi zohnu nzeze habu mi 'bu ar Pablo. Gatho ar pa mi zofo ne mi datwa majöni ár ts'ut'wi Jö. Mi ot'wa ar 'ñu ár t'ofu ar Moise ne nö'ö bi 'yot'a yá m'ehni Jö maham'u, mi ne'ö nda ñ'emü'u ar tsi Hmu Hesu.

²⁴Ra mi ñ'emü nö'ö mi mönga ar Pablo, ha ma'ra himi ne nda jamfi.

²⁵Ne himi n'at'wu mi ñ'emü, jange mi ma'u bi 'ñenga ar Pablo: —Majöni nö'ö bi mönga ar m'ehni Isaia xki nzinga ár Hñö Jö, nú'mü

bi meḡni nda 'ñemba njawa ma
paleḡ:

²⁶ Di ma ba zo nuya jö'iyu, ne gi
'ñembabi:

Ma gi 'yohu, ne hinte da zo ri
mfenihu.

Ma gi hyanthu, ha hingi pöhu
tema di bonga nö'ö gi hanthu.

²⁷ Ngetho nuya jö'iyu xi japi xi më
yá ñö,

hingi ne da 'yoxa nö'ö ode.

Xi ts'ant'a yá da,

njap'u hinda xo yá da da hyandi,

ne hinda zo yá gu,

hinda kwata ha yá mui,

ne da hñuxka yá da,

ha nuga da tsä ga umba ár
nzaki.

²⁸ Jange pöhu 'mu, nuna ar
mpohonu unga Jö, ma da t'umbabi
nu'u hingya xodyo, ngetho nu'u ma
da 'yots'e ne da ñ'emui.

²⁹ Nu mi wadi bi mönga njap'u
ar Pablo, ya xodyo bi ma'u, xa mi
ñöxhnatho n'a ngu n'a.

³⁰ Ha nor Pablo bi m'uhnu xo yo
njeye ha n'ar ngu njut'i, ne mi thöta
gatho nu'u mi tsoho nda ñöwi.

³¹ Mi xipabi ya jö'i ár ts'ut'wi Jö,
ne mi utwabi'u togo ar tsi Hmu
Hesukristo. Himi ntsu nda ñö, ne
hinto bi hñökwabi.